

ГРАЖДАНСКИ ИНИЦИАТИВЕН КОМИТЕТ – ВАРНА

Съставител Михаил Бояджиев

ПРЕДИ ВСИЧКО ЧОВЕК
Капитан I ранг проф. д.т.н. з.д.н. инж.
ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

*Сборник публикации, спомени,
документи и снимки*

Издателска къща
СТЕНО®
Варна, 2016

Настоящият сборник представлява опит за систематизиране на информацията за живота и творчеството на една от легендите на Военноморското училище и Техническия университет във Варна кап. I ранг проф. д.т.н. з.д.н. инж. Емил Стоянов Станчев. Събрани са налични публикации за него, снимков и документален материал от различни източници както и интервюта с негови роднини, колеги, близки и приятели. Поместени са и справочни данни за научната му продукция.

Сборникът няма за цел да извърши задълбочен академичен анализ на съществуващата информация, а да представи проф. Станчев като обикновен човек за по-широка аудитория. Той е колективно дело на граждански инициативен комитет на негови ентузиазирани възпитаници от училището и колеги от техническите университети във Варна и София, изразяващи по този начин своето уважение и признателност към големия ЧОВЕК и УЧЕН.

ПРЕДИ ВСИЧКО ЧОВЕК

**Капитан I ранг професор д.т.н. з.д.н. инж.
ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ**

Copyright © Михаил Бояджиев, съставител, 2016

Редакционна колегия:

доц. Иван Василев

доц. Николай Ангелов

доц. Пейчо Калоянчев

инж. Здравко Станчев

инж. Огнян Жеков

кап. I р. о.р. инж. Валентин Димитров

© Издателска къща СТЕНО, Варна, 2016

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ ОТ РЕКТОРА НА ТУ – ВАРНА	4
ВЪВЕДЕНИЕ	5
ГЛАВА ПЪРВА. ПУБЛИКУВАНИ МАТЕРИАЛИ ЗА ПРОФ. ЕМИЛ СТАНЧЕВ	7
ГЛАВА ВТОРА. НАУЧНА ДЕЙНОСТ НА ПРОФ. ЕМИЛ СТАНЧЕВ	29
ГЛАВА ТРЕТА. СПОМЕНИ ЗА ПРОФ. ЕМИЛ СТАНЧЕВ	47
ДОКУМЕНТИ	81
ГАЛЕРИЯ	93
Приложение 1 – Документи	99
Приложение 2 – Снимки	131
БЛАГОДАРНОСТИ	148
ЛИТЕРАТУРА И ИЗТОЧНИЦИ	149

Уважаеми читатели,

Книгата, която държите в ръцете си, представя историята на българското техническо образование и научна мисъл от средата на 50-те до средата на 80-те години на миналия век чрез спомените и биографичните очерци за една от най-уважаваните и харизматични личности от онова поколение и с изключителен научен принос в теорията на машините и механизмите – кап. I ранг проф. д.т.н. з.д.н. инж. Емил Станчев.

Не е случаен фактът, че книгата излиза от печат през 2016 г., когато отбелязваме 75-та годишнина от началото на висшето техническо образование в България. Историята винаги добива нов смисъл, пречупена през индивидуалната човешка биография. Така и спомените за професор Станчев на неговите колеги, ученици и приятели по един естествен и интересен начин допълват, а може би понякога и преобръщат представата ни за развитието на научната мисъл в определен исторически период и за проблемите, които са решавали предшествениците ни.

Благодаря на всички членове и приятели на инженерната и академична общност, които с вдъхновение се отзоваха на поканата на инициативния комитет и ни връщат назад във времето със своите очерци. За колегията на Техническия университет – Варна е чест да даде своя скромнен принос към този труд, посветен на професор Станчев – ректор на нашето висше училище от 15.10.1979 г. до 25.01.1985 г.

Най-важното послание на тази книга е да помним успехите на българската научна мисъл и заслужено да се гордеем с изключителния интелектуален потенциал на нашите учени. Надявам се примерът на професор Станчев да вдъхнови младите изследователи и практики за същата академична отдаденост и визионерство и да бъдат творци на модерния свят.

***проф. д-р инж. Росен Василев,
Ректор на ТУ – Варна***

ВЪВЕДЕНИЕ

*Светът прави път на човек,
който знае къде отива.*

Ралф Емърсън

Капитан I ранг професор д.т.н. з.д.н. инж. Емил Стоянов Станчев (1930–1985 г.) бе учен от световна величина, авторитетен ръководител в системата на висшето образование, ментор на поколение способни последователи, педагог с 32-годишна практика, заместник-началник на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ по учебната и научната част в продължение на 10 години и два мандата ректор на Техническия университет – Варна. Приживе приносят му в науката и подготовката на висши инженерни кадри получи заслужено признание – правителствена награда, след внезапната му ранна кончина неговото име носят учебна зала в Техническия университет и улица във варненския квартал „Владислав Варненчик“, а неговата стела е в Алеята на преподавателя в Морското училище.

Професор Емил Станчев има и изключително „неинституционално“ признание в паметта и сърцата на стотици негови близки и приятели, колеги и съратници, подчинени и обучаеми, които са се докосвали по някакъв начин не само до учения и ръководителя, но и до човека с добро сърце, с чисти помисли и всеотдайна загриженост към следовниците. Тази книга цели да събере в едно техните спомени, а така също снимки и документи, за да се превърне в още един колективен писмен паметник на една достойна личност.

Признавам веднага, че решението ми да съставя този сборник бе по детски наивно. Както малкото дете смята отиването на Луната или друга планета за лесно и напълно осъществимо, така и аз подходах към този труден „полет“. Използвах научния метод „проучване на съществуващата литература по въпроса“ – издирване на източниците за информация за професор Станчев, където е възможно – Интернет, вестници и списания, семейни архиви, архиви на организации, библиотеки и др.

След това, влизайки в ролята на „репортер“, се срещнах с много хора, които са познавали, работили, имали различни по характер контакти с него. Записаните на диктофон спомени на моите любезни събеседници с минимална редакция, която по никакъв начин не променя фактологията и вектора на посланията, създаде една колоритна словесна картина – автентична, емоционална, неподредена, която, надявам се, разкрива човешкия облик на професор Станчев.

В процеса на проучването и работата върху интервютата може би прозрях причината, поради която Емил Станчев избира инженерната специализация „Динамика на механизмите и машините“ за свое професионално призвание за цял живот. Нима тя не се криеше в динамичността на собствената му личност, в неговата изключителна трудоспособност и всеотдайност към всички и всичко, превърнали характера му в забележителна житейска реализация?

Първата глава на сборника е посветена на публикуваните до момента материали за професор Станчев. Натъкнах се на повтарящи се факти в различни източници, често заимствани дума по дума. Други източници бяха открити случайно във вестници и списания. Надявам се читателите да оправдаят неминуемите повторения, които сборникът съдържа.

Втората глава описва научната дейност на професор Станчев – неговите дисертации, ръководени и рецензирани дисертации на други хора, списък на публикациите, списък на книгите. За дисертациите (кандидатска и докторска) се дава тяхната структура и научните им приноси, като съответните текстове са копирани от оригиналите. Информацията за ръководените и рецензираните от него дисертации под формата на списъци е извлечена от

Виртуалната библиотека COBISS. Съставянето на списъка с публикациите бе трудно – той се обогатяваше непрекъснато в процеса на изследването.

Третата глава е базирана на интервюта и писмени материали от хора, които са имали някакви взаимоотношения с професор Станчев – близки, колеги, приятели, поклонници. Методът на интервюто се оказа удачен и в повечето случаи предпочитан начин в кратко време да се изложат нещата, въпреки че изисква повече време за последваща обработка. Тук срещнах без изключение доброжелателни хора, които с радост споделиха свои впечатления, спомени и случки с професор Станчев. Разбира се, най-богата информация предостави лъчезарната съпруга на професора – Елисавета (Елка) Станчева. Благодарение главно на нея, както и с помощта на Военноморския музей във Варна и катедра „Техническа механика“ в Морското училище получих достъп до голям обем документален и снимков материал. По-важната част от него е поместена в глави „Документи“ и „Галерия“, а останалата – в съответните приложения, някои от тях – схематични.

Следващите страници нямат претенции за художествена литература, за научно изследване или за исторически издържана документалистика. Те са скромни, какъвто беше и техният главен герой. Общият им знаменател е истина, споделена от сърце...

Съставителят

ГЛАВА ПЪРВА

ПУБЛИКУВАНИ МАТЕРИАЛИ ЗА ПРОФ. ЕМИЛ СТАНЧЕВ

1.1. Барелеф в Алея на преподавателя във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна

<http://old-www.naval-acad.bg/Bg/mu-125g/alej/stanchev.html>

(текстовете по-долу са взети от документите, узаконяващи барелефа)

Кап. I ранг Емил Стоянов Станчев (1930–1985 г.)

Забележка: В надписа на барелефа има грешка: „д.и.н.“ означава „доктор на историческите науки“, а кап. I ранг професор Емил Станчев е доктор на техническите науки, заслужил деятел на науката.

Творческа биография на проф. Станчев в дати:

1953 г. – завършва НВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ по специалност КММ;

1953–1979 г. Преподавател във ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“;

1966 г. – доцент в катедра „Техническа механика“ – един от първите хабилитирани преподаватели в историята на ВВМУ;

1969 г. – кандидат на техническите науки;

1977 г. – доктор на техническите науки;

1969–1979 г. Заместник-началник по учебната и научна част на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“;

1978 г. – Професор по „Теория на механизмите и машините“;

1971–1976 г. Един от основателите и генерален секретар на Международната федерация по „Теория на механизмите и машините“;

1973 г. – Инициатор по учредяване на национален семинар по „Динамика на механичните системи“ и става неин пръв председател;

1979–1985 г. Ректор на ВМЕИ (сега Техническият университет) – Варна, два мандата;

Починал през 1985 г.

Председател на Специализирания научен съвет по „Корабостроене“;

Основоположник на научното направление „Еластодинамика на машинните агрегати“ в България;

Създател на научна школа във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, благодарение на което израстват десетки научни кадри във флотската алмаматер.

Статут за удостояване със стела (барелеф) в Алеята на преподавателя на Морското училище

<http://old-www.naval-acad.bg/Bg/mu-125g/alej/statut-alej.htm>

Чл. 1. Настоящият статут има за цел да регламентира реда за удостояване със стела (барелеф) в **Алеята на преподавателя на Морското училище**.

Чл. 2. Удостояването със стела (барелеф) в указаната алея може да се извърши само ако удостоеният е бил преподавател в **Морското училище** (ВВМУ) със значим принос за развитието му.

Чл. 3. Удостояването може да стане само посмъртно с решение на Академичния съвет на ВВМУ.

Чл. 4. Стелата (барелефът) се установява в съответствие с **Правилата за устройство на Алеята на преподавателя на Морското училище**.

Чл. 5. Статутът може да бъде изменен с решение на Академичния съвет по предложение на:

- Командването на ВМС;
- Командването и основните звена на ВВМУ;
- Асоциацията на възпитаниците на Морското училище;
- Съвета на настоятелите на ВВМУ.

Статутът е приет с решение на Академичния съвет № 184 /19.9.2005 г. и изменен с решение на Академичния съвет № 223/25.6.2008 г.

1.2. Кап. I ранг о.р. доц. д-р Иван ЙОТОВ, доктор хонорис кауза на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“

85 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА КАП. I РАНГ ПРОФ. Д.Т.Н. ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

Морски вестник, 13 март 2015 г.

http://morskivestnik.com/compass/news/2015/032015/032015_40.html

(Бел. 1. не са приложени снимките от тази статия за избягване на дублиране, като същите са вмъкнати в раздел „Галерия“ или съответното снимково приложение)

(Бел. 2. подобни статии на тази (копирани, заимствани) са следните:

А. 85 години от рождението на кап. I ранг професор д.т.н. Емил Стоянов Станчев – заслужил деятел на науката и техниката (1930–1985)

http://www.museummaritime-bg.com/Kalendar/2015/kalendar_Mart.html

Б. Статия във Фейсбук страницата на Военноморски музей – Варна, 85 години от рождението на кап. I ранг професор д.т.н. Емил Стоянов Станчев – заслужил деятел на науката и техниката (1930–1985), 13.03.2015 г.

<https://www.facebook.com/Navalmuseumvarna/posts/951362588231396>

В. Военноморски музей – новини, **85 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА КАП. I РАНГ ПРОФЕСОР ДОКТОР НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ НАУКИ ЕМИЛ СТАНЧЕВ (1930–1985 Г.) – СЪЗДАТЕЛ НА НАУЧНА ШКОЛА ВЪВ ВВМУ „Н. Й. ВАПЦАРОВ“, МАРТ, 2015**

<http://morskimusey-bg.com/nowini/mar2015.html>)

На 13 март 2015 г. се навършват 85 години от рождението кап. I ранг професор доктор на техническите науки Емил Стоянов Станчев.

Професор Емил Станчев е роден на 13 март 1930 г. в с. Одърне, Плевенско. След завършване на средно образование постъпва във ВМЕИ (сега Техническият университет) – София. След завършване на III курс през 1951 г. постъпва във ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ във втория „студентски“ випуск. Завършва ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ с отличен успех през 1953 г. заедно с постъпилите през 1948 г. кадети и през 1950 г. – курсанти, след завършено средно образование. Випускът е известен като най-многобройния в историята на Морското училище и с името „Вапцаровски випуск“.

След завършване на Морското училище лейтенант Емил Станчев е назначен за преподавател в училището.

През дългогодишната си преподавателска дейност (до 1979 г.) преподава „Машинно чертане“, „Съпротивление на материалите“, „Термодинамика“, „Теоретични основи на топлотехниката“, „Теория и устройство на кораба“, „Хидродинамика“, „Технология на метали-те“, „Теория на машините и механизмите“, „Динамика на корабните двигатели“.

През 1960 г. проф. Станчев завършва задочно ВМЕИ – София по специалност „Двигатели с вътрешно горене“.

От началото на 60-те години на миналия век започва активната научноизследователска дейност на проф. Станчев. В катедра „Техническа механика“, с началник талантливия, известен със своите енциклопедични знания офицер кап. I ранг Цветан Папазов, са създадени условия за провеждане на научни изследвания и повишаване квалификацията на преподавателите.

Проф. Станчев е сред първите доценти във ВВМУ (1966 г.), по-късно (1969 г.) защитава кандидатска (докторска) дисертация, през 1977 г. защитава дисертация за получаване на научна степен „доктор на техническите науки“, а през 1978 г. е професор по „Теория на машините и механизмите“.

Трудно е в кратко изложение да се освети обширната научна дейност на проф. Станчев, но трябва да се посочи, че той е един от основателите и генерален секретар на Международната федерация по „Теория на механизмите и машините“, основоположник на научното направление „Еластодинамика на машинните агрегати“ в България, създател е на научна школа, която продължава и днес да развива изследванията в областта на динамиката на механичните системи.

Наред с активната и разностранна научна дейност проф. Станчев се изявява и като много добър организатор и ръководител на научната и учебната дейност на ВВМУ. От 1969 г. до 1979 г. той е заместник-началник по учебната и научната част на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

През есента на 1979 г. кап. I ранг проф. д.т.н. Емил Станчев преминава в запаса. От 15 октомври 1979 г. до неговата внезапна кончина – 25 януари 1985 г., той е ректор на Техническият университет във Варна.

Изброяването на основните събития и дейности от живота на проф. Емил Станчев не може да представи човека Емил Станчев. Всички, които са имали щастието да са негови ученици или/и да са работили с него, могат да разкажат за вечната му усмивка, за човешкото му отношение към всеки, за неговия ентузиазъм и целеустременост, за неговата упоритост в достигане на поставените цели и още много други добродетели и качества.

За разностранните интереси на проф. Станчев говори фактът, че той заедно с офицера – преподавател Филип К. Недялков организират за първи път в България през 1962 г. обучение по леководолазно дело. Това обучение на курсанти от ВВМУ продължава и сега.

В знак на признателност за цялостната дейност на кап. I ранг професор д.т.н. Емил Стоянов Станчев Академичният съвет на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ решава да се постави негов барелеф в създадената през 2006 г. Алея на преподавателя от Морското училище.

Ще си позволя в края на тази скромна публикация да споделя някои спомени за проф. Станчев като негов ученик в първите години на преподавателската му дейност и за съвместната работа от 1973 г. до 1979 г., когато бях началник на катедра, а от 1978 г. – пряк негов подчинен като началник на учебния отдел на училището.

Лейтенант, а по-късно старши лейтенант Емил Станчев през периода 1954-1957 г. ни преподаваше дисциплините „Съпротивление на материалите“ и „Термодинамика“. Още тогава ние почувствахме неговия интелект и педагогически качества. Беше много доброжелателен и жизнерадостен. През 1957 г. след държавните изпити трябваше да изучаваме две допълнителни дисциплини, за да изпълним изискванията на новите учебни планове за получаване на висше инженерно образование.

Това се налагаше след получаване от ВВВМУ статут на висше специално инженерно училище през лятото на 1956 г. Тези дисциплини бяха „Теория на механизмите и машините“ и „Хидродинамика“. Кап. III ранг Цветан Папазов ни четеше дисциплината „Теория на механизмите и машините“, а старши лейтенант Емил Станчев – „Хидродинамика“. И двамата за първи път преподаваха тези дисциплини, но въпреки сложната материя те излагаха учебния материал разбираемо и интересно. Всички от випуска ни с дълбоко уважение, благодарност и признателност си спомняме за тези две забележителни личности и се гордеем, че сме били техни ученици.

Шестнадесет години след завършване на училището се завърнах в него като началник на новосъздадената катедра „Информатика“. Кап. I ранг Емил Станчев беше заместник-началник по учебната и научната част. Първите години от дейността на новата катедра бяха свързани с много трудности. Няма да забравя с какво внимание и подкрепа той се отнасяше към проблемите на катедрата. За нас беше голям шанс, че той беше заместник-началник на училището.

Ще спомена само за един случай в работата, в който той показва своята воля и упоритост в отстояване на своето мнение, независимо от ранга на началниците. По това време имаше Управление „Военноучебни заведения“, начело на което беше генерал. Комисия начело с началника на управлението през 1975 г. или 1976 г. извърши проверка на училището. По време на проверката пред началника на управлението и още няколко полковници трябваше да защитим идеята да се измени коренно един от важните документи във военните училища – класният дневник. Това се налагаше във връзка с разработване от нашата катедра на първата Автоматизирана информационна система в училището. В предлагания от нас дневник цялата информация беше с кодове с числа от десетичната система. Целта беше напредом от дневниците да се въвежда информацията в изчислителната машина. Генералът и другите офицери от Управлението бяха категорично против. Кап. I ранг Станчев аргументирано и настойчиво доказваше ползата от въвеждането на новия дневник. През последния ден от проверката на комисията получихме разрешение да въведем новия дневник. В Морското училище и сега се използват същите класни дневници.

Когато през есента на 1978 г. бях назначен на длъжността началник на учебния отдел, кап. I ранг Станчев беше моят пряк началник, когото замествах при негово отсъствие. Не беше изминал и месец от назначаването ми и той излезе в отпуск. Аз изразих безпокойството си, че няма да мога да се справя с двете длъжности. Тогава той ми каза: „Иване, това ще бъде проверка за възможностите ти да се справиш с работата по „метода на потапянето в дълбока вода“. Ако изплуваш – добре, ако не – сърди се на себе си“. Той умееше с чувството си за хумор и своето остроумие да създава приятна обстановка във всяка ситуация. Между другото, показателно беше за него, че към всички се обръщаше с малките им имена.

Спомням си за един хумористичен случай. За началник на училището през 1976 г. беше назначен кап. I ранг Емил Станчев Евтимов, който е известен с двете си имена като Емил Станчев. Така беше известен и Емил Стоянов Станчев. Затова, когато трябваше да се спомене началникът на училището, се използваше „кап. I ранг Емил Станчев“, а когато трябваше да се спомене зам.-началника по учебната и научната част, се използваше „професор Емил Станчев“.

Ако не се лъжа, през 1979 г., когато проф. Станчев беше зам.-началник, началникът на училището кап. I ранг Емил Станчев получи военно звание „контраадмирал“. Както се полага, началникът беше сменил пагоните си с контраадмиралски.

От отдел „Кадри“ на Щаба на ВМС се получава някакво писмо, в което е написано „контраадмирал Емил Стоянов Станчев“. Професор Станчев усмихнат влиза в кабинета на началника на училището, размахва писмото и казва на началника „Сваляй пагоните и ми ги дай“. Началникът в първия момент не разбира какво става и с недоумение гледаше професора. Той му показва писмото и всички, които бяхме там, усмихнати коментирахме грешката на чиновниците от Щаба на ВМС.

Предполагам, че всички, които познаваха професор Емил Станчев и са работили с него, могат да разкажат много незабравими случаи от работата и общуването с него.

Нека в деня, в който кап. I ранг професор доктор на техническите науки Емил Стоянов Станчев щеше да навърши 85 години, да си спомним с благодарност и уважение за големия учен, педагог и човек.

1.3. Величко Янакиев, Халата професор Станчев. Български учен – генерален секретар на международната федерация по теория на машините и механизмите, „Изтъкнати учени-морски офицери“ Николай Пантев, 1999 г.

(Бел. подобна статия е следната:

Професор Емил Станчев – живот и дейност. Н. Минчев, З. Александров, Единадесети национален семинар по динамика на механичните системи, Варна, 29-30 септ. 1986 г.)

Професор Емил Станчев е роден на 13.03.1930 г. в с. Одърне, Плевенска област. След завършване на средното си образование постъпва в Техническия университет в София (тогава ВМЕИ). След 3 курс се прехвърля заедно с други колеги в Морското училище. Формира се студентски випуск, който е оставил светла диря в историята на училището и Военноморските сили, благодарение на отличните си професионалисти и педагози.

През 1953 г. Е. Станчев завършва с отличен успех училището и веднага е назначен за преподавател в него. Започва със специалностите: „Машинно чертане“, „Термодинамика“, „Теоретични основи на топлотехниката“. Преподава и „Теория и устройство на кораба“, „Хидродинамика“, „Технология на металите“. По-късно се насочва към „Съпротивление на материалите“, „Теория на машините и механизмите“, „Динамика на корабните двигатели“.

Междувременно в 1957 г. решава да завърши в ВМЕИ – София по специалността „Двигатели с вътрешно горене“ и през 1960 г. се дипломира.

Неспокойният му дух, стремежът му към непрекъснато развитие и усъвършенстване го тласка към научноизследователска дейност.

През 1966 г. той е избран за доцент по теория на механизмите и машините в катедра „Техническа механика“. В катедрата с ръководител доц. Цветан Илиев Папазов са създадени изключителни условия за повишаване на научната и педагогическа подготовка на преподавателите. През май 1969 г. доцент Станчев защитава дисертация на тема „Динамика на машинните агрегати с отчитане на еластичността между силовата и работната машина“. В нея той полага основите на еластодинамиката на машинните агрегати в нашата страна. Задълбочено изследва влиянието на еластичността на връзката върху показателите на стационарния режим. Установява по безспорен начин, че не е достатъчно и пълно разглеждането на машинните агрегати като абсолютно твърди системи. Теоретичните изводи са потвърдени и от практиката. Експериментално е наблюдавана разлика в степените на неравномерност на двигателя и работната машина.

През 1977 г. доц. Станчев защитава докторска дисертация на тема „Идентификация на параметрите на механични системи“.

През същата година (Бел. фактически през следващата 1978 г.) той е избран за професор по „Теория на механизмите и машините“. Междувременно през 1979 г. е назначен за заместник-началник по учебната и научна част на училището. В продължение на 10 години той се изявява като добър администратор и ръководител на двете основни за всяко висше учебно заведение дейности – учебна и научна. Морското училище тръгва устремно по пътя на възхода и утвърждаването си като център на морските науки у нас, по пътя на признанието в международен план на качеството на подготовката на неговите кадри.

Професор Станчев е създател на школа за научноизследователска работа благодарение на безспорното лидерство, на изключителната благонамереност и стремеж към подкрепа и създаване на условия на младите таланти. Негови ученици и последователи са професор Николай Минчев, доц. Замфир Александров, доцент Стефан Тъмнев, д-р Иван Булатов, доц. Георги Григоров и много други.

В дисертациите и в повече от 100-те си научни публикации той доказва, че отчитането на еластичността на връзката между съвместно работещите машини позволява определяне на действителните закони на движение на всяка от тях.

При анализа на влиянието на определените компоненти в машинния агрегат се изяснява мястото на маховика като коректор на неравномерността не само по размери и маса, а и според разположението му в системата.

През 1965 г. е построен първият по-голям кораб у нас – „София“. Маховикът на двигателя е оразмерен по класическите методи. Експериментално се установява фразиращо несъответствие между действителната степен на неравномерност и теоретически заложената. Потвърждават се недвусмислено установените закономерности на разработките му.

В своите разработки проф. Е. Станчев достига до нелинейните проблеми на динамиката на машините и машинните агрегати:

- o Предложен е метод за изследване на сложни машинни агрегати с нелинейни звена;
- o Дефиниран е принципът на обобщената суперпозиция за изследване на нелинейни трептящи системи, подложени на полихармонично външно смущение;
- o Поставено е началото за изследване на влиянието на еластичността върху системата за регулиране на средната ъглова скорост;
- o Развито е направлението, създадено от А. И. Голубенцев, за динамичен синтез на машинните агрегати в условията на инвариантност на закона на движение, предизвикана от сили, възбуждащи трептения в агрегата.

Професор Станчев е основоположник на изследванията у нас на надлъжни трептения на корабната валопиния, на съвместно влияние върху нея на усукващи и надлъжни трептения.

Благодарение на многобройните натурни и изчислителни експерименти в своята практика професор Станчев решава редица проблеми като определяне коравината на упорния лагер, проектиране и изследване на гасители на пространствени трептения и много други.

За първи път е дефинирана и решена задачата за оценка на динамичната точност в еластодинамиката на машинните агрегати.

Приложено е и еквивалентизиране на динамичен модел с променливи маси към подобен с постоянни маси чрез въвеждане към опростения модел допълнителни сили. Формулирани са и условията, при които е възможно еквивалентизирането към по-прости динамични математически модели на машинен агрегат с произволна структура и определен брой степени на свобода. В крайния си вид този модел е съставен от три слабо свързани диференциални уравнения, които при резонанс се свеждат към едно. Този подход позволява достъпно решение на задачи за динамичен анализ и синтез на сложни агрегати с физическа и геометрическа нелинейност.

В докторската дисертация на професор Станчев е разработен оригинален „Метод за трасирано въздействие“, който се прилага при идентификация на линейни и нелинейни механични системи при недостатъчна информация. Необходима и достатъчна входна информация за решаване на идентификационните задачи е динамичният модел на структурата на механичната система и експериментални данни за закона на движението ѝ.

Методът на тарираното въздействие е приложим не само за механични системи и по принцип е универсален. Само ранната смърт на автора не позволи приложението му в по-широк кръг области на познанието и реалните системи. С помощта на метода на тарираното въздействие са намерени оптимални решения:

1. Определяне съпротивлението на водата при движението на корпуса на кораба;
2. Упора, развиван от гребния винт в натурни условия и др.

Професор Станчев постави основите на изследванията у нас на проблемите на анализа и синтеза на корабния пропульсивен комплекс. Предложената от него усъвършенствана двойна диаграма позволява да се оцени прецизно съответствието на елементите на комплекса.

Голямо значение за практиката имат и предложените методи за определяне на присъединителната маса вода към гребния винт при наличие на усукващи трептения на корабния пропульсивен комплекс за прилагане на динамичните характеристики на гребните винтове за определяне на ефективната мощност на главния двигател и упора на винта.

Тези трудове го правят и основоположник на направлението „Прогнозиране изменението на състоянието на корабния пропульсивен комплекс“ (КПК), доразвито по-късно от доц. д-р Христо Богданов, ст.н.с. II ст. д-р Стефан Проданов и др.

Редица трудове са посветени на динамиката на големите преходни процеси в КПК. Разработените математически модели на взаимодействие между елементите му са ценни не само за експлоатацията на корабите, но и за проектирането им.

Високата ерудиция, човешките му качества, научните и педагогически резултати са сложили своя отпечатък на общественото признание. През септември 1979 г. (Бел. по-точно през 1971 г.) на Третия световен конгрес на Международната федерация по теория на механизмите и машините той е избран за неин Генерален секретар с петгодишен мандат.

За цялостната си дейност като преподавател и учен през 1983 г. е удостоен със званието „Заслужен деятел на техниката“ (Бел. по-точно „Заслужил деятел на науката“)

Създател е на националната школа по динамика на корабните машини и механизми. Многообразни са неговите ученици и в корабостроенето, и в корабоплаването, и в научните институти, и във висшите училища.

За всички, които са работили с него, той е пример за голям учен, всепризнат педагог, умел творец и всеотдаен човек.

1.4. Михаил Кънчев, „Човек с много звания“, Български воин, 1984 г., бр. 8

Професор, доктор на техническите науки инженер Емил Стоянов Станчев, заслужил деятел на науката, ректор на Висшия машинно-електротехнически институт във Варна, кап. I ранг от запаса.

Това е визитната му картичка. Как да се обърна към него, как да го назова? Нека зачетем воинското начало, защото познанството ни датира от „времето с лагоните“.

- Другарю кап. I ранг, как се чувствате сега, в условията на гражданския живот, в гражданското висше учебно заведение? Като заместник-началник по учебната част на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ зная как беше. Тогава многократно сме се срещали, неведнъж сме разговаряли.
- Това първият въпрос ли е?
- Не съвсем. Първият въпрос съм го формулирал така: „Имате ли проблеми, лични и служебни“?
- Сравнително рядко съм срещал да питат някого за проблемите му. Обикновено представяме хората като излезли от фризьорски салон. Струва ми се, че човекът, който работи с хора, е по-скоро излязъл от дарак...
- Искате да кажете, че във всеки има противоречия, „черно“ и „бяло“?
- Не зная дали това е най-точно казано, но за себе си ще поясня. Ето, байракът е у нас, първенци сме сред сродните висши учебни заведения, а на мен ми се струва, че първенството тепърва трябва да го завоюваме. Бях делегат на Националната партийна конференция и като поставим мерника, определен там, не зная дали нашата пушка ще удари точно, където е насочена. Подготвяме ли млади специалисти, способни да отговорят на съвременните изисквания на производството? Повече фундаментални или повече специални знания трябва да им дадем? Колко време да ги обучаваме в учебни и колко в производствени условия?
- Вие сам си поставихте въпроси и навярно те са отправени не само към вас, а към целия професорски-преподавателски кадър на института, може би синхронът в работата сега излиза на предно място?
- Специалист съм по теория на машините и механизмите и издигам синхрона в култ. Да бъдеш добър преподавател, не означава да разбираш само от интегрални примерни, пък да не можеш да разговаряш със студентите да кажем за театър, за постиженията в космоса или пък за футбол дори. Ако не си способен на това, синхрон няма да има.
- Човек е награден с много способности и развитието му трябва да бъде комплексно, устремено към най-високите цели в областта на науката, иначе не ще постигнем върховете, не ще се „разберем“, както не са се разбрали онези трима души от един научнофантастичен разказ. Те били от различни цивилизации. Първият знаел много малко и казал само: едно. Другият, от по-напредналата цивилизация, рекъл: едно и едно – две. А третият: едно и едно – много. Той вече знаел, че съгласно теорията на числата всяко следващо число след единица е вече множество. Та така, онези тримата не се разбрали...
- Другарю професор, може би в областта на математиката аз съм на равнището на онези от втората цивилизация и затова ми се ще да ви запитам вас, като математик и учен, как трябва да се отнасяме към науката, или по-точно към числата, към цифрите?
- Един съветски учен неотдавна ми каза, че според него науката представлява баница, но която не се изяжда отвън навътре, а отвътре навън. И като постоянно към тази „баница“ се прибавят нови „кори“, тя все не се свършва. Необятна баница! А за цифрите ... Алексей Толстой е казал, че да се отнасяш към думите както и да е,

значи да мислиш както и да е, значи да мислиш неточно, приблизително, невярно... Аз смятам, че същото важи, и то в много по-голяма степен, за цифрите.

- Сега сте пред преустройство на учебното дело, пред превръщането на вашия институт в научен център, пред издигане на учебния процес до равнището на научното изследване. Имам чувството, че пред прага на всичко това вие се безпокоите и тревожите?
- Може би. И понеже започнахме с цитати, нека да се позова, този път на Александър Блок, за да оправдая, така да се каже, безпокойството си. „Новото винаги е тревожно – пише той, – тревожно и безпокойно. Този, „който разбере, че смисълът на човешкия живот се състои в безпокойство и тревога, престава да бъде посредствен“.
- Във вашата дългогодишна практика на педагог срещали ли сте студенти от тези „тревожните и безпокойните“, сиреч дръзновени и творчески личности?
- Срещал съм, но за съжаление не много. Такива хора сме длъжни сега да създаваме...
- Споменахме за фризьорския салон и дарака. В какво ви обвиняват най-често колегите?
- Обвиняват ме, критикуват ме, че не съм достатъчно взискателен или по-точно достатъчно строг, много съм се усмихвал, много повече, отколкото се полагало за един ректор.
- Имат ли право?
- Сигурно. Може би зад тази, не съвсем наглед силна критика се крият мои по-сериозни слабости. Аз сам съзирам, че не съм достатъчно взискателен, макар че като бивш военен понякога в това отношение и прекалявам. Не съм достатъчно взискателен и в личния си живот, не достатъчно изискваме и създаваме проблеми на децата си, които после като срещнат първите трудности... И друго – имал съм случай, когато студенти се оплакват, че някои от преподавателите много на високо равнище изнасяли лекциите си, с алгоритми, както се изразяваме ние, докато други били много по-достъпни (ти разбирай по-посредствени). От кои трябва да изисквам – от първите или от вторите?
- А кой е най-трудният алгоритъм?
- Струва ми се алгоритъмът на самоусвършенстването.
- Означава ли това, че с решаването му се сближаваш с трудното и го побеждаваш?
- Означава и ти помага да бъдеш на „ти“ със световните постижения, с изчислителната техника...
- Вие като учен в областта на математическите науки сънувате ли например цифри?
- Сънувам понякога рекичката, барата край родното село Одърне, Плевенско...
- Щом сънувате вода, да не би увлечението ви да е свързано с нея?
- Хобито ми е подводният спорт.
- Тогава ви пожелавам новите замисли във вашата работа да се осъществят успешно, да ви върви в работата като по вода!
- Благодаря за пожеланието, но по-добре ще бъде да добавим: „да ни върви по вода и под вода“, защото там, под водата, е по-трудното...
- Така да бъде.
- Забравихме ли нещо?
- Не, просто го оставихме за най-накрая: какво ви даде армията? Може ли да отговорите на този въпрос само с две или три думи?
- Изпълнителност, плановост, целенасоченост.

За разговора специално време не можехме да намерим. Предния ден стаята пред кабинета на ректора беше пълна с чакащи. Влезе и един разтревожен студент, който с треперещи пръсти държеше някакъв документ, навярно му предстоеше да се разреши личен, неотложно важен въпрос. Като видя колко много хора чакат, той се стъписа, понечи да се върне, но в този момент професорът се показа на вратата и точно него повика.

В коридора студента го чакаха другари и с поглед го питаха какво е станало. „Човек е професорът“ – пророни той.

Човек! Дали мога да прибавя и това звание към другите на моя събеседник? Звание най-трудно за постигане. Най-голямото. И най-гордото!

1.5. Три отговора на ректора на ВМЕИ – Варна „Корабостроене и корабоплаване“, 1984 г. № 1

За Висшия машинно-електротехнически институт във Варна и за това, че той е на едно от водещите места в националната система за подготовка на кадри за висше образование, е говорено и писано много. Затова и въпросите, които главният редактор на списанието отправи към ректора на института з.д.н. проф. д.т.н. Емил Станчев, бяха насочени главно към качеството на учебната подготовка в корабостроителния факултет.

- **Др. Станчев, какво представлява новата тристепенна структура на обучение във ВМЕИ – Варна и как тя ще се отрази на учебната дейност в корабостроителния факултет?**
- Тристепенната структура на висшето образование има за цел да създаде условия, първо, за подготовка на специалисти, притежаващи солидна фундаментална широко профилна специална подготовка, която в условията на бързо развиващата се научно-техническа революция ще могат лесно самостоятелно да усвоят новите производствени технологии и техника; и, на второ място, за подготовка на специалисти, годни пълноценно в съкратени срокове да усвояват и компетентно да изпълняват конкретни първични длъжности в производството.

По своята същност тристепенната структура на висшето образование предвижда в рамките на 2 до 2.5 години всички студенти от машинните специалности да се обучават по единен учебен план и програма. Това е първата степен или така нареченото „професионално направление“. След това в продължение на 2 до 1.5 години обучението се разделя по широкопрофилни специалности – това е втората степен или „обобщената специалност“. В края на този период в зависимост от конкретните нужди на промишлеността студентите от дадена обобщена специалност се разделят на конкретни специализации с продължителност на обучение 1 година. Това е третата степен.

Важна особеност на тази тристепенна структура е обстоятелството, че третата степен не може да се организира само от ВУЗ, а е необходимо и прякото участие на промишлените предприятия, за които се готвят бъдещите специалисти. Същата структура се предвижда и за специалностите на корабостроителния факултет.

В първата степен студентите, които ще стават инженери-корабостроители или корабни машинни инженери, са в професионалното направление „Машиностроене и уредостроене“. Във втората степен ще съществуват двете досегашни обобщени специалности „Корабостроене“ и „Корабни машини и механизми“. В третата степен обобщената степен „Корабостроене“ се разделя на конкретни специализации, в които влизат проектиране и конструиране на корабите; технология на корабостроенето и кораборемонта; якост и проектиране на корпусни конструкции; корабна хидродинамика; корабни устройства; корабни системи; експлоатация на флота и океанско инженерство.

Обобщената специалност „Корабни машини и механизми“ се разделя в третата степен на следните конкретни специализации: проектиране на корабни машини и механизми и уредби; монтаж и ремонт на корабни машини и механизми; корабни спомагателни и палубни механизми; техническа диагностика, контрол и автоматизация на корабни машини и механизми; експлоатация на корабни машини и механизми и уредби; общокорабни системи.

Що се отнася до втората част на Вашия въпрос, мога да кажа, че тук не става дума за отражение или за „козметични“ преобразувания, а за коренно преустройство както на съдържанието на учебния процес, така и на неговата методология. Това са много сериозни неща и те изискват къртовска работа от всички членове на корабостроителния факултет. Факултетът ще бъде в известна степен облекчен при организацията на третата степен по две причини. Първата е свързана с това, че броят на обучаваните студенти по отделните специалности на факултета е малък. Втората се отнася до това, че основните потребители на кадрите, подготвяни в корабостроителния факултет, са разположени на територията на град Варна.

- **Във Варна са съсредоточени редица отраслови морски институти и предприятия, които освен с висококвалифициран научен и инженерен потенциал разполагат и с модерна материална база. Имам предвид ИВТ, ИК, ИКХ, ЕИЦ по корабостроене, Паракорство „Български морски флот“, КРЗ „Одесос“ и КК „Георги Димитров“ със съвременните си съоръжения и напредничава технология. Можем ли да кажем, че това почти идеално обкръжение за един корабостроителен факултет се използва пълноценно за усъвършенстване подготовката на бъдещите корабостроители.**
- Напълно сте прав, че съществува такова обкръжение. И нашите усилия са насочени към това да използваме пълноценно неговите възможности.

Предприемче стъпки за разкриване филиали на основните катедри на корабостроителния факултет в научните организации и заводи на ДСО „Корабостроене“: по теория на кораба – в Института по корабна хидродинамика; по проектиране и конструиране на кораби – в Института по корабостроене и по технология и организация на корабостроенето – в КК Г. Димитров – Варна.

Предвиждаме също така да свържем нашия ЕИЦ с този на ДСО „Корабостроене“ с оглед да използваме неговите изчислителни мощности в учебния процес и в нашата изследователска дейност.

С тези филиали ние преследваме две цели – да създадем условия за пълноценно използване на материалната база на ДСО „Корабостроене“ като лабораторна база на факултета и да използваме кадровия научен потенциал на факултета (в това число и студентите от горните курсове) за решаване на проблемите на корабостроителното производство. Затова има пълна договореност както с ръководството на ДСО „Корабостроене“, така и с ръководствата на неговите поделения.

Що се отнася до това, че на територията на Варна освен ВМЕИ и ДСО „Корабостроене“ с проблемите на морето и морското стопанство се занимават редица други организации и институти, при което организационните връзки между тях са в ембрионално състояние, сте напълно прав. Изходът е само един – да се намери някаква форма за организационно обединяване. Вариант за подобно обединяване бе предложен от др. Димитър Попов в изказването му на 12 конгрес на БКП.

- **През последното десетилетие в резултат на специфичните изменения в морските превози и на енергийната криза в световното корабостроене намериха място нови концепции, методи и технологии при строеж на плавателни съдове. Моят въпрос към Вас е: съобразена ли е подготовката на студентите с най-новите насоки в развитието на съвременното корабостроене?**

- Въпросът Ви е основателен, тъй като колкото и добър учебен план да сме направили, колкото и съвременно да е съдържанието на учебната програма дали те ще достигнат до студентите зависи единствено от преподавателя, от неговата настройка, от неговия нюх и стръв към непрекъснато усъвършенстване на учебната работа както по форма (интензификация и интелектуализация), така и по съдържание (актуализация и компютризация).

Ние в института при оценяване работата на преподавателя сме възприели тезата, че не е добър този преподавател, които по два пъти изнася по един и същ начин дадена лекция. В този аспект трябва да кажа, че голяма част от преподавателите, обучаващи студентите от корабостроителния факултет, а това се отнася и за преподавателите от другите факултети, са активни научни работници – следят съвременното състояние на науката, сами разработват нови научни проблеми. И това влияе само положително върху учебния процес именно в смисъла на поставения от Вас въпрос.

1.6. Към овладяване на върховите постижения. Среща разговор. Изказване на проф. Емил Станчев, „Народно дело“, 29.01.1985 г.

(Бел. статията се публикува 4 дни след смъртта на проф. Станчев, на 201985 г.)

След няколко години никой няма да ни прости, ако не решим задачите, които сега трябва да решаваме. Революционно трябва не само да се мисли, а и да се действа, защото се оказва, че имаме много полезни идеи, които по една или друга причина не можахме да доведем до край.

В нашия институт се подготвят кадри, които след няколко години ще бъдат творците на техническия прогрес у нас. И ако не ги подготвим така както трябва, можем да нанесем непоправима беда на техническото ни бъдеще. Ето защо така сериозно сме се заели да решаваме въпросите за коренното преустройство на подготовката на съвременните инженерни кадри.

За да подготвяме истински творци на техническия прогрес, ВМЕИ – Варна трябва да стане мощна научноизследователска организация. Защото там, където не се прави наука, не може да се дава висше образование. Но как да правим науката и как да подготвяме кадри, когато екипировката, която се използва в производството, е на по-високо равнище от тази, която има при нас? Партията ни е дала рецептата. Третата степен на обучение трябва да провеждаме само в производствени условия. Но ние смятаме, че и втората степен на обучение можем да извършваме в производствени условия.

При нас възникна предложението да създадем център по корабостроене. Това е стара идея, но и това е един пример, който илюстрира колко бавно осъществяваме революционните си идеи.

Центърът има две задачи. Да готви висококвалифицирани кадри за корабостроителната промишленост, като използва всички налични материални ресурси – и в института, и в промишлеността. Втората му задача е да извършва висококвалифицирана изследователска дейност в областта на корабостроенето. Стремехът ще бъде рязко да се увеличи производителността в корабостроенето, значително да се подобри качеството на корабите, да станат те много по-икономични.

Широко поле за действие се открива пред нас в следващите години. Ето един пример. Ако се сравни как се добиват металите и стъклото, могат да се извлекат някои поуки. Металите се получават на слитъци, които се изпращат на друго място за обработване. А в стъklarството – където се получава стъклото, там се получава и крайният продукт – не се губи енергия за неговото нагриване. В стъklarската промишленост технологията по същество е безотпадна, а металните отпадъци не всички могат да влязат обратно в пещта. Ето задача, с която си заслужава да се захванем ...

Както се вижда, ръководството на ВМЕИ – Варна, взема сериозни мерки за подготовката на кадри и за пряко свързване, дори за организационно свързване на института с промишлеността, за да бъде издигнато равнището на нашите изследвания!

1.7. Науката трябва да решава не проблемите на днешния ден, а проблемите на бъдещето. Ректорът на ВМЕИ – Варна, проф. д.т.н. з.д.н. Емил Станчев пред списание „Наука и техника за младежта“, 1983 г. № 9

– Много или малко са двадесет години от живота на едно висше учебно заведение?

– Може би този въпрос би трябвало да разглеждаме в същия аспект, в който говорим за това, какво са 20 години от живота на човека. Зависи от какъв ъгъл ще погледнем на него – като период от време две десетилетия са твърде кратък, дори нищожен срок. Но ако погледнем на него откъм съдържанието му, тоест като на време, изпълнено с дела и наситено със събития, тогава трябва да признаем, че и двадесет години са сериозен период в развитието на едно висше учебно заведение. Мисля, че резултатите, постигнати от ВМЕИ – Варна, показват, че институтът е заслужил голямото доверие, оказано му от партията и правителството преди две десетилетия. За сравнение, когато започва първата учебна година (открита на 16 септември 1963 година), ВМЕИ – Варна разполага само с 31 преподаватели (от тях само трима хабилитирани) и 554 студенти. Днес в института работят 370 преподаватели, които обучават около 3300 редовни студенти и 700 задочници. Повече от една четвърт от преподавателите са хабилитирани, а голяма част от тях са носители на научни степени – кандидати и доктори на науката.

– Кое определя ВМЕИ – Варна като водещо висше учебно заведение в района и втори по значение инженерен институт в страната?

– След разпадането на Държавната политехника през 1953 година на множество институти бяха създадени голям брой технически ВУЗ, всяко от които трябваше да намери своето място. Десет години по-късно се роди ВМЕИ – Варна, след него – ВМЕИ – Габрово и т.н. И всеки от тези институти търсеше утвърждаване в националната система за подготовка на кадри с висше образование. Ръководейки се от такива съображения, днес можем да заявим, че ВМЕИ – Варна е водещ в национален мащаб по отношение на подготовката на инженери, свързани с корабостроителната промишленост и тежкото химическо машиностроене. По отношение на останалите специалисти той е едно регионално висше учебно заведение.

– Кои са новите моменти в развитието на института понастоящем?

– Важна задача, по която работим от 1979 година и имаме известен положителен опит, е задачата, поставена от партията с решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП за преустройство на националната образователна система. Това е превръщането на нашия институт в комплексен учебно-научен център.

Областите на дейност, в които институтът трябва да се изяви като такъв център, са четири: учебна – тя остава първа и основна, научноизследователска, учебно-производствена и квалификационна. Сравнително по-ново направление на работа за нас е учебно-производствената дейност. С помощта на студентите и материално-техническата база на института може да се организира производство, чийто обем понастоящем е около 500 000 лева. Ние успяхме да съчетаем научноизследователската с учебно-производствената работа, което се оказва твърде благоприятно. Научните резултати, които сме получили, пренасяме в системата на учебно-производствената дейност и произвеждаме първите образци. После доуточняваме конструкцията, технологията и след това предлагаме съответното изделие (ако е подходящо за промишлено производство) за внедрява-

не. Ако нуждите от такива изделия са малки, продължаваме да ги произвеждаме сами. Такъв е случаят с оригиналните микроелектродвигатели, които изработваме в нашата учебно-производствена база.

Най-нова за нас е квалификационната дейност. За нея заговорихме едва през 1981 г., когато започна утвърждаването на националната постоянно действаща система за следдипломна квалификация на инженерните кадри. Но работата бързо се разрасна. Особен интерес проявяват специалистите от промишлеността към тяхната подготовка по микропроцесорна техника, автоматизирани системи за управление, автоматизация на инженерния труд.

Отправен момент в развитието на института беше срещата на ръководството с колегиума на Министерството на машиностроенето и електрониката и лично с др. Тончо Чакъров. На тази среща бе подписан петгодишен договор за сътрудничество между Министерството на машиностроенето и електрониката и ВМЕИ – Варна в четирите области на нашата дейност. Най-много ни хареса предложението на др. Чакъров за комплексното решаване на производствените проблеми и проблема за квалификацията на кадрите. Например, в някакво производство на територията на окръга възникват затруднения. Тяхното преодоляване се възлага на даден специалист от предприятието, който идва при нас. Тук му се съдейства за решаването на задачата, като през това време протича и неговата квалификация. Така успоредно със следдипломната квалификация, могат да бъдат решени редица „тесни места“ в промишлеността. А решавайки производствените проблеми по този начин, ние всъщност разтоварваме научноизследователската си дейност от бремето на конкретните производствени задачи. Защото науката трябва да решава не проблемите на днешния ден, а проблемите на бъдещето. Това е големият резултат.

– *Каква е ролята на комсомолската организация и Съвета за ТНТМ в института за настъпилите качествени проблеми в учебната и идейно-възпитателната работа?*

– Всички успехи, постигнати от нас за две десетилетия, не са дело само на преподавателите. Това са успехи на целия колектив – преподаватели, служители, студенти, успехи на партийната и комсомолската организация. Комсомолците подкрепят безрезервно всички инициативи на ръководството, свързани с преустройството на учебно-изследователския процес. Студентите участват активно в научните изследвания, в движението за техническо и научно творчество на младежта, където се радваме на значителни успехи. Студентската комсомолска организация е наш отличен помощник и съмишленик при решаването на поставените пред института задачи. По-точно, ние сме съюзници. Затова тенденцията сега е да се премине към все по-широкото участие на комсомолците в управлението на висшето учебно заведение. Нещо повече, от 1 април т.г. преминахме към прилагането на новия икономически механизъм в института. Сериозните проблеми, които възникват в това отношение, могат да бъдат решени със съвместните усилия на преподаватели и студенти, на комунисти и комсомолци.

1.8. Янчо Бакалов, ТЪЙ РЕЧЕ ЗОРО – 2 **(За високите звания, за художествената самодейност и за още нещо)**

<http://www.morskivestnik.com/spomeni/bakalow7.html>

Всички преподаватели във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ са се събрали в „Зала 2“ и чакат да дойде Началника. Нещо неотложно обаче го задържа и чакането започва да става досадно. Най-отпред се е изправил кап. I ранг Емил Станчев, заместникът на Началника (също кап. I ранг Емил Станчев). С очила за четене с дебели рогови рамки на носа прелиства някакъв свитък.

По едно време на вратата се показва мичманска глава. Станчев излиза за миг и след това обявява, че Началникът ще се задържи още доста време – да имат търпение и да чакат.

Само преди дни, за да се знае кой – кой е и поради удостоявания със звания и награди на Заместника (напълно заслужени!), Началникът е издал заповед: За нуждите на всемогъщата бюрокрация и за да не стават недоразумения, неговият „Заместник по учебната и научната част“ да се титулува „Кап. I ранг, професор, доктор на техническите науки, заслужил деятел на науката и техниката, инженер“! (Бел. фактически заслужил деятел на науката). Можеш ли го изрече на гладно сърце, а?

Обстановката в залата се вкисва все повече. И тогава, някъде от средните редове, напред се промъква ЗОРО. Всеобщо оживление!

Зоро:

– Другарю капитан, ще ми съдействате ли да освежим малко настроението на колегите?

Станчев:

– Разбира се, какво трябва да правя?

– Останете тук, да Ви виждат добре всички в залата и не се движете!

И се започва:

Зоро, с присвит в коляното ляв крак, придържан с ръка, започва да подскача около него като щурец в размножителен период и да пее с неистов глас: „Щрака-щрак, щрака-щрак, щъркел шарен дългокрак...“ и т.н, общо пет стихчета от една песничка-игра, с която децата от някои детски градини се зареждат с енергия рано сутрин, след като майките им ги оставят на грижите на лелките.

„Пеенето“ отнема доста време, Станчев слага и сменя очилата си и си трае – щом се е хванал на хорото...

Следва Хепи Ендът: Изпълнителят на главната роля, сценарист, режисьор, продуцент, директор на продукцията, декоратор, референт по костюмите, главен администратор, инвестиционен посредник и т.н. се покланя дълбоко пред оживената публика и обявява:

– В ролята на Щъркела (скромно) – аз, Зоро, а кап. I ранг, професор, доктор на техническите науки, заслужил деятел на науката и техниката, инженер Емил Станчев, заместник-началник по учебната и научната част на Висшето народно училище „Н. Й. Вапцаров“, носител на ордена „Народна Република България – I степен“, (с апломб) изпълни за вас, блестящо и талантливо, ролята на Гнилия пън, стърчащ наред пресъхналото блато! Аплодисменти!

Както се казва, за едни сватба, а за други... Но нали светът бил оцелял, защото се е смял!

1.9. Цончо Родев, Отвъд синия праг, Експедиция „Космос“, изд. „Отечество“, 1985

<http://chitanka.info/text/28279/6>

Може би ще наруша хронологията, но тъй като говоря за леководолазна техника, ще ми се да разкажа още един епизод, свързан с нея, но вече от времето на експедицията. Започнахме работа и изненадани, не, направо потресени открихме, че девет от десетте дихателни апарата, които бяхме донесли от София като дял-участие в експедицията на една организация, са непоправимо повредени. И даже по-зле – направо опасни за живота на леководолазите. Техниката на УСТФ беше отлична, но недостатъчна. И ние се озовахме пред угрозата да спрем експедицията само ден след откриването ѝ. Тогава Янко ми подхвърли името на нашия отдавнашен събрат по „подводна запалняковщина“ Кирил Лясков,

преподавател по леководолазно дело във Висшето народно военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“. Само половин час след това бяхме вече в дома на Кирчо и му изплаквахме болката си.

– Имам апарати и за следващите двайсет дни не са ми нужни – рече той, след като ни изслуша. – За съжаление правата и властта ми не достигат, за да ви ги дам за ползване.

– А кой има права и власт?

– Много са. Но най-добре е да се обърнете към заместник-началника кап. Станчев. Той е леководолаз, ще ви разбере...

Един спомен трепна в съзнанието ми:

– Да не е Емил Станчев?

– Точно той.

– Познавам го от двайсет години...

– Съмнявам се. Този Емил Станчев не е оня отпреди двайсет години. Сегашният е професор, доктор на техническите науки, кап. I ранг...

– Аз познавам човека, а не чина му – казах. И се обърнах към Янко: – Тръгвай! Апаратите са осигурени...

Откъде идваше тази моя увереност? Преди двадесет години бях един от тримата инструктори на първия леководолазен курс във Варна. И между „учениците“ ни беше и Емил, тогава още кап.-лейтенант от ВМС (сега е ректор на ВМЕИ – Варна). В курса той се проявяваше с изумителна интелигентност, а под водата – като спокоен леководолаз и сигурен спътник и другар, на когото можеш да се облегнеш като на желязна греда. Колкото и високо да се е изкачил такъв човек, не е възможно той да не продължава да носи добродетелите на морските труженици. Именно затова с такава сигурност се упътвах към него!

И нека веднага да кажа, че надеждите ми се оказаха оправдани: Емил излезе от изпитна комисия, за да ме изслуша, а после нареди на един мичман и само няколко минути по-късно ние товарехме десет напълно изправни апарата.

1.10. Валентин Димитров, „Морска сирена“, „Литературен свят“, бр. 81, февр. 2016 г. (за дъщерята на проф. Станчев – Здравка)

<http://literaturesviat.com/?p=114888>

И друг път са ме питали как се чувствам в сянката на именития си баща. Работата е там, че той изобщо не хвърляше сянка – живееше в някакъв негов възвишен свят, в който науката бе всичко. Това, което бе в състояние да го откъсне от нея, бяха семейството, приятелите и колегите, които заливаше с невероятна човещина. Но пък си почиваше, решавайки системи диференциални уравнения.

Разказват, че вече като Заместник-началник на Морското училище по учебната част на първата лекция по коронната си дисциплина „Теоретична механика“ се представил на курсантите с думите: „Малкото ми име е Емил Станчев“. Когато усетил насмешливата реакция на аудиторията, продължил: „А голямото ми име е професор, доктор на техническите науки, заслужил деятел на науката, инженер, кап. I ранг Станчев“.

Завършил Морското училище със „студентския“ випуск (а после и започнатото преди него строително инженерство в София) (Бел. фактически той завърши специалността „Двигатели с вътрешно горене“), от първия си работен ден той бе преподавател в него, първи професор в историята му, създал школа за израстване на научни кадри, основател и генерален секретар на Международната федерация по теория на машините и механизмите.

Днес неговата стела е в Алеята на преподавателя във флотската алма матер. Когато обаче негов съвпусник стана началник на училището, баща ми се раздели с пагоните и до последните си дни два мандата бе ректор на ВМЕИ – Варна. Институтът сега е Технически университет, а в него една зала, която няма номер, се нарича „Емил Станчев“.

Баща ми бе сред основателите на леководолазното дело в страната, въведе такава учебна дисциплина за механиците в Морското училище, а като ръководител на лятната им практика ме вземаше със себе си на учебния кораб „Вапцаров“ всяко лято по два месеца. Още не бях тръгнала в първи клас, а от борда завързана ме пускаха в морето с апарат, който бе почти колкото мен.

1.11. Илия Кръстев, Агнес Георгиева, „50 години леководолазна дейност в България“, изд. „ДИМАР – А. Пеев“, 2009

Леководолазното дело във Висшето военноморско училище „Никола Й. Вапцаров“, кап. I ранг о.р. доц. д-р Филип Недялков

Началото на леководолазното дело във Висшето военноморско училище „Никола Й. Вапцаров“ е през 1962 г. Тогава двама преподаватели офицери – Емил Станчев и Филип Недялков, завършили леководолазни курсове към ДОСО, предлагат на Началника на училището кап. I ранг (впоследствие контраадмирал) Дичо Узунов да се започне обучение на курсантите по леководолазно дело. Те се обосновават с изискването на Международната конвенция за опазване човешкия живот на море (СОЛАС) за обзавеждането на търговските кораби с леководолазни апарати със съгъстен въздух. Идеята е одобрена и с пълното съдействие от страна на командването се осигурява кораб. Подготвят се необходимите планове и програми, набавят се принадлежности за гмуркане, уточнява се получаването и ползването на леководолазни апарати от различни организации, както и възможностите за използване на компресори за съгъстен въздух. През лятната практика на курсантите се провежда първият практически курс.

В продължение на няколко години двамата офицери на доброволни начала организират и провеждат занятията, като изпълняват функциите на леководолазни инструктори. Те периодично привличат на помощ, пак на доброволни начала, известните инструктори Агнес Георгиева и Кирил Лясков, преподавателите офицери Костадин Янков и Боян Хаджигеоргиев, както и д-р Живко Георгиев, тогава лекар в Созопол. Така оформилата се система на обучение на курсантите има два съществени недостатъка. Разрастващата се дейност започва да пречи на професионалното развитие на офицерите, а, от друга страна, липсата на нормална гмуркаческа подготовка става причина на възникване на някои инциденти. Ето защо Емил Станчев и Филип Недялков излизат с ново предложение – да се въведе редовно обучение като учебна дисциплина със съответния преподавател. Идеята е одобрена и от 1965 г. Кирил Лясков поема организирането, подготовката и провеждането на теоретичната и практическата дейност по леководолазна подготовка. За разлика от другите курсове по леководолазно дело обучението тук има задължителен характер, което съществено променя условията на провеждане, психическата нагласа и желанието. А това е свързано с допълнителни изисквания и към преподавателя.

Благодарение на добре организирания учебно-възпитателен процес и стриктното спазване на всички изисквания за безопасност и безаварийност в продължение на повече от 25 години не е допуснат нито един сериозен инцидент.

Леководолазната подготовка в Морското училище осигурява обучението по борба за живучест на кораба – учебен предмет, който се преподава от инж. Костадин Янков. Той е свързан и с борбата за непотопимост и предотвратяване на пожари. За осигуряване на подготовката по съответния учебен предмет през 1959 г. е изграден воден полигон. Той е основно преустроен през 1963 г. Представлява част от корабен отсек с обем около 25 куб.

м. В него реално са осъществени пробойни, в които се пуска вода от мощни помпи, имитиращо аварийно нахлуване на задбордна вода в корабно помещение от бойни и аварийни повреди. Този отсек е свързан чрез 4-метрова торпедна тръба с басейна на полигона. Тук се провеждат упражнения за практическо запущване на пробойни в сух и в надводен отсек, подводно рязане с електрожен, спасително излизане през торпедна тръба с леководолазен комплект. Това особено въздейства на психическото самочувствие на курсантите. Лекциите и някои практически занятия се провеждат в специализиран леководолазен кабинет, който се намира непосредствено до полигона. В него има действащ мощен компресор за зареждане на леководолазните апарати.

Не може да не отбележим приноса на кап. I ранг проф. д-р Емил Станчев -леководолазен инструктор първа степен, за развитието на леководолазното дело във Висшето военноморско училище. С него се запознаваме в края на 1957 г., когато постъпвам на работа във ВВМУ и го заварвам като преподавател в катедра „Механика“. Имаме общи интереси и ставаме приятели. През 1958–1959 г. завършвам теоретичен курс за леководолази към секция подводен спорт към ДОСО – Варна и съм определен да участвам в първия практически курс през лятото. Успявам да се снабдя с маска, плавници и шнорхел и започвам да тренирам на т. нар. офицерски плаж. При едно от моите упражнения за придобиване на гмуркачески умения към мен се приближава Емил Станчев и проявява интерес към приспособленията ми. Той взема маската и заплува с нея. А морето е тихо, водата – бистра. Очарованието му е огромно и повече от час не излиза от водата. През следващите дни постепенно усвоява както плавниците, така и шнорхела. Запознавам го и с основните медицински въпроси, с начините на гмуркане и с други неща, известни на всеки гмуркач.

През пролетта на 1959 г. получавам съобщение, че трябва да се явя на четири кандидат-аспирантски изпита, които обаче съвпадат с практическия леководолазен курс. Тогава предлагам на Емил Станчев да ме замести, като му предоставям и моите гмуркачески приспособления. Така той успешно завършва първия леководолазен курс във Варна. Става уверен и находчив леководолаз. През следващата година и аз завършвам леководолазния курс. По това време морските търговски кораби са задължени да имат на борда си леководолазен апарат със сгъстен въздух. Това ни дава повод да подадем рапорт до командването, като изразяваме желанието си да организираме леководолазни курсове с курсанти и да изпълняваме функциите на леководолазни инструктори на доброволни начала. Идеята ни е одобрена и ние в продължение на 4 години подготвяме около стотина курсанти за леководолази. Оказа се, че Емил Станчев притежава едно великолепно качество – безупречно да организира и провежда занятията.

Но тъй като и двамата сме се ориентирали към научното поприще, водолазните ангажменти започват да ни тежат. Освен това вече е време обучението на леководолази да стане редовен предмет с постоянен преподавател. По наше предложение назначават Кирил Лясков, който поема изцяло теоретичната и практическа подготовка на курсантите. Увлечението по морето, разбира се, си остава и ние с Емил периодично участваме в някои леководолазни курсове.

Той започна главоломна научна кариера – през 1966 г. става доцент, през 1969 г. – кандидат на техническите науки, през 1977 г. – доктор на техническите науки, на следващата година – професор. Основател и генерален секретар е на Международната федерация по теория на механизмите и машините (1971–1976 г.), ректор е на Техническия университет във Варна от 1978 (Бел. фактически от 1979 г.) до 1985 г. И тук завършва житейският му път.

Така че приносът на Емил Станчев за развитието на леководолазното дело у нас е безспорен.

1.12. Стихове за проф. Емил Станчев Васил Дачев, съвипусник на проф. Станчев

Не знам как да те зова
със твоите титли все достойни?
Така бързо те се множат!
И нека в тях няма пробойни
И като котви те да тежат!

От студент 1

На всички нас
бе чудно,
защо сърцето ти
по-младо бе от нас.
Защо така умееше
да обичаш,
да знаеш правото,
да се усмихваш
като утро,
и горд ...
... над нас
и в нас
най-силно да
оставаш ...!

От студент 2

На проф. д-р Емил Станчев

Очите ти угаснаха навеки,
защо съдбата е такава?
Странни пътища нелеки
преживе ти преодолява.

Запомнихме те мил, грижовен,
с усмивка бащина дори.
В науката ти път съдбовен
запали в нашите души.

Спи спокойно съня си вечен,
ний борбата ти ще продължим.
Път далечен, път обречен
ний докрай ще извървим.

Тодор Божинов, съвипускник на проф. Станчев

ПРОЩАВАНЕ с проф. д.т.н. з.д.н. Емил Станчев

Към залива вълните устремени
над вълнолома литват и блестят,
Вапцаровци във траур потопени
другаря си изпращат в сетен път ...

И сякаш вчера весели курсанти
вървахме с тебе, мой приятел драг,
а после бал – блестящи лейтенанти,
отличници пред аления флаг ...

В годините забързани с чертежи
пред строгите професори стоим,
все заедно, окриляни в кроежи
към новото по-смело да вървим!

Единствен ти достигна висините
и пак остана пак естествен, мил,
с усмивка ни отваряше вратите
на ректората, скъпи наш Емил!

А днес вървят редици с черни ленти
и болката в очите ни сълзи,
Вапцаровци, професори, студенти –
процесия безкрайна там пълзи ...

Накрая кой над гроба ще застане,
таз страшна мъка във юмруци свил,
с прощално слово всички да прикани
на вечно „сбогом“ с нашия Емил?!

Как искам аз, във нощите безкрайни,
когато бурята гърми навън,
по пътища далечни и незнайни
да дойдеш и да викна – туй е сън!

**Тодор Божинов, съвипускник на проф. Станчев
(посветено на всички от 48-и випуск на Морското училище)**

Де сте, скъпи?

Бяхме млади – чуден випуск с хор
и Вапцаров за патрон избрахме,
с колко радост после в „Димят“ пяхме
като птици в синия простор...

Де сте, мили? Кой ми бе съсед
на проверка, аз забравих, братко,
помня само как живеех сладко –
но съдбата пръсна ни навред...

Някой в Русе, София, Бургас,
а Аршинков в Кърджали замина,
тук военни станаха мнозина –
блед остана споменът за нас...

Де сте, скъпи? Кой от вас е жив?
Няма вече кой кого да пита,
само болка днес в сърцето скрита
люто пари всеки делник сив.

Ето, весел няма го Емил,
„боцманчето“ тихо ни остави,
а Свещаров можем ли забрави,
сетне Йовчо, Шолата, Кирил...

Бяхме много – строен випуск млад!
Да се видим! – пишат ми мнозина,
че животът неусетно мина,
старост дойде – болести и глад...

1.13. Село Одърне, Плевенско

<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B4%D1%8A%D1%80%D0%BD%D0%B5>

Селото се намира на пътя Плевен – Левски. На 3 км от селото е жп спирка Одърне, на жп линията София – Горна Оряховица. През него минава малката река Барата. Теренът е равнинен.

Обикновено името на Одърне се свързва с турската дума „одър“ (малко издигнато място, което служи за седане или за спане).

Съществуват две предания за името на селото. Според едното баят постоянно лежал на одъра и казвал „плъти си данък“. Изглежда, че това е ставало по времето, когато баят е идвал за „беглика“. Селяните му викали „одърлията“.

Според другото предание в центъра на селото имало кафене. Около стените на кафенето са наредени дъски върху забити в земята колове, нещо като „одър“. Тук първенците на селото пият кафето си и се разговарят. Тъй като селото все повече се издигало, при тях започнали да идват за съвети първенците на околните села. При запитването къде отиват, те отговаряли „на одъра“. От тук се получава и името Одърне.

Като смесено турско-българско село, тук намират топъл прием почти всички функционери на хайдушки чети и комитети. Лично Бачо Киро е идвал да подготвя по-будните жители за въстание. Негов четник е жителят на с. Одърне Дочо Тодоров Донков. Най-будният селянин преди Освобождението е Кучо Матейчев, който е избран и за народен представител в Учредителното събрание.

В селото съществува училище, носещо името на поета-революционер Христо Ботев. Създадено е през 1856 г.

В центъра на селото има забележителности като Младежки клуб, паметна плоча на Владимир Ангелов, паметник на Христо Боев и бюст-паметник на Тодор Живков.

В центъра на селото има изградена църква, която датира от 1866 г.

Основно занимание на населението на с. Одърне е земеделието, скотовъдството и зеленчукопроизводството. В миналото са развити търговията със зърнени храни и животински такива, с които поминък селяните са се изхранвали и плащали своите данъци. В селото съществува и читалище, което носи името на писателя Иван Вазов. Неофициално под формата на дружество читалището съществува от 1896 г. През 1900 г. се взема решение да се преобразува в просветно дружество. В читалището развиват своята дейност художествени колективи: дамски хор, мъжки хор, детска фолклорна група, дамска група за стари градски песни, мъжка вокална група „Камбанен звън“, дамска група за народни песни и други. Най-известна от всички е групата за стари градски песни „Камбанен звън“, която прослави Одърне както в цялата страна, така и извън нейните предели.

ГЛАВА ВТОРА

НАУЧНА ДЕЙНОСТ НА ПРОФ. ЕМИЛ СТАНЧЕВ

2.1. Кандидатска дисертация на тема: „Динамика на машинен агрегат с отчитане еластичността на връзката между силовата и работната машина“

(Бел. открит само автореферата на дисертацията)

Източник: Библиотека на Техническия университет – Варна

Официални рецензенти: проф. Васил Геров

доц. Михаил Константинов

Диплома № 1938 от 09.07.1969 г., утвърдена с протокол № 15 от 08.07.1969 г.

Дисертацията се състои от следните раздели (материалите са буквално копирани):

ВЪВЕДЕНИЕ

А. Състояние на теорията на динамиката на стационарните режими на работа на машинните агрегати с еластична връзка между силовата и работната машина

Основната цел на дисертационната работа е:

1. Разработване на метод за изследване влиянието на мястото и големината на маховика върху ефективността му като регулатор на периодическите колебания на ъгловата скорост на агрегата при стационарен режим с отчитане еластичността на връзката между силовата и работната машина.
2. Разработване на рационален метод за оразмеряване на маховика в машинните агрегати с еластична връзка между силовата и работната машина.
3. Изследване влиянието на мястото и големината на маховика върху динамичното натоварване на еластичната връзка между силовата и работната машина при стационарен режим на работа на машинните агрегати.

Б. Избор на динамичен модел и метод на изследване

ЧАСТ 1. МАШИНЕН АГРЕГАТ С ВЪТРЕШНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА МАХОВИКА

Гл. 1-1. Изследване движението на основните маси на агрегата при вътрешно разположение на маховика

Гл. 1-2. Изследване влиянието на мястото и положението на маховика върху движението на основните маси на агрегата при вътрешно разположение на маховика

Гл. 1-3. Определяне на необходимия масов инерционен момент на маховика при агрегати с вътрешно разположение на маховика

ЧАСТ 2. МАШИНЕН АГРЕГАТ С ВЪНШНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА МАХОВИКА

Гл. 2-1. Изследване движението на основните маси на агрегата при външно разположение на маховика

Гл. 2-2. Изследване влиянието на мястото на маховика и неговата големина върху движението на основните маси

Случай 1.

Случай 2.

Гл. 2-3. Определяне на необходимия масов инерционен момент на маховика при агрегати с външно разположение на маховика

Случай 1.

Случай 2.

ЧАСТ 3. ДИНАМИЧНИ НАПРЕЖЕНИЯ В ЕЛАСТИЧНАТА ВРЪЗКА НА МАШИННИЯ АГРЕГАТ ПРИ СТАЦИОНАРЕН РЕЖИМ НА РАБОТА

Гл. 3-1. Изследване влиянието на мястото и големината на маховика върху динамичните напрежения в еластичната връзка при агрегат с вътрешно разположение на маховика

Гл. 3-2. Изследване влиянието на мястото и големината на маховика върху динамичните напрежения в еластичната връзка при агрегат с външно разположение на маховика

Случай 1.

Случай 2.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на проведеня анализ на стационарните режими на работа на машинните агрегати с отчитане на еластичността на връзката между силовата и работната машина могат да се направят следните по-важни изводи:

1. Широко разпространените в теория на механизмите и инженерната практика методи за изследване на динамиката на стационарните режими на работа на машинните агрегати са недостатъчно съвършени, понеже не създават условия за изучаване на действителните качествени характеристики на стационарните режими.

В потвърждение на това, с помощта на разработения в настоящата работа метод, са изследвани няколко реални машинни агрегати (корабни силови уредби) с различни масови и еластични характеристики.

Резултатите от тези изследвания са систематизирани в таблица.

На някои от тези силови уредби, в рамките на комплексни натурни изследвания на корабите, бе регистрирана директно (с механичен тахограф „Гайгер“) или косвено (с механичен торзиограф „Гайгер“) ъгловата скорост на предния (свободен) край на колянвия вал и в непосредствена близост до маховика.

Резултатите от тези изследвания са систематизирани в таблица.

Те потвърждават достатъчно добре данните на предната таблица, получени по теоретичен път.

2. Отчитането влиянието на еластичността на връзката създава условия и за анализиране ефикасността на действие на маховика като регулатор на периодическите колебания на ъгловата скорост на работната и силовата машина при стационарен режим на работа.

Получените в настоящата работа резултати показват определено, че ролята на маховика в агрегата зависи не само от големината му, както обикновено се смята, но в значителна степен и от рационалния подбор на мястото му спрямо силовата и работната машина.

От резултатите на теоретичните изследвания се вижда, че с оглед на максимално едновременно въздействие на маховика върху неравномерността на работната и силовата машина е по-целесъобразно външното разположение, а не традиционното междинно разположение, използвано единствено засега.

В заключение ще отбележим, че основните резултати на настоящата дисертационна работа се свеждат до следното:

- **Разработена е обобщена инженерна методика за изследване движението на основните маси (двигател, маховик и работна машина) на машинните агрегати при стационарни режими на работа и отчитане влиянието на еластичността на връзката между силовата и работната машина;**
- **Получени са оригинални уравнения за степените на неравномерност на ъгловата скорост на двигателя, маховика и работната машина, позволяващи да се установи както влиянието на еластичността на връзката, така и на големината**

и месторазположението на маховика върху характеристиките на стационарния режим на агрегата;

- На основата на тези уравнения е разработен нов метод за определяне оптималните параметри (големина и място) на маховика, осигуряващи желаната степен на неравномерност на работната машина;
- Изследвано е влиянието на мястото и големината на маховика върху динамичните тангенциални напрежения в еластичната връзка, като е разработен метод за подбиране параметрите на маховика, осигуряващи зададени стойности на напреженията, в случай, че изискванията за равномерност на работа при стационарен режим не са лимитираци.

2.2. Докторска дисертация на тема „Идентификация на параметрите на механични системи“

Източници: НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ДОКУМЕНТАЦИЯ (НАЦИД), София;

Виртуална библиотека България – COBISS, Локална база данни: Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, София

<http://www.bg.cobiss.net/scripts/cobiss?ukaz=BASE&bno=60000&id=1319081825718915>

Дисертацията е защитена през 1976 г.

Официални рецензенти: проф. Иван Недялков

проф. Михаил Константинов

проф. Божидар Чешанков

Диплома № 6749 от 29.03.1977 г., утвърдена с протокол № 3 от 25.03.1977 г.

Дисертацията се състои от две части:

Част 1 – 159 стр., част 2 (допълнение) – 17 стр.

Основната част се състои от следните раздели (Бел. материалите са буквално копирани):

Въведение

Глава първа. Анализ на предимствата и недостатъците на съществуващите методи за идентификация на параметрите на механични системи

Глава втора. Метод на тарираното въздействие за идентификация на параметрите на механическите системи

Глава трета. Идентификация на параметрите на линейни механични системи посредством тарирана промяна на масов, дисипативен или резистентен параметър

3.1. Извод на идентификационната алгебрична система

3.2. Идентификация на параметрите на едномасова линейна механична система

3.3. Идентификация на параметрите на двумасова линейна механична система

3.4. Идентификация на параметрите на тримасова линейна механична система

3.5. Общи изводи за идентификацията на параметрите на линейните механични системи чрез тарирана промяна на параметър

Глава четвърта. Идентификация на параметрите на линейни механични системи чрез тарирана промяна на външните усилия

4.1. Извод на идентификационната алгебрична система

4.2. Идентификация на силовите параметри на механични системи с една степен на свобода

4.3. Общи изводи за идентификацията на силовите параметри на механични системи чрез тарирана промяна на външни усилия

Глава пета. Идентификация на параметрите на нелинейни механични системи

Общи бележки

5.1. Механични системи, съдържащи нелинеен еластичен елемент

5.2. Механична система, подложена на въздействието на нелинейни дисипативни усилия

5.3. Механични системи, подложени на въздействието на нелинейни обобщени сили

5.4. Механични системи, съдържащи механизми с променливи функции на положението

Заклучение

Литература

Основни научни приноси на дисертационната работа:

1. Разработен е оригинален метод за идентификация на параметрите на механични системи (линейни и нелинейни), позволяващ да се определят параметрите на тези системи, без да е необходима априорна информация за действащите върху тях обобщени сили. Нещо повече – като краен резултат на идентификацията е и определянето на последните.

Методът се основава на идеята за тарираното въздействие и затова е наречен от автора МЕТОД НА ТАРИРАНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПАРАМЕТРИТЕ НА МЕХАНИЧНИТЕ СИСТЕМИ.

Необходимата и достатъчна входна информация за успешно решаване на идентификационната задача в аспект, третиран в настоящата работа, са:

- Информацията за структурата на механичната система, т.е. динамичния ѝ модел и неговото математично описание.
- Експерименталната информация за кинематичните картини на основната картина на основната и създадените чрез тарирани въздействия модифицирани системи.

За приложението на метода няма съществено значение дали тарираното въздействие върху изследваната механична система ще се провежда чрез тарирана промяна на някои от параметрите на системата, или чрез тарирана промяна на действащите върху нея външни сили. Това обстоятелство създава изключително широки възможности за неговото приложение в практиката.

2. Идеята на метода на тарираното въздействие по същество е универсална и може да се прилага не само върху механични системи, но и върху системи от друго физично естество.

3. На основата на метода на тарираното въздействие за идентификация на параметрите на механични системи е намерено оригинално решение на задачата за директно определяне на действащите върху машинния агрегат (едномасов модел) двигателни и съпротивителни усилия, което позволява да се повиши при необходимост неколкостранно (3-5 пъти) измервателният диапазон на използваните хидравлични или електрични бремзи при изпитанията на двигателите с вътрешно горене (ДВГ).

В този случай бремзата се използва за създаване на тарирани спирачни усилия, необходими за получаване на модифицираните системи, а основното натоварване на изпитвания двигател се осъществява от друга работна машина, позволяваща лесно да се промени натоварването ѝ (центробежни или пропелерни водни помпи, генератори за постоянен или променлив ток, компресори и др.).

Положителен резултат е и обстоятелството, че енергията, която досега се губи необратимо при изпитване на ДВГ, може да бъде оползотворена за промишлени нужди, като по този начин се отчитат разходите за изпитанията.

4. С помощта на метода на тарираното въздействие за идентификация на параметрите на механични системи е намерено оригинално решение и на задачите за определяне на съпротивлението на водата при движение на кораба и за упора, развиван от гребния му винт в натурни условия.

Това решение засега е единствено по рода си и е значително постижение на метода на тарираното въздействие за идентификация на параметрите на механичните системи. В резултат на него с несложни средства и несложни за организация експерименти се определят с достатъчна точност действащите върху натурния кораб усилия. При това точността на идентификация на тези усилия може да се контролира много лесно и което е най-главното: пак само въз основа на данните от изследванията на кораба в натурни условия.

Дисертацията има и **допълнение**. То е разработено въз основа на някои критични бележки, направени при обсъждането ѝ в катедра „Техническа механика“ на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, катедра „Механика“ и катедра „Теория на механизмите и машините“ на ВМЕИ – София. В него се третират два от възникналите при обсъждането въпроси:

1. Условия за коректност на задачата за идентификация на параметрите на механични системи чрез тарирана промяна на параметър.
2. Възможности за приложение на метода на тарираното въздействие върху идентификация на параметрите на автотранспортни средства.

2.3. Научен ръководител на дисертации

Източник: Виртуална библиотека България – COBISS, Локална база данни: Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, София

<http://www.bg.cobiss.net/scripts/cobiss?ukaz=BASE&bno=60000&id=1319081825718915>

1. Александров, Замфир Иванов, Динамика на нестационарните режими на работа на машинните агрегати – реверсиране на главни корабни дизелови двигатели, 1973 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: А. Писарев, А. Енчева. Защитена във ВМЕИ – Варна.
2. Богданов, Христо Георгиев, Определяне на степента на съответствие между елементите на корабния пропульсивен комплекс в натурни условия: анализ на състоянията, в които може да се намира комплексът, 1974 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: И. Златанов, С. Проданов. Защитена в КНТПВО, ВМЕИ – Варна.
3. Вангелов, Петър Трайков, Изследване на влиянието на основните характеристики на еластично монтираните корабни машини и механизми (КММ) върху ефективността на виброизолация, 1975 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: Б. Чешанков, Н. Минчев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
4. Велков, Драгомир Цветанов, Изследване разпространението на вибрации със звукови честоти и модели на корабни корпусни конструкции, 1978 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: А. Писарев, М. Константинов. Защитена пред СНС по динамика, якост и надеждност на машините.
5. Добрев, Лазар Стефанов, Към въпроса за теориите на граничните напрегнати състояния на материалите в най-общия случай на натоварване, 1977 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: П. Ганев, П. Драгулев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
6. Калчев, Мирослав Петров, Особенности на динамичните явления при стационарен режим на работа на еластично монтирани корабни машинни агрегати, 1986 г. Науч.

рък. Е. Станчев, С. Тъмнев. Рец.: Н. Минчев, В. Живков. Защитена пред СНС по корабостроене.

7. Минчев, Николай Димитров, Динамика на машинните агрегати с отчитане еластичността на връзките между силовата и работната машина под действието на позиционни и кинематични сили, 1971 г. Науч. рък. Е. Станчев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
8. Минчев, Николай Димитров, Динамично инвариантни стационарни режими в машинните агрегати, 1891 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: А. Писарев, Л. Кандов, В. Живков. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
9. Овчаров, Петър Любомиров, Изследване напрегнатото и деформиране състояние на машинни конструкции при динамично натоварване с помощта на цифрови електронно-сметачни машини, 1972 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: А. Писарев, С. Етърски. Защитена във ВМЕИ – Варна.
10. Средков, Красимир Йорданов, Единна теория за анализ на динамичното състояние на системата „металорежеща машина – процес рязане“, 1983 г. Науч. рък. Е. Станчев, М. Рачев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
11. Томов, Пейчо Димов, Оразмеряване на аксиално-бутални високомоментни, многоходови хидродвигатели с челно разпределение на работната течност и сферично лагерувани бутала, 1981 г. Науч. рък. Е. Станчев, С. Стоянов. Рец.: Д. Вълков, Г. Гужгулов. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
12. Тъмнев, Стефан Колев, Метод за избор на параметрите на корабните машинни агрегати по условията на динамично състояние при стационарни режими на работа, 1975 г. Науч. рък. Е. Станчев. Рец.: М. Константинов, В. Севастакиев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
13. Енчев, Слави Гешев, Изследване динамиката на импулсен пневмомотор, 1983 г. Науч. рък. Г. Узунов, Е. Станчев. Защитена във ВМЕИ – Габрово.

2.4. Рецензент на дисертации

Източник: Виртуална библиотека България – COBISS, Локална база данни: Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, София

<http://www.bg.cobiss.net/scripts/cobiss?ukaz=BASE&bno=60000&id=1319081825718915>

1. Аврамов, Иван Иванов, Кинематика и кинетостатика на равнинни лостови механизми и отворени кинематични вериги за промишлени манипулатори и роботи, 1980 г. Науч. рък. М. Константинов. Рец.: Е. Станчев, Ст. Бъчваров. Защитена пред СНС по динамика, якост и надеждност на машините.
2. Арнаудов, Константин Симеонов, Динамика и устойчивост на автовлак, 1982 г. Науч. рък. С. Бъчваров. Рец.: Е. Станчев, Б. Белниколовски. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
3. Атанасов, Цвятко Симеонов, Проектиране и изследване на еластични съединители за някои корабни механизми, 1977 г. Науч. рък. Л. Лефтеров. Рец.: Е. Станчев, Г. Вълчев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
4. Белниколовски, Борис Гергов, Динамика на тримасови машинни агрегати с карданни предавки, 1973 г., Науч. рък. Алекси Писарев, Рец.: И. Недялков, Е. Станчев. Защитена в КНТПВО, ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София
5. Бояджиев, Михаил Тодоров, Изследване влиянието на някои фактори върху обема на заводския ремонт на сухотоварните морски кораби на НРБ, 1978 г. Науч. рък. Л. Иванов. Рец.: Е. Станчев, Г. Киров. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.

6. Бъчваров, Стефан Николов, Аналитична кинематична теория на моментното движение на твърдо тяло с една неподвижна точка и някои нейни приложения, 1982 г. Рец.: Е. Станчев, Б. Чешанков, З Чернева. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
7. Василев, Христо Иванов, Изследване работата на корабните пропульсивни комплекси с винтове с регулируема крачка в режим на спиране, 1981 г. Науч. рък. З. Александров. Рец.: Е. Станчев, Х. Богданов. Защитена във ВМЕИ – Варна.
8. Дамянлиев, Трайчо Петров, Проблеми при проектиране на кораби с ограничено газене, системен подход, 1979 г. Науч. рък. П. Колев. Рец.: Е. Станчев, Г. Тошев. Защитена в СНС по корабостроене.
9. Данг, Ван Хънг, Някои въпроси на експлоатацията и организацията на контейнерните превози по море и приложение на математическото програмиране за решаването им, 1983 г. Науч. рък. Петър Колев, Рец.: Е. Станчев, С. Иванов. Защитена във ВМЕИ – Варна.
10. Даскалова, Людмила Горольдовна, Изследване на демпфериращите свойства на хидродинамична предавка, вградена в мотокар, 1982 г. Науч. рък. А. Даскалов. Рец.: Е. Станчев, Е. Морчев. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
11. Димитров, Владимир Димитров, Възможности за повишаване точността на сканиране при функционален контрол на големи ИС, 1980 г. Науч. рък. Ц. Недев. Рец.: Е. Станчев, Н. Игнатов. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София
12. Драганов, Дончо Стойнов, Динамика на газоразпределителни механизми на двигатели с вътрешно горене, 1979. Науч. рък. В. Живков. Рец.: Е. Станчев, М. Милков. Защитена пред СНС по динамика, якост и надеждност на машините.
13. Заманов, Владимир Божилов, Силов анализ и точност на работи и манипулатори, 1981 г. Науч. рък. М. Константинов. Рец.: Е. Станчев, П. Генова. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София
14. Захариев, Георги Асенов, Изследване на възможностите за еластично монтиране на главните двигатели на речните кораби, 1973 г. Рец.: А. Писарев, Е. Станчев. Защитена във ВМЕИ – Варна
15. Иванов, Петър Тодоров, Към въпроса за повишаване на задържащата способност на оперативните бонови заграждения в условия на водно течение, 1979 г. (хабилитационен труд). Рец.: Е. Станчев, С. Стоянов. Избран пред СНС по корабостроене.
16. Иванова, Мариянка Недкова, Динамика на регионалните движения на PRPP робот с отчитане на триенето, 1984 г. Науч. рък. М. Константинов. Рец.: Е. Станчев, М. Милков. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
17. Милков, Върбан Димитров, Взаимосвързани усукващо-надлъжни трептения на корабните валопроводи на голямотонажните кораби, 1977 г. Науч. рък. В. Севастакиев. Рец.: Е. Станчев, Н. Минчев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
18. Митов, Тодор Зафиров, Инженерни методи за определяне на критичните ъглови скорости на валове, 1978 г. Рец.: А. Писарев, Е. Станчев. Защитена пред СНС по динамика, якост и надеждност на машините.
19. Николов, Никола Начев, Усукващи трептения на двумасов агрегат при полихармонично смущение, 1978 г. Науч. рък. А. Писарев. Рец.: Е. Станчев, С. Бъчваров. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
20. Николова, Геновева Петкова, Изследване на метало-полимерни триещи двойки в условия на гранично триене, 1977 г. Науч. рък. Л. Лефтеров. Рец.: В. Дивизиев, Е. Станчев. Защитена във ВМЕИ – Варна.

21. Павлов, Стефан Борисов, Изследвания върху фундирането и виброизолацията на буталните машини, 1981 г. Науч. рък. В. Живков. Рец.: Е. Станчев, М. Милков. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
22. Пакъв, Добри Цветков, Електромоделен синтез на механизма „хобот“ на ковашки манипулатори, 1978 г. Науч. рък. М. Константинов. Рец.: Е. Станчев, С. Бъчваров. Защитена пред СНС по динамика, якост и надеждност на машините.
23. Панев, Симеон Белчев, Идентификация на параметри при машинни агрегати, 1978 г. Науч. рък. И. Недялков. Рец.: Е. Станчев, В. Попов. Защитена пред СНС по динамика, якост и надеждност на машините.
24. Писарев, Алекси Миланов, Динамика на машини с карданни предавки, 1973 г., Рец.: Б. Петков, И. Недялков, Е. Станчев. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
25. Попов, Иван Атанасов, Динамични изследвания на вършачни барабани на зърнокомбайните, 1979 г. Науч. рък. И. Неделчев. Рец.: Е. Станчев, Н. Косев. Защитена пред СНС по механизация на селското стопанство.
26. Попов, Христо Тодоров, Динамика на регулиране скоростта на спускане на окачен товар посредством въртящ се пружинен осцилатор, 1975 г. Рец.: Л. Кандов, Е. Станчев. Защитена във ВМЕИ – Варна.
27. Проданов, Стефан Проданов, Енергетичен и скоростен ресурс на корабния пропульсивен комплекс в реални условия на експлоатация, 1980 г. Рец.: Е. Станчев, Х. Богданов. Защитена в СНС по корабостроене.
28. Стоилов, Георги Кирилов, Създаване на нов тип повдигателна уредба за малогобаритни високоповдигачи, 1977 г. Науч. рък. В. Дивизиев. Рец.: Е. Станчев, И. Коларов. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
29. Тепавичаров, Христо Денчев, Динамика на някои видове манипулационни роботи, 1983 г. Науч. рък. С. Бъчваров. Рец.: Е. Станчев, Б. Белниколовски. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
30. Филипов, Димитър Благоев, Автоколебания при праволинейно движещи се механични системи в металорежещите машини, 1982 г. Рец.: В. Пуш, Е. Станчев, И. Тошев. Защитена във ВМЕИ „В. И. Ленин“ – София.
31. Финджеков, Георги Иванов, Излъчване на шума от корабните корпусни конструкции, 1981 г. Рец. Е. Станчев, С. Проданов. Защитена във ВМЕИ – Варна.
32. Хаджиатанасов, Петър Александров, Метод и алгоритми за определяне на относителната скорост на кораба при скоростни изпитания, 1980 г. Науч. рък. Т. Пенков. Рец.: Е. Станчев, Й. Денев. Защитена пред СНС по корабостроене.

2.5. Публикации на проф. Емил Станчев – самостоятелни и в съавторство

1. Станчев Е. Динамика на машинен агрегат с отчитане на еластичността на връзката между силовата и работната машина. Дисертационна работа, Варна 1969 г., 143. Автореферат: ТУ – Варна, 39
2. Станчев Е. По въпроса за определяне на буксировъчното съпротивление на кораба в натурни условия посредством изследване на неустановените режими на движение, Годишник на ВМЕИ – Варна, 1967, № 3
3. Станчев Е. Фазов метод за определяне действителното демпфиране на резонансните усукващи трептения в корабните силови уредби от гребните винтове, Трудове на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1966, № 5
4. Станчев Е. Ролята на Морското училище за развитието на промишлеността в нашата страна, Корабостроене и корабоплаване, 1966, № 10

5. Станчев Е., Ганчев И. Определяне основните честоти на свободните надлъжни трептения в корабния тръбопровод, Трудове на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1968, № 7
6. Станчев Е. Влияние на еластичността на системата двигател-валова линия-гребен винт върху ъгловата скорост на валопровода при установен режим на работа, Годишник НИПКИК, 1963, № 1
7. Станчев Е. По въпроса за избора на най-рационалното разпределение на силовия поток в затворените планетарни редуктори, използвани в корабните шпилове, Корабостроене и корабоплаване, 1963, № 6
8. Станчев Е. Ролята на Морското училище за подготовка на технически кадри за народното стопанство, Юбилейна научна сесия, посветена на 85 години на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1969, 26-29
9. Станчев Е., Петков П., Желязков М. Идентификация на буксировъчното съпротивление на кораба в натурни условия чрез метода на тарираното въздействие, Юбилейна научна сесия, посветена на 35-та годишнина от 9 септември 1944 г. и 70-та годишнина на патрона на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1979, № 3, Сборник доклади
10. Станчев Е. Значение и перспективи на подводните изследвания, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 9, Сборник доклади
11. Станчев Е., Диманов Г., Тъмнев С. Метод за определяне приближените стойности на собствените честоти на многомасови механични системи, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгресна БКП, Варна, 1971, Сборник доклади
12. Станчев Е., Тъмнев С. Метод за определяне на дефазирането между възбуждане и преместване при резонансни усукващи трептения на машинни агрегати в най-общ вид, Научни доклади на НТС по машиностроене, 1972, № 23
13. Станчев Е., Александров З. Прогнозиране на изменението на параметрите на корабния пропульсивен комплекс в резултат на обрастването на корпуса, Корабостроене и корабоплаване, 1973, № 7
14. Станчев Е. Проблеми на динамиката на корабните машини и механизми, Корабостроене и корабоплаване, 1973, № 7
15. Станчев Е., Минчев Н. Обобщен метод за синтез на маховика, Юбилейна научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, 1970, № 2
16. Станчев Е., Минчев Н. Оптимален синтез на машинен агрегат с кинематични и позиционни сили, Трудове на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1974, № 11
17. Станчев Е., Минчев Н. Едно дискретно решение на задачата от динамика на машините с еластични звена, Трудове на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1974, № 11
18. Станчев Е., Маринов И., Някои проблеми на използването на ЕИМ в учебния процес на ВУЗ, Трудове на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1976, № 14
19. Станчев Е., Тъмнев С. Върху динамичното моделиране на буталните машини при анализ на стационарните режими на работа, Юбилейна научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ, Варна, IX, 1969, № 2, Сборник доклади
20. Станчев Е., Севастакиев В. Усукващи хистерезисни нелинейни трептения на ненапрегнати валопроводи с разпределени по оста и съсредоточени в краищата маси, Годишник на ВМЕИ – Варна, 1972, № 6
21. Станчев Е., Вълчев А. Някои въпроси относно анализа на индикаторните диаграми на едновалови двигатели с вътрешно горене и противоположно движещи се бутала, Корабостроене и корабоплаване, 1963, № 11

22. Станчев Е., Папазов Ц., Герчев Г. Вибрационно състояние на речния влекач „Пирин“, Корабостроене и корабоплаване, 1965, № 2
23. Станчев Е., Минчев Н. Редукция математических моделей учитывающих динамические характеристики машин, IFToMM International symposium on linkages and computer design methods, Bucharest-Romania, 1973, Volume C
24. Станчев Е., Матов Т. Използване на динамичните характеристики на гребните винтове в експлоатационни условия, Корабостроене и корабоплаване, 1965, № 9
25. Станчев Е., Лазов А. Използване на неустановените режими на движение на кораба за определяне на буксировъчното съпротивление в натурни условия, Годишник НИПКИК – Варна, 1966–1967, № 3
26. Станчев Е., Лазов А. Относно ходовите изпитания на кораба, Корабостроене и корабоплаване, 1967, № 4
27. Станчев Е., Минчев Н. Динамика на стационарните режими на работа на машинни агрегати с нелинейна еластична връзка, Трудове ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1969, № 8
28. Станчев Е., Минчев Н. Експериментално изследване на машинен агрегат с кинематични сили, Сп. „Техническа мисъл“, БАН, 1974, № 2
29. Станчев Е., Минчев Н. Относно динамичните критерии за оценка на режима на движение на машинните агрегати, Сп. „Теоретична и приложна механика“ – БАН, 1976, № 1
30. Станчев Е., Минчев Н. Относно условията за оптималност в машинните агрегати с параметрично възбуждане, Научни доклади на НТС по машиностроене – София, 1974, № 27
31. Станчев Е., Александров З., Матов Т. Метод за изследване на стационарния режим на работа на машинен агрегат с една степен на свобода при сили, зависещи от положението и скоростта, Годишник на ВТМЗ „Приложна механика“, 1974, № 9
32. Станчев Е., Севастакиев В., Иванов Н., Данова И. Методика за приблизителна оценка на честотата на свързана трептяща система – вариране с параметрите, Трудове на ВНВМУ – Варна, 1975, № 12
33. Станчев Е., Александров З. Честотен метод за определяне на присъединителна маса вода при усукващи трептения на корабния двигално-движителен комплекс, II национален конгрес по теоретична и приложна механика, Варна, 1973, Сборник доклади
34. Станчев Е., Тъмнев С. Върху динамичното моделиране на колянотомовилковите механизми, Трудове ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 1969, № 8
35. Станчев Е., Тъмнев С. Върху динамичното моделиране на буталните машини при анализа на стационарните режими на работа, Юбилейна научна сесия на ВМЕИ – Варна и ВНВМУ – Варна, посветена на 25 години от социалистическата революция в България, 1970, № 2, Сборник доклади
36. Станчев Е., Тодоров А., Папазов Ц., Дончев Ц., Керемидчиев К., Цанев А, Проблеми при подготовката на съвременните корабни механизми в Н. Р. България, Международна конференция „Подготовка на морски кадри и носене на безопасна вахта на море“, Варна, 1974, Сборник доклади
37. Станчев Е., Александров З. Върху стационарните режими на пропульсивния комплекс на кораба, Юбилейна научна сесия на ВМЕИ – Варна и ВНВМУ – Варна, посветена на 25 години от социалистическата революция в България, 1970, № 2, Сборник доклади

38. Станчев Е., Богданов Х. Върху определяне на съответствието между елементите на пропульсивния комплекс на кораба на основата на натурни изследвания, Юбилейна научна сесия на ВМЕИ – Варна и ВНВМУ – Варна, посветена на 25 години от социалистическата революция в България, 1970, № 2, Сборник доклади
39. Станчев Е., Минчев Н. Обобщен метод за синтез на маховика на машинните агрегати, Юбилейна научна сесия на ВМЕИ – Варна и ВНВМУ – Варна, посветена на 25 години от социалистическата революция в България, 1970, № 2, Сборник доклади
40. Станчев Е., Ганчев И. Честотен метод за експериментално определяне на приведената надлъжна еластичност на корабните упорни лагери, Юбилейна научна сесия на ВМЕИ – Варна и ВНВМУ – Варна, посветена на 25 години от социалистическата революция в България, 1970, № 2, Сборник доклади
41. Станчев Е., Папазов Ц. Вибрационната картина – важна качествена характеристика на съвременния кораб, Корабостроене и корабоплаване, 1970, № 4
42. Станчев Е., Александров З. Върху един метод за изследване на стационарните режими на работа на машинните агрегати при сили, зависещи от положението, Трудове ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“-Варна, 1970, № 9
43. Станчев Е., Минчев Н. Итерационен синтез на машинни агрегати с кинематични сили, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
44. Станчев Е., Александров З. Математически модели на процесите, протичащи в елементите на корабния пропульсивен комплекс при реверсиране на дизелови главни двигатели, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
45. Станчев Е., Тъмнев С. Обобщен израз на определянето на амплитудите на принудените усукващи колебания на машинните агрегати, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
46. Станчев Е., Александров З. Уравнение за движението на пружинно-пневматичен механизъм с двупосочно пневматично управление, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
47. Станчев Е., Тъмнев С. Метод за управление на приближените стойности на собствените честоти на многомасови механични системи, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
48. Станчев Е., Тъмнев С., Стоянова Ю. Върху някои особености на метода на Толе за уточняване на честотите и формите на свободните усукващи колебания на многомасови механични системи, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
49. Станчев Е., Минчев Н. Итерационен синтез до трети производни, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
50. Станчев Е., Овчаров П. Определяне напречната податливост на фундамента на упорния лагер на валопровода, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
51. Станчев Е., Овчаров П. Определяне податливостта на фундамента на упорния лагер на валопровода, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади
52. Станчев Е., Михайлов К. Относно решението на система диференциални уравнения на машинен агрегат при отчитане влиянието на регулиране на ъгловата скорост, Научна сесия на ВНВМУ и ВМЕИ – Варна, посветена на 10 конгрес на БКП, Варна, 1971, № 6, Сборник доклади

53. Станчев Е., Михайлов К. Влияние на еластичността на връзката между силовата и работната машина върху работата на системата за автоматично регулиране скоростта на машинния агрегат, Национален конгрес по теоретична и приложна механика, БАН, Варна, 1971, № 2, Доклади
54. Станчев Е., Минчев Н. Влияние на режима на работа на главните корабни дизели върху качествата на стационарния режим, Национална научно-техническа конференция по „Проблеми на оптимизацията в корабостроенето“, Варна 1972, Доклади
55. Станчев Е., Минчев Н. Гасител на пространствените трептения на еластично монтирани машинни агрегати, Авторско свидетелство НРБ рег. № 50067
56. Станчев Е., Вацов Т. Метод на регулиране на периодическите колебания на ъгловата скорост на агрегата, Трудове ВНВМУ – Варна, 1965, № 2
57. Папазов Ц., Станчев Е. Върху геометричния синтез на равнинни предавателни механизми, Трудове ВНВМУ – Варна, 1965, № 4
58. Минчев Н., Станчев Е. Върху инвариантността на висшите производни в закона за движение на машинните агрегати с променливи маси, Теоретична и приложна механика, БАН, 1974, № 4
59. Станчев Е., Минчев Н. Относно връзката на някои съвременни методи в теорията на трептенията с хипотезите на Видлер, Трети конгрес по теоретична и приложна механика, 1977, Сборник доклади
60. Станчев Е., Минчев Н. Разделяне на движенията в машинните агрегати с голямо демпфиране, Четвърти конгрес по теоретична и приложна механика, 1981, Годишник на ВТУЗ, Техническа механика, том 16, книга 2, 1981, ДИ „Техника“, София
61. Станчев Е., Минчев Н. Редукция на флукуацията на параметрите в еластодинамиката на машинните агрегати, Научна сесия на ВВУЗ, Доклади VIII част, Шумен, 1973
62. Станчев Е., Вригазов А., Ганев П., Чакъргов С. Динамично състояние на валовата линия на 5000-тонния товарен кораб „София“, Корабостроене, 1964, № 2
63. Станчев Е., Генова П., Неделчев С. Вибрационно състояние на 5000-тонния товарен кораб „София“, Корабостроене, 1964, № 6
64. Станчев Е., Генова П., Неделчев С. Критериите на проф. Рахоли относно устойчивостта на рибарските кораби, Корабостроене, 1964, № 6
65. Станчев Е. Метод за определяне на ефективната мощност на главните корабни дизели при експлоатационни условия, 1964, № 10
66. Станчев Е., Хайдутков Д. Определяне на съответствието между елементите на пропульсивния комплекс на кораба, Корабостроене и корабоплаване, 1968, № 4
67. Станчев Е. Осигуряване на експлоатационната надеждност на корабни електромеханични измервателни уреди, 1984, № 7
68. Станчев Е., Андонов Г. Определяне на степенния показател на винтовата характеристика на главни корабни дизелови двигатели в експлоатационни условия, Корабостроене и корабоплаване, 1977, № 6; Корабостроене и корабоплаване, 1967, № 7
69. Станчев Е., Янков Я., Габърски Ф. Влияние на точността на измерване на експлоатационните параметри върху средното индикаторно налягане, определяно по метода на Селезнев, 1979, № 11
70. Станчев Е. Динамика стационарных режимов работы машинного агрегата с упругой связью рабочей и силовой машинами, Труды V-го совещания по основным проблемам теории механизмов и машин, СССР, Г. Сухуми, 1967, вып. Динамика машин
71. Станчев Е., Минчев Н. Динамика стационарных режимов движения машинного агрегата с эластичной связью между силовой и рабочей машинами под действием позиционных и кинематических сил, II Международной конгрес ТММ, Закопане, 1969, т. 1

72. Станчев Е. Приближенный метод определения необходимого момента инерций мас маховика с учетом упругости связи между рабочей и силовой машиной, Сборник докладов международной конференции по механизмам и машин, Болгария-Варна, 1965, т. 1.
73. Станчев Е., Минчев Н. Идентификация параметров в нелинейной эластодинамике механических систем, Сборник „Механика на машините“, 2015, г. 13, книга 4,
74. Минчев Н., Станчев Е. К условиям инвариантности в динамике машин с переменными массами, Proceedings of the Third World Congress for the TMM, Kupari, Yugoslavia, 1971, v. B
75. Станчев Е., Минчев Н. Обобщенная суперпозиция как метод исследования нелинейных систем, Сб. „Теория механизмов и машин, Харьков, 1972, вып. 13
76. Станчев Е., Минчев Н. Идентификация параметров в нелинейной эластодинамике механических систем, IX-ая конференция „Динамика машин“, Словацкая академия наук. Институт механики машин, 1974
77. Станчев Е., Минчев Н. Метод ОСНОВНЫХ главных движения в динамике машин, Труды Второй конференции дифференциальных уравнения, ВТУ Русе, 1982
78. Станчев Е., Минчев Н. Динамическая точность в эластодинамике машинных агрегатов. IFToMM International symposium on linkages and computer design methods, Bucharest, Romania 1973, Volume A Paper 51
79. Станчев Е., Минчев Н., Идентификация параметров в нелинейной эластодинамике механических систем, IX-ая конференция „Динамика машин“ Словацкая академия наук. Институт механики машин, 1974
80. Станчев Е. Идентификация параметров линейных механических систем, 4 мировой конгресс по ТММ, Ньюкасл, Великобритания, сентябрь 1975 г., сборник докладов т.5
81. Минчев Н., Станчев Е., К условиям инвариантности в динамике машин с переменными массами, Proceedings of the Third World Congress for the TMM, Kupari, Yugoslavia, v. B, 1971
82. Станчев Е. Идентификация параметров механических систем тарированным воздействием внешних сил, 10 конференция по Динамике машин, Рыния Варшавы, Польша, сентябрь 1976 г.
83. Минчев Н., Станчев Е., Dampers of spatial vibrations of elasticity mounted machine parts, Сборник „Механика на машините“, г. 13, книга 4, 2015
84. Stanchev E., Minchev N., A method of dynamic synthesis in the elastodynamics of machinery units, Proceedings of the Eight World Congress on Theory of Machines and Mechanisms, 1979, published by The American Society of Mechanical Engineers
85. Stanchev E., Minchev N., Dunamik der Maschinen mit diskreten und verteilten Parametern, Textiltechnik 27, 1977
86. Stantshev E., Mintshev N., Resonanzschwingungen des Systems schiffskOrperelastisch gelagerter Mechanismen, Wissenschaftliche zeitschrift der Wilhelm Pieck Universitat Rostock, 1978

2.6. Книги на проф. Емил Станчев

1. Динамика на корабните машини, Николай Димитров Минчев, Под научното ръководство на Емил Стоянов Станчев, София, Воениздат, 1983
2. Динамични изследвания на корабния пропульсивен комплекс в експлоатационни условия, Емил Станчев, София, Воениздат, 1982

3. Динамично изследване на машинен агрегат: Ръководство за курсово проектиране по теория на механизмите и машините (За студентите от ВМЕИ – Варна и курсантите от ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“), Емил Станчев, Замфир Александров, Николай Минчев, Стефан Тъмнев, Варна, ВМЕИ, ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“, 1982
4. Динамично изследване на машинен агрегат: Ръководство за курсово проектиране по теория на механизмите и машините (За студентите от ВМЕИ – Варна и курсантите от ВНВМУ „Н.Й.Вапцаров“), Емил Станчев, Замфир Александров, Николай Минчев, Стефан Тъмнев, Варна, ВМЕИ, ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“, 1978
5. Динамично изследване на машинен агрегат: Ръководство за курсово проектиране по теория на механизмите и машините (За студентите от ТУ – Варна), Емил Станчев, Замфир Александров, Николай Минчев, Стефан Тъмнев, Варна, ТУ, 1992
6. Ръководство за курсово проектиране по теория на механизмите и машините – динамично изследване на машинен агрегат (За студентите от ВМЕИ – Варна и курсантите от ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“), Емил Станчев, Замфир Александров, Николай Минчев, Стефан Тъмнев, Варна, ВМЕИ, 1974
7. Ръководство за решаване на задачи по теория на механизмите и машините, Емил Станчев, Николай Минчев, Замфир Александров, София, Воениздат, 1979
8. Теория на механизмите и машините (Учебник за студентите от ВТУЗ), Михаил Константинов, Емил Станчев, Александър Вригазов, Иван Неделчев, София, Техника, 1980
9. Теория на механизмите и машините, Примери и задачи, Емил Станчев, Варна, ВМЕИ, 1981
10. Теория на механизмите и машините: Примерни задачи (За студентите от ВМЕИ – Варна), Емил Станчев, Николай Минчев, Замфир Александров, Варна, ВМЕИ, 1981
11. Теория на механизмите и машините: Примерни задачи (За студентите от ТУ – Варна), Емил Станчев, Николай Минчев, Замфир Александров, Варна, ТУ, 1990
12. Теория на механизмите и машините: Учебник за ВТУЗ, Михаил Константинов, Александър Вригазов, Емил Станчев, Иван Неделчев, София, Техника, 1980

2.7. Международна федерация по науката за механизмите и машините

https://en.wikipedia.org/wiki/International_Federation_for_the_Promotion_of_Mechanism_and_Machine_Science

2.7.1. За федерацията

Нейното наименование е International Federation for the Promotion of Mechanism and Machine Science (IFToMM) и е организация, която спомага международната обмяна на изследователи и инженери от широк кръг дисциплини, свързани с машинното инженерство.

Логото на организацията е следното:

Тя е неправителствена организация от световен мащаб. Основана е на 29 септември 1969 г. В нея понастоящем членуват 47 страни.

Мисията ѝ е да подпомага проучванията и развитието в областта на машините и механизмите чрез теоретични и експериментални методи заедно с тяхното практическо приложение.

На 29 септември 1969 г. на Втория световен конгрес по теория на механизмите и машините в Закопане, Полша, двамата знаменити учени акад. Иван Артоболевски (СССР) и д-р Erskine Crossley (САЩ) предложиха основаване на Международна Федерация от учени и инженери за развитие на световното сътрудничество. Представители от 13 стра-

ни подписаха акт за основаване на организацията. През 1999 г. Изпълнителният комитет на IFToMM реши да признае променящата се роля на организацията в международното сътрудничество и утвърди новото ѝ име: „The International Federation for the Promotion of Mechanism and Machine Science“

Общото събрание и световните конгреси на IFToMM се провеждат на 4 години, а Изпълнителният комитет се събира на съвещание всяка година. Конгресите до момента са както следва:

Първи световен конгрес, Varna, Bulgaria, September 27–30, 1965

Втори световен конгрес, Zakopane, Poland, September 23–27, 1969

Трети световен конгрес, Kupari, Yugoslavia, September 1971

Четвърти световен конгрес, Newcastle upon Tyne, United Kingdom, September 8–12, 1975

Пети световен конгрес, Montreal, Canada. July 8–13, 1979

Шести световен конгрес, New Delhi, India, December 15–20, 1983

Седми световен конгрес, Seville, Spain, September 17–22, 1987

Осми световен конгрес, Prague, Czech Republic, August 26–31, 1991

Девети световен конгрес, Milan, Italy, August 29 – September 5, 1995

Десети световен конгрес, Oulu, Finland, June 20–24, 1999

Единадесети световен конгрес, Tianjin, China, April 1–4, 2004 (отложена от August 18–21, 2003)

Дванадесети световен конгрес, Besançon, France, June 17–20, 2007

Тринадесети световен конгрес, Guanajuato, Mexico, June 19–25, 2011

Четиринадесети световен конгрес, Taipei, Taiwan, October 25–30, 2015

Петнадесетият световен конгрес е планиран да се състои през 2019 г. in Kraków, Poland.

Членството в IFToMM не е индивидуално, а от организации на членовете по национален или териториален признак. Всяка териториална организация има свои правила.

Организационната структура на IFToMM включва:

1. Общо събрание – висш орган на IFToMM, който определя нейната политика. То се състои от главните делегати на страните-членки и членовете на Изпълнителния комитет.
2. Изпълнителен комитет – отговаря за дейността на Федерацията между сесиите на Общото събрание. Състои се от президент, вицепрезидент, генерален секретар, ко-вчежник и 6 членове.
3. Четири постоянни комисии и 14 технически комитета.

2.7.2. Българско участие в IFToMM и избор на проф. Емил Станчев за Генерален Секретар

Източник: ИВАН НЕДЕЛЧЕВ, ОБУЧЕНИЕТО ПО ДИСЦИПЛИНАТА ТЕОРИЯ НА МЕХАНИЗМИТЕ И МАШИНИТЕ В НАЧАЛОТО НА НЕЙНОТО ПРЕПОДАВАНЕ В БЪЛГАРИЯ

(Доклад, изнесен на 9.IX.2011 г. на ежегодната конференция по „Механика на машините“ във Варна и на 29.X.2011 г. – на научната конференция на Русенския университет), Русе ни дава някои подробности за българско участие в основаването и функционирането на IFToMM и значителната роля на българския професор Михаил Константинов. http://tmm.tu-sofia.bg/I_Nedelchev.pdf Цитираме:

„По инициатива на проф. М. С. Константинов (подпомаган от И. Неделчев, А. Вригазов, Ц. Недев, М. Милков и Е. Станчев) през лятото на 1965 г. във Варна се провежда

съвещание с участието на наши и чуждестранни учени – акад. И. И. Артоболевский (СССР, сега Русия), проф. Кросли (САЩ), проф. Морецки (Полша) и др. – по организирането у нас на международна конференция по ТММ. Тя се проведе в края на септември 1965 г. във Варна с участници от 14 страни от целия свят [Константинов и др. 1985]. Тогава, по предложение на българските участници в конференцията, се полагат основите на международната организация IFToMM. Под егидата на тази организация, за обмяна на информация в областта на обучението по ТММ, се провеждат специализирани симпозиуми под названието СЕМЕМАТ. В България са проведени два симпозиума – СЕМЕМАТ’75, проведен в Пампорово през 1975 г., и СЕМЕМАТРО’82, проведен в Благоевград през 1982 г. Участниците в тези симпозиуми са много и от почти всички континенти“.

Източник: Ceccerelli, Marco. Distinguished Figures in Mechanism and Machine Science, Their Contributions and Legacies, Part 3, Springer, 2014, pgs. 148 – 150, 156

https://books.google.com/books?id=yaviAwAAQBAJ&pg=PA61&dq=International+Federation+for+the+Theory+of+Machines+and+Mechanisms+%28IFToMM%29+1979&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi2_KWh7unKAhVDXR4KHUKpCfMQ6AEIJTAA#v=onepage&q&f=true

https://books.google.com/books?id=yaviAwAAQBAJ&pg=PA61&dq=International+Federation+for+the+Theory+of+Machines+and+Mechanisms+%28IFToMM%29+1979&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi2_KWh7unKAhVDXR4KHUKpCfMQ6AEIJTAA#v=snippet&q=Stanchev&f=true

ни дава подробности за официалното основаване на IFToMM и признанието, което получава българската страна с избора на проф. М. Константинов за Генерален секретар. Цитираме, стр.148:

„IFToMM беше основана на 27 септември 1969 година на конференцията в Закопане, Полша. Първото общо събрание избра акад. Артоболевски (от бившия СССР) за президент на Федерацията, проф. Crossley (САЩ) за вицепрезидент, доц. Константинов (България) за генерален секретар, д-р Thomas (от бившата ФРГ) за ковчежник, и професорите Oderfeld (Полша), Belgaumkar (Индия) и Hunt (Австралия) като членове на Изпълнителния Комитет“.

Запазена е снимка на участниците от конференцията през 1969 г. – виж в Галерия.

От стр. 149-150 на същия източник научаваме, че на съвещание на Изпълнителния комитет на IFToMM през 1972 г. в Удине (Италия) е станала смяната на генералните секретари. Цитираме:

„Четвъртото съвещание на Изпълнителния комитет се състоя през 1972 г. в Удине (Италия). Преди изтичане на четиригодишния мандат на проф. Константинов българската делегация предложи доц. Емил Станчев да бъде назначен като Генерален секретар. Смисълът на това назначение беше политически. Обаче, независимо от изтичане на мандата и заслужаващата съжаление политика, проф. Константинов остана член на Изпълнителния комитет след настояване на всички членове на ИСС“. Въпреки че беше разочарован, той не само участваше в дейността на Федерацията, но също безкористно помагаше на доц. Станчев в неговата работа. Тяхното сърдечно и искрено приятелство продължи до смъртта на доц. Станчев. Благодарение на проф. Константинов Генералният секретариат остана във Варна – България. За съжаление, той не просъществува дълго.“

За датата на избора на Емил Станчев за Генерален секретар има противоречиви данни.

Източник: Ceccarelli Marco, International Symposium on History of Machines and Mechanisms Proceedings HMM 2000, p. 56

http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-015-9554-4_6#page-1

https://static-content.springer.com/lookinside/chp%3A10.1007%2F978-94-015-9554-4_6/000.png

твърди, че това е станало през 1971 г. в Кирагѝ, Югославия на Третия конгрес на IFToMM. Цитираме:

„През 1971 г. в Кирагѝ, Югославия се състоя Третият конгрес на IFToMM. На него присъстваха около 300 делегата от 22 страни, които общо изнесоха почти 200 доклада. Беше показана индустриална изложба, организирана от проф. Pantelic, Председател на организационния комитет. Тогава се състоя и съвместно съвещание на Общото събрание и Изпълнителния комитет на федерацията. Бяха избрани почетни членове на федерацията. Президентът, вицепрезидентът и ковчежникът бяха преизбрани за следващите 4 години. Генералният секретар, проф. Михаил Константинов, подаде оставка, влизаща в действие от по-късна дата и беше заменен от проф. Емил Станчев, встъпващ от 1 януари 1973 год.“

За достоверността на годината и мястото на избора на Емил Станчев като генерален секретар потвърждава и интернет съобщение:

https://scholar.google.bg/scholar?cluster=5312901096643276232&hl=bg&as_sdt=0,10#

„IFToMM, Международната федерация по теория на машините и механизмите приветства своя нов Генерален секретар д-р Емил Станчев (от България), който беше избран от Общото събрание на своята сесия в Кирагѝ-Dubrovnik, Yugoslavia през септември 1971 г. за четиригодишен период. Неговият предшественик проф. Константинов подаде оставка. IFToMM прие тази оставка със съжаление“.

Една българска участничка в работата на IFToMM по това време, Пенка Генова (Бел. по-късно проф. Пенка Генова) в източник: Генова, Пенка. Проф. Михаил Спиров Константинов – две кръгли годишници, година на издаване неизвестна

http://tmm.tu-sofia.bg/MK_biografia.pdf

дава информация, че изборът на Станчев за Генерален секретар е станало на съвещание на Изпълнителния комитет на IFToMM през 1972 г. в Удине. Освен това разкрива причините за преждевременната смяна на проф. Константинов от поста Генерален секретар. Цитираме:

„През 1972 г. на 4-тото съвещание на Изпълнителния съвет в Удине, по предложение на Българската делегация, преди изтичане на 4-годишния мандат на Ген. секретар бе предложен доц. Емил Станчев на мястото на Константинов. Ще се досетите за причините – партиен и безпартиен. Независимо от прекратяването на мандата му, по настояване на всички членове Константинов остава член на Изпълнителния съвет и по-късно е избран за Председател на комисия В по обучението. Въпреки че бе огорчен от този факт, той продължи да участва активно в дейността на Федерацията и безкористно да помага на Станчев. Много скоро Секретарството премина в Полша – проф. Морецки. По-долу ще се убедите, че една от най-активните комисии става именно Комисия В“.

Установяване на точните мотиви за оставката или освобождаването на проф. Константинов от поста Генерален секретар на IFToMM не е предмет на този материал. Но явно членовете на федерацията са отчели качествата на Емил Станчев, за да го изберат на този пост.

Източник: Ceccerelli, Marco. Distinguished Figures in Mechanism and Machine Science, Their Contributions and Legacies, Part 3, Springer, 2014, pgs. 148–150, 156

https://books.google.com/books?id=yavlAwAAQBAJ&pg=PA61&dq=International+Federation+for+the+Theory+of+Machines+and+Mechanisms+%28IFToMM%29+1979&hl=en&sa=X&ved=0ahUKewi2_KWh7unKAhVDXR4KHUKpCfMQ6AEIJTAA#v=onepage&q&f=true

https://books.google.com/books?id=yavlAwAAQBAJ&pg=PA61&dq=International+Federation+for+the+Theory+of+Machines+and+Mechanisms+%28IFToMM%29+1979&hl=en&sa=X&ved=0ahUKewi2_KWh7unKAhVDXR4KHUKpCfMQ6AEIJTAA#v=snippet&q=Stanchev&f=true

потвърждава това. Цитираме:

„Президентите и Генералните секретари играеха значителна роля за растежа и успеха на IFToMM. Техните личности са представителни за общността на IFToMM по отношение на репутация и световна известност. Президентите бяха Ivan I. Artobolevskii (USSR), Leonard Maunder (United Kingdom), Bernard Roth (USA), Giovanni Bianchi (Italy). Adam Morecki (Poland), Jorge Angeles (Canada). Kenneth J. Waldron (USA). Генерални секретари бяха M. S. Konstantinov (Bulgaria). Emil Stanchev (Bulgaria), Adam Morecki (Poland). Adam Morecki (Poland), Elizabeth Filemon (Hungary), L. Pust (CSSR), Tatu Leinonen (Finland)“.

ГЛАВА ТРЕТА

СПОМЕНИ ЗА ПРОФ. ЕМИЛ СТАНЧЕВ

3.1. Елисавета Станчева, съпруга на проф. Емил Станчев – първи разговор

Емил боготвореше Морско училище, искаше то да се прочуе, гордееше се с него и изтъкваше това на международните конгреси, които посещаваше. Той смяташе, че то подготвя кадри, които не могат да се заменят с никои други. Емил е изпратен по поръчение на БКП във флота, а той е мечтал да бъде военен още когато е учил в Политехниката в София. След завършване на Морското училище беше назначен като преподавател там. През 1954 г. по настояване на майка си продължава следването си в Политехниката задочно и го завършва за 3 години. (Бел. фактически продължава през 1957 г. и завършва през 1960 г.) Много обичаше работата си в Морското училище. (Мари Барасатян, бивша завеждаща кабинет „Машинно чертане“ в катедра „Техническа механика“ на Морското училище добавя: „Наричаха го „Големия Асур“, а Петър Методиев беше „Малкия Асур“).

Емил и Михаил Константинов станаха големи приятели по време на задочното следване на Емил в София независимо от политическите обвинения срещу Константинов. Емил казваше: „Мен не ме интересуват политически причини. Това е голям ум и ние трябва да го уважаваме“. Тяхното сътрудничество се реализира с разработки по корабите, за които Емил му помагаше много. Емил беше много чаровен и не можеше да не го обичат – и австралийците и германците, всички. Ако беше останал жив, щеше да направи чудеса.

Емил беше възхитен от Марийчето (Мари Барасатян), казваше, че само Мария може да направи дадените чертежи.

(Мари Барасатян допълва: „Моят рожден ден е на 27 декември и правим събиране в апартамента ми. Разказват се вицове, смеем се. Вицовете свършват, но някакъв смях продължава. Аз бях до проф. Станчев и виждам, че той прави нещо с ръката си и след това започва смехът. Станчев ме наричаше Марийка. И ако някой закъса за чертеж казвал: „Идете при Марийка, тя ще го оправи“.)

Емил боготвореше Папазов. Когато стана ректор на ВМЕИ – Варна, той покани Папазов там да преподава, но той отказа. Папазов беше уникален случай, голяма работа. Той не говореше много, беше толкова мил човек. И двамата имаха чувство за хумор, шегуваха се, смееха се.

Емил беше запален запаленко на отбора „Левски“. Преди да почине, искаха да го вземат в Министерството. И го питаха дали е завършил в Съветския съюз, а той отговарял: „В България има достатъчно възможности, ако човек желае да се образова и развива, и затова не съм отишъл в Съюза, въпреки че ме пращаха. Баницата е голяма и за всеки има дял тук“.

Емил никога не е споменал една лоша дума за някой дори и когато „Държавен контрол“ го проверяваше. А той казваше: „Искам да взема някой, който е завършил в чужбина, за да допринесе с неговите знания и чуждия език за ВМЕИ“. Мишо Константинов много тъжеше за Емил, когато почина, защото той допълваше неговите идеи.

Емил имаше чудесна майка – ние живяхме със свекървата и свекъра заедно. Тя беше шивачка, а баща му – учител. Майка му беше бойка жена. Тя е учила Емил на труд още докато той е бил малък, напр. на 5-годишна възраст през зимата го е качила на покрива на къщата на село да поправя комина. Одръне е било бойко село, там е роден един от най-известните разузнавачи – Боев. Изобщо цялата обстановка е действала Емил да се развива и политически и като общественик. Той беше русофил в душата си. Беше голям патриот – за България беше готов да влезе в огъня, ако трябва. Негови фенове от Австра-

лия и Германия казваха: „Кажки какво искаш, за да ти го предадем“. Но той не беше от тези хора, които могат да се възползват. Не беше грандоман, оценяваха го хората.

С Емил бяхме заедно на конгреси и конференции в Чехия, Полша, Германия и виждах как хората го обожаваха. От тях получаваше много писма, доверяваха му се, даваха идеи. Академик Артоболовски (Бел. Президент на Международната асоциация по теория на механизмите и машините) смяташе, че Емил ще успее, защото е много честен. Той не се възползва абсолютно от нищо, ние сме живеели с вземане на заеми. Емил беше човек не за слава, а просто искаше да бъде полезен. Във Федерацията беше отчел пари само за едно касетофонче, за да записва въпросите и да им отговаря. Но такива честни хора като него са рядкост. Бившият директор на завод „Берое“ в Стара Загора е бил възпитаник на Емил и когато започнаха да произвеждат роботите там, той е имал доверие само на него.

Емил много обичаше да помага на младите хора. И никога не позволяваше да му плащат пари или да му дават подаръци. Работеше и в събота, и в неделя. Провеждаше консултации вкъщи – тогава имаше 15 души кандидати (готвещи кандидатски дисертации). Те идваха при него, защото той е преподавал по всички дисциплини – 12 на брой. Казваше, че всички идват при него за това.

Списание „Български воин“ публикува статия, в която се описва следният случай. Във ВМЕИ голяма опашка от студенти чака ректора и журналист пита студентите защо го чакат. „Нали има заместник-ректор по учебната част“? А студентите отговарят: „А, те гледат само да ни отпратят, а проф. Станчев помага“. Емил казваше: „Аз съм баща, виждам проблемите на тези млади хора, как няма да помогна“? И журналистът казва: „Той е човек преди всичко“.

(Бел. статията от списание „Български воин“ бе открита и препечатана, виж в съответния раздел).

Спомням си един случай. Идва майка на студент от Стара Загора вкъщи. Синът ѝ е отличник в гимназията, но в университета не се справя с изпитите и го лекуват психически. Майката се притеснява дали няма да го изключат. Емил успокоява майката, тя иска да остави чанта с подаръци, но Емил отказва.

Бащата на Емил е бил учител, а след 9 септември 1944 г. става директор на училище. През 1953 г. той с жена си идват във Варна. Назначават го за учител по български език в турското училище и турчетата много го обичаха.

Емил не правеше разлика между отделните националности. Когато става т. нар. „възродителен процес“ и се сменят имената на турците в България, във ВМЕИ са учили около 80 турски студенти. Имало е опасение, че те ще предизвикат бунтове. Емил ги събира, заявява им, че не е съгласен да се отнеме името на човек. Казва им: „Но ако уважавате нашия институт, моля ви, приемоте го“. Когато излиза от залата, очите му са били просълзени. Среща го преподавател, който го пита: „Какво става, проф. Станчев“? А той: „Е, ако видиш сълзи в очите на мъже, как ще го преживееш“? Казал: „Не е редно това, ако трябва още при раждането да го запишат с българско име, а така да му отнемеш името все едно го погребваш“. Той много сериозно преживя това.

Емил е имал 4–5 мини инфаркта преди да почине, това установиха при аутопсията. А преди това не е боледувал изобщо. Често се събуждаше през нощта, става и казва, че му дошла идея за някаква нова математическа система и започва да пише.

Емил обичаше широко скроените хора. Имаше високо мнение за Замфир Александров и Стефан Тъмнев – „Това са народни момчета, скромни хора, уважават другите“. Казваше, че Николай Минчев е имал много добра математическа подготовка.

Преди да почине, през декември 1984 г. имаше лекция във ВМЕИ, а трябваше преди това да отиде във ВАК – София и е чакал в студа на летището. Върна се и казва: „Трябва да изнеса лекция на студентите, за да ги запалья за роботите. Помниш ли, Ели, в Закопане

(Бел. на конгрес на Световната федерация по ТММ) имаше двама американци и те изнесоха доклади за роботите, единия за робот на ръката“? Емил слуша техните доклади и се изказва: „В еди коя си част на робота може да се направи това“. И американците били очаровани, възхитени от това. Емил казал на Ели: „Чух ги, но сега имам знанията и опита да направим нещо повече от тях“.

На конгреса в Индия го канеха да работи като преподавател там. В САЩ на заседание на ръководството на федерацията на него и на М. Константинов предлагаха да станат преподаватели в престижен университет там, но те отказали. Това му заявили и в българското посолство в САЩ.

Емил не ходеше на лекар. Децата направихме така скромни, да не парадират с баща си. Емил не пиеше, но понякога обичаше да се почерпи с преславски коняк.

Преди защитата на кандидатската си дисертация Емил се разболя от грип с треска и температура, но отиде на защитата. Веднъж като млад преподавател написал формули на черната дъска и след това казал: „Момчета, тези формули са сбъркани, извинявайте“. Не му е било неудобно да се извини. И пак в началните години един проверяващ от Щаба на флота му казал: „От теб няма да излезе никакъв преподавател“!!!

Никога не ме е обидил, оскърбил. Децата и младежите ги имаше като синове. Винаги беше точен, не караше хората да го чакат. Той обичаше да танцува, беше в група за народни танци, и аз съм била в такава група.

Веднъж като ректор на ВМЕИ получава по пощата от някакво дете изсушено минзухарче с мартеничка и казва на секретарката си: „Елена, напомни ми да не забравя да отговоря на това детенце“.

3.2. Елисавета Станчева, съпруга на проф. Емил Станчев – втори разговор

Емил пушеше известно време и на 2 пъти се отказва, втория път окончателно по мое настояване, имаше много силна воля.

Съпругите на Валентин Димитров и Коста Керемидчиев работеха в Морското училище тогава. Емил ги е черпил и са се шегували, смеели се. Софка Керемидчиева е казвала, че той е изключителен човек. (Бел. фактически Софка е жена на Николай Керемидчиев, по онова време млад офицер – ротен командир).

Когато беше във ВМЕИ – Варна, Емил се хранеше с нездравословна храна, която му раздразни стомаха. От това се получи малък полип на стомаха – това се установи при аутопсията по-късно. Тогава той отиде на лечение в Баня и се успокои.

Емил беше голям русофил и уважаваше много руската наука. Когато го избират за генерален секретар на ИФТоММ, американецът Бил Кросли, Вицепрезидент на федерацията (Бел. точното му име е Erskine Crossley), му е казал: „Радвам се за избора ви, но няма да можете да контактувате с хората, защото не знаете английски“. Емил му е отговорил: „Господин Кросли, на следващото заседание аз ще говоря с вас на английски“. И той започна да учи много упорито английски език с преподавателката Сара Капонова от училището. Когато отива след една година на следващото заседание на ръководството в Ню Йорк, Кросли го кани на гости на вилата си. Емил изнася лекция на английски и разговаря с американски студенти. Кросли бил възхитен от това. Кросли беше високомерен човек, а акад. Артоболевски, Президентът на федерацията, беше душа човек. Той е гостувал у нас заедно със съпругата си. Гостува ни също и проф. Кожевников от СССР със съпругата си. Те много обичаха Емил.

Емил беше болен с 39 градуса температура, когато трябваше да защитава кандидатската си дисертация през 1968 г. Но той отиде и я защити отлично.

Емил пишеше стихове, но те се загубиха някъде,

Емил харесваше и обичаше Замфир Александров, който стана най-младият доцент във ВМЕИ – Варна.

Емил беше отличник на випуска си, като завърши Морското училище. А отличниците по правило ги пращаха да работят там, където пожелаят. Мечтата му беше да отиде и служи на подводниците. Но комисията от флота реши да го изпрати като преподавател в Морското училище и той беше разочарован от това.

Той беше много доброжелателен и патриот – искаше тази държава да бъде нещо голямо, тази наука да бъде нещо голямо, да се чуе за България, да се чуе за българските учени.

Майката на Емил е имала дял в неговото възпитание, тя е била сурова и възискателна жена. Възпитавала го е да се среща с подходящи младежи. Като дете и юноша той е бил буйна глава. В Плевен е учил в девическа гимназия, защото след войната закриват мъжката гимназия. В класа са били само 2 момчета, а останалите – момичета.

Характерът на Емил е резултат не само на възпитанието, но и на гена му, както и на обстановката в родното му село Одърне, която е била патриотична. Баща му е бил участник в септемврийските събития през 1923 г. Тогава го арестуват заедно с други като него, оковават ги и повеждат на разстрел през нощта. Спасява го случайно една жена чистачка. По-късно го изпращат за учител в други райони на страната. След 1944 г. му предлагат длъжност за училищен инспектор, но той предпочел да стане директор на училище. Имал е прякора „Сталин“, защото бил много строг. За известно време той е бил учител и на Емил в едно съседно село, Вълчи трън, дори го е наказвал.

В село Одърне те са имали двуетажна къща и там са живели интелигентни хора като инженери, лекари, дори и кметът на селото, който е бил прогресивен. Майката на Емил беше шивачка, но в село Одърне са имали кръчма. Тя е била ученичка на свекъра ми в училище и след това са се оженили. Свекърът ми е бил дете от бедно семейство с много деца, 9 на брой.

Емил много обичаше децата. Аз бях детска учителка. Помня, имаше някакво представление, децата бяха облечени с празнични дрехи и те отиваха при него, а той ги галеше и им се радваше.

Той обожаваше кап. Левков. Когато Левков го изпращаха от училището обратно за Съветския Съюз Емил, го покани на гости вкъщи, ходи и лично да му избере подаръка. След като Левков замина, Емил чакаше с нетърпение да получи писмо от него, но вест не пристигна. Жената на Левков беше много мила. Аз ги попитах: „Защо се връщате, няма ли да ви упрекнат“? А те: „Имаме деца там, искаме да ги видим“. Левков е бил белогвардеец, но добре квалифициран и затова е дошъл в България да работи. Емил споделяше, че много неща е научил от него.

Добавка от Елена Димитрова, бивша секретарка на проф. Станчев във ВМЕИ – Варна, присъстваща на разговора

„Аз обичах проф. Станчев не като мъж, а като човек. Това го разбрах едва след смъртта му. Като ходеше в командировка, винаги ми носеше дребни подаръци. Например от Индия ми донесе украшение от слонова кост. Той много ме уважаваше, той уважаваше всички. Например, приближава буря и той казва на чистачките в университета: „Хайде, женички, отивайте си, не чакайте края на работния ден“. А те идват при него, шегуват се. Вратата на кабинета му беше винаги отворена, той не работеше със затворена врата. Имаше обявен приеман час, но по личен въпрос винаги без формалности можеше да се влезе при него.

3.3. Проф. д.т.н. Николай Минчев, бивш преподавател в Техническия университет – Варна

Познавам проф. Станчев от 1966 г. Тогава бях курсант втори курс във ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна. През летния семестър започнахме да изучаваме дисциплината „Теория на механизмите и машините“. Тогава тя се изучаваше в два семестъра с хорариум 120 часа. Лекциите четеше кап. III ранг Емил Станчев. Преди това бяхме слушали лекциите на кап. II ранг Цветан Папазов по „Техническа механика“, така че лекциите на кап. Станчев бяха логично продължение на брилянтния стил на четене на лекции, характерен за катедра „Теоретична механика“ по онова време. Упражненията водеше младият офицер старши лейтенант Петър Методиев, който се стремеше да поддържа зададеното от кап. Папазов високо ниво. По това време кап. Станчев се хабилютира. Той беше вторият поред доцент след кап. Атанас Вълчев. (Бел. точните воински звания често не се споменават поради вероятност да се сбъркат, вместо това се употребява само съкращението „кап.“)

Стилет на изнасяне на лекции на кап. Станчев бе характерен с това, че той успяваше да поддържа вниманието на курсантите през цялата лекция, като създаваше траен интерес към съдържанието на лекционния материал. Причина за това бе умелото съчетаване на строго научните факти с тяхното практическо значение. Моето отношение към лекциите на кап. Станчев бе определено пристрастно, т.к. веднага след дипломирането си през 1969 г. станах асистент по „Теория на механизмите и машините“ във ВМЕИ „Ленин“ – София и по-късно доцент по ТММ, а през 1984 г. професор по ТММ във ВНВМУ.

Лекциите на кап. Станчев възбуждаха интерес към научни изследвания, които той стимулираше при контактите си с курсантите. Парадоксалното е, че неговите лекции възбудиха у мен идеи в областта на термодинамиката. Кап. Станчев бе чел преди това лекции по „Термодинамика“. Завладял от идеите на Лагранж, аз имах желание да пренеса тези идеи в термодинамиката, като се дефинират обобщени термодинамични координати, обобщени термодинамични сили и чрез формализма на Лагранж да се достигне до някакви общи термодинамични уравнения. Тези идеи споделих с кап. Станчев. Той беше силно заинтересован и когато застъпваше като дежурен офицер, ме извикваше в дежурната стая и до късно през нощта обсъждахме тези въпроси. По-късно нещо подобно открихме в литературата и изоставихме тази тематика.

През 1967 г. бе защитена първата кандидатска дисертация по ТММ от тогавашния главен асистент Михаил Милков от ВМЕИ – София. Кап. Станчев ми даде дисертацията, която аз изучих детайлно. Открих грешка в някои от теоремите, което послужи за основа на наши публикации по този въпрос. Това е нормалният път за развитие на науката. Милков по-късно стана доцент, професор, доктор на науките и поддържа приятелски отношения и до днес. През 1968 г. кап. Станчев разработи и през 1969 г. защити кандидатска дисертация.

Това бе втората защитена у нас дисертация по ТММ. Защитата се проведе пред Академичния съвет на ВМЕИ – Варна съгласно действащия по онова време закон за научните степени и звания. Рецензенти бяха доц. Михаил Константинов и проф. Васил Геров. Кап. Станчев ме бе поканил на защитата и аз, курсант от пети курс-мичман, присъствах на защитата. Няколко думи за рецензентите. Проф. Геров е първият преподавател, чел лекции по „Машинна кинематика“ и „Машинна динамика“ в новосъздадената през 1945 г. Държавна политехника. Доц. Константинов след дипломирането си става първият титуляр на дисциплината ТММ, която е наследник на „Машинна кинематика“ и „Машинна динамика“. „Машинна кинематика“ и „Машинна динамика“ са дисциплини от немските учебни планове, въз основа на които е създадена Държавната политехника. Наименованието ТММ идва от СССР. Вижда се, че рецензенти по дисертацията са двамата единствени хабилютирани лица по онова време. Отзив за дисертацията бе получен и от чл. кор. проф. М. С. Кожевников от СССР.

Няколко думи по дисертацията. В ТММ звената на машините се приемат за абсолютно твърди. При тези предпоставки се определя инерционният момент на маховика.

В средата на шейсетте години в България е построен първият голям кораб. Това е корабът „София“. Ръководител на секция „Силови уредби“ в тогавашния Институт по корабостроене (НИПКИК) по съвместителство е кап. Станчев. Неговата задача е свързана с динамиката на главната силова уредба и в частност, определяне на инерционния момент на маховика. След построяване на кораба се провежда мащабна програма за експериментални изследвания, в която са включени и специалисти от ВМЕИ „Ленин“. При тези експерименти се установява съществено разминаване между теория и експеримент по отношение на степените на неравномерност на машинния агрегат. Кап. Станчев обяснява това разминаване с влияние на еластичността на валолинията. Корабът е с централно разположение на надстройката и машинното отделение. Следователно валолинията е с дължина почти половината от дължината на кораба. Кандидатската дисертация на кап. Станчев е посветена на влиянието на еластичността на връзката между двигателната и работната машина върху динамиката на машинния агрегат. По същото време проф. Кожевников е достигнал до проблема за влияние на еластичността на връзката между машините при прокатните станове. Двамата независимо един от друг стигат до един и същ проблем. Математическият модел на Кожевников е с две степени на свобода, а този на Станчев е с три степени на свобода. Следващите десет години се характеризират с това, че статиите по динамика на машините носеха заглавия от вида: „Влияние на еластичността на връзката между двигателната и работна машина върху...“. Днес всички знаят, че еластичността на връзката влияе и това влияние сме го включили в учебника по ТММ.

През 1969 г. написахме съвместно с кап. Станчев статия за влияние на еластичността на връзката между двигателната и работната машина при наличие на кинематични и позиционни сили, която кап. Станчев докладва на Световния конгрес на Световната федерация по ТММ в Закопане. Това бе резултат от моята дипломна работа, която прерасна в кандидатска дисертация, защитена пред Факултетния съвет на Машинния факултет при ВМЕИ – Варна. Декан беше проф. Вътев, а заместник-декан Минка Хаджийска (сега академик).

На 8 септември 1970 г. доц. Станчев, вече новопроизведен в чин капитан втори ранг и заместник-началник на ВНВМУ, дойде в София и ме убеди да премина на работа в Морското училище. Тогава освобождаването ставаше по реда на назначаване. Той влезе при Ректора, проф. Наплатанов, и му каза: „Аз вземам асистента Минчев със себе си, вие го освободете по реда на назначаване“. Излизайки от кабинета на Ректора, той ми връчи разписа на занятията, от който се виждаше, че на 11 септември имам планирана лекция по „Техническа механика“ пред курсанти-корабоводители във ВНВМУ.

Така започна нашата съвместна работа. Бях асистент на кап. Станчев по ТММ и „Динамика на корабните машини“. Кап. Станчев заемаше длъжността Заместник-началник на Морското училище до октомври или ноември 1979 г., когато бе избран за Ректор на ВМЕИ – Варна. През тези години работихме много интензивно. Имахме много съвместни публикации. През 1974 г. аз бях избран за доцент от Академичния съвет на ВМЕИ – Варна. При посещение на проф. Рагулскис (много голям научен авторитет) в България го запознахме с двете направления, по които работихме. Едното бе „Теория на инвариантност в динамиката на машините“, а другото – „Идентификация на параметрите в механични системи“. След като видя постигнатото по двете теми, Рагулскис изказа мнение, че и двете са дисертабилни за степента „Доктор на науките“. Така с кап. Станчев си разделихме тематиката. Аз взех инвариантността, а той идентификацията. В крайна сметка и двамата защитихме дисертации за доктор на науките. Дисертацията на Станчев бе втората у нас дисертация за д.т.н., а моята – третата. Първата бе на проф. Алекси Писарев от 1975 г. И двете дисертации не минаха лесно. По това време Станчев беше член на ВАК, но въпреки това имаше голяма съпротива. По онова време защитаването на дисертация, дори и кандидатска, беше събитие, което водеше до вълнения в съответната колегия. Конвейерът за защиты на дисертации още не

беше заработил. Малко след защитата Станчев стана професор. Имаше желание да стане началник на Морското училище. Длъжността бе адмиралска и се назначаваха, както Станчев казваше, „заслужили флотски командири“. „Задължително“ бе да са активни борци или деца на активни борци. Така Морското училище нямаше шанс да има началник академично лице. През 1979 г. кап. I ранг Станчев по искане на ОК на БКП бе девоенизиран и стана Ректор на ВМЕИ – Варна. Това се случи по следния начин. През 1978 г. имаше известни трусове в родното корабостроене, което тогава работеше много интензивно и беше структуроопределящ отрасъл. След освобождаване на генералния директор на ДСО „Корабостроене“, първият секретар на ОК на БКП Тодор Стойчев извиква проф. Станчев в кабинета си и му прави предложение за генерален директор на ДСО „Корабостроене“. Отговорът на проф. Станчев е бил, че не е подходяща кандидатурата му, но с оглед изтичащия мандат на Ректора на ВМЕИ – Варна проф. Лефтеров, по-подходяща би била кандидатурата му за Ректор на ВМЕИ – Варна. Тогава ректорите се избираха от Академичния съвет.

През 1965 г. тогавашният доцент Михаил Константинов бе инициатор за учредяване на Световна федерация по „Теория на механизмите и машините“. По негова инициатива се свиква учредителна конференция, която се провежда на новия тогава курорт „Дружба“ край Варна. На конференцията присъства и преподавателят от ВНВМУ Емил Станчев. По-късно при официалното структуриране на федерацията доц. Михаил Константинов е избран за Генерален секретар, а за Президент – акад. Иван И. Артоболовски от СССР. Вицепрезидентът е от САЩ. Федерацията е с абревиатура IFToMM. През 1970 г. Константинов е избран за професор и отдава много сили и енергия за изграждане на структурите на IFToMM и заработването ѝ. През 4 години се организират световни конгреси, участниците в които стават все повече. Федерацията бързо придобива известност сред академичните среди в целия свят. Членуването е колективно чрез Национални комитети по ТММ. Председател на Българския национален комитет е проф. Константинов. През първата половина на седемдесетте години ЦК на БКП решава за Генерален секретар на IFToMM да бъде предложен проф. Емил Станчев. Така Станчев стана Генерален секретар, но проф. Константинов продължи да работи съвместно с него.

Професорите по тава време се брояха на пръсти, а за всяка процедура по Закона за научните степени и звания се изискваше поне единият рецензент да е професор. Поради тази причина Станчев беше натоварен с много рецензии, но нямаше време и ми даваше на мен да пиша рецензиите. След като подготвя рецензия, провеждахме задълбочено обсъждане. Тогава основните изводи на уравненията се проверяваха, проверяваше се и решението им. По онова време се прилагаха основно аналитични методи, затова беше възможна проверката на решенията. Освен това научната добросъвестност беше на много високо ниво за разлика от сега. Това за мен бе много голяма школа. Аз познавах детайлно работите на практически всички, а чрез обсъждането им с проф. Станчев достигахме до нови идеи.

През 1979 г. бяхме назначени като експерти по арбитражно дело. Страни по делото бяха БМФ и СО „Корабостроене“. Повод за делото бе фактът, че първият 38 000 т. кораб, построен за България, не можа да проведе първия си рейс от Европа до САЩ. Рейсът бе късно през есента. По това време в Северен Атлантик имаше голямо вълнение. При всеки удар на вълна върху кораба се възбуждат интензивни огъващи трептения на корабния корпус и капитанът решава, че корабът не може да продължи рейса и се връща в България. Стана ясно, че се наблюдава вибрационно явление, което възниква при плаване под баласт на голям кораб в океана при голямо вълнение. Всички предпоставки бяха налице, но нашите екипажи не познаваха явлението, т.к. не е имало такъв голям кораб. След изясняването на проблема капитанът постави въпроса, че корабът се движи с малка скорост (около 10,5 възела) при вълнение с проектна скорост 17,5 възела. Тогава корабостроителят изтъкна факта, че при плаване в Северен Атлантик е необходимо да се предвиди запас от мощност 20% за главния двигател. В случая е договорен запас от мощност 9%

за по-икономично. Тогава доказахме, че в случая проблемът не е в запаса от мощност, а в гребния винт. И да имаше запас от мощност, този винт не можеше да я консумира.

Делото бе много драматично. Председател на Арбитражния съд бе Неделчо Беронов, който много по-късно стана Председател на Конституционния съд и бе кандидат за Президент.

Във вторник (седмицата преди да почине) бяхме с проф. Станчев в София. Мой докторант – Свилен Казанджиев, защитаваше дисертация в Специализирания научен съвет по „Динамика и якост“. Върнахме се с последния самолет от София, излитащ в 23,00 часа. На аерогарата и по време на полета обсъждахме участието си в съвет в СО „Корабостроене“. Бяхме назначени като експерти и трябваше да се произнесем защо двата новопостроени 25 000 т. кораба не достигат проектната си скорост. Бяхме си написали експертизата, но продължихме обсъждането.

Съветът се ръководеше от Петър Богданов, Директор на Института по корабна хидродинамика (ИКХ) и заместник-генерален директор на СО „Корабостроене“.

На заседанието на съвета, което се проведе в сряда, стана силен сблъсък между Станчев и Богданов. ИКХ бе оборудван с най-съвременна техника на световно ниво. Тогава Станчев в заключение каза „Със сметачна линия да бяхте смятали щяхте да получите подобри резултати“. Това взриви Богданов. Станчев се ядоса много на реакцията на Богданов. На 25.01.1985 г. (петък) сутринта ми се обадиха, че Станчев е починал внезапно. Това бе голям удар за мен, т.к. цялата ми научна дейност бе тясно свързана със Станчев.

Веднага отидох да информирам Началника на Морско училище, контраадмирал Румен Николов, който бе съвипускник на Станчев. От там отидох във ВМЕИ – Варна и започнах да звъня на колегите в София. Естествено всички бяха шокирани от загубата. Поклонението бе във ВМЕИ. Целият район на института, който е огромен, бе пълен с хора. Освен колегите от София, Русе и Габрово бяха дошли стотици негови възпитаници, курсанти и студенти.

Шест години по-късно почина и проф. Михаил Константинов. Това бяха най-ярките фигури в механиката на машините.

Проф. Станчев ми подари папка, която представляваше ръкопис на първия му опит за написване на научна публикация по ТММ. Листите в папката бяха скъсани през средата, а на първата страница той бе написал „Америка е открита отдавна от акад. Артоболевски“. След като е написал тази първа публикация, той открил изследването на акад. Артоболевски по този въпрос. След смъртта на Станчев предадох тази папка на Музея на Морско училище и тя бе изложена в експозицията. (Бел. фотокопие на първата страница е поместена в Приложение 1 – Документи.).

През 1973 г. създадохме с проф. Станчев Национален семинар по динамика на механични системи. Семинарът заседаваше два пъти годишно и на него се обсъждаха задълбочено научни разработки. След смъртта на Станчев продължих това дело, като научния форум се разрасна и достигна до 100–110 доклада.

Проф. Станчев бе безспорен авторитет в научните среди. Прави ми лошо впечатление как някои, които само са го виждали, сега правят опити да трупат дивиденди пред по-младото поколение, парадирайки с измислена от тях близост с проф. Станчев.

3.4. Проф. д.т.н. Замфир Александров, бивш преподавател в Техническия университет – Варна

В моето съзнание особено ярък отпечатък остави времето, когато изучавахме дисциплината „Теоретична механика“. Лекциите и упражненията се водеха от кап. Цветан Пазов – един изключително ерудиран преподавател с енциклопедични знания и с разностранни научни интереси в областта на механиката, физиката и електрониката. От всяко негово действие се излъчваше доброта и благородство. Той беше може би единственият

безпартиен сред преподавателите с офицерско звание. Въпреки това, поради безспорния си авторитет кап. Папазов беше назначен за началник на катедра „Техническа механика“. Той полагаше всички усилия, за да ни научи да мислим логично при решаване на всяка задача от механиката. С неимоверна лекота разкриваше различни варианти и все повече ни убеждаваше в необходимостта от последователно и рационално мислене. Дисциплината „Теоретична механика“ стана любима за мен не само заради фундаменталния си характер, но и защото бях въведен в нея от такъв уникален човек като кап. Папазов.

През следващата година започнахме изучаването на „Теория на механизмите и машините“. За щастие лекциите и упражненията се водеха от кап. Емил Станчев – **млад, но вече утвърден преподавател**. Той имаше подобен маниер на провеждане на занятията като кап. Папазов. Умееше да комуникира с аудиторията, беше много енергичен и винаги с неизменната си усмивка. Когато разбрахме, че става въпрос за приложение на придобитите знания от дисциплината „Теоретична механика“, това ни окуражи. Решаваните задачи на упражненията бяха по-пряко свързани с кинематиката и динамиката на корабните механизми и машини. За пръв път се разглеждаха въпроси на взаимодействието между елементите на системата главен двигател – гребен винт – корпус на кораба. Кап. Емил Станчев с вещина и увлекателно ни запознаваше с различните аспекти на динамиката на корабния пропульсивен комплекс. Той спечели нашите симпатии и с неповторим чар ни накара да обикнем „Теория на механизмите и машините“. Когато настъпи времето да се правят дипломните работи, без каквото и да е колебание избрах тема от областта на динамиката, предложена от кап. Станчев.

След дипломирането си по препоръка на моя научен ръководител започнах работа в Института по корабостроене (тогава НИПКИК). През лятото на следващата година кап. Емил Станчев ми каза, че във ВМЕИ – Варна е обявен конкурс за асистент по ТММ и ми предложи да участвам. Така от началото на учебната 1966/67 г. започна съвместната ми работа с човека, който за мене беше образец на преподавател и изследовател. Той продължаваше да работи във ВНВМУ и четеше лекциите на редовните студенти във ВМЕИ. Шеговито казваше, че трябва да се науча да плувам по метода на потапянето – или се научаваш, или се давиш. Действително, от самото начало водех семинарните упражнения и курсовите работи на всички студенти плюс лекции на студентите от задочно обучение. Получавах неоценима методическа помощ от кап. Станчев и посещавах отново всяка негова лекция. Изпитите по нашата дисциплина се провеждаха по нетрадиционен начин. Студентите можеха да ползват всякаква помощна литература, включително записките си от лекции и упражнения.

Когато през 1968 г. той стана ръководител на катедра „Техническа механика“ на ВМЕИ по съвместителство, започнах да изпълнявам административните задължения и да подготвям многобройните планове и отчети, които се изискваха от катедрите. Правех го със съзнанието, че помагам на моя уважаван учител и той беше благодарен за усилията, които полагах. Междувременно вече бях зачислен в задочна аспирантура с научен ръководител Емил Станчев (тогава вече доцент). Той реши да се разшири сферата на научните изследвания по динамика на корабните машини и затова ме насочи към проблемите на преходните процеси на системата главен двигател – гребен винт – корпус на кораба. В тази научна област имаше редица статии и монографии на известния учен от Одеския институт за инженери за морския флот професор Небеснов. Моят научен ръководител се познаваше лично с него и успя да ми уреди тримесечна специализация в Одеса, която беше много ползотворна. Това ми даде възможност да завърша в срок дисертацията си, а скоро след това да получа научното звание доцент. Голяма част от първите ми научни публикации бяха в съавторство с доц. Станчев. Благодарен съм му, че в тези години той всячески ме подкрепяше и допринесе много за израстването ми като преподавател и изследовател.

Научният авторитет на доцент Емил Станчев все повече нарастваше. Той успя да създаде една от най-силните научни школи в страната, тази по динамика на корабните механизми и машини. За сравнително кратък период от време резултатите от неговата препода-

давателска и изследователска дейност бяха високо оценени и в периода от 1977 г. до 1978 г. той напълно заслужено стана професор, доктор на техническите науки.

През това време той изпълняваше и административните си задължения като Заместник-началник по учебната и научната работа на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Типично за учен от такава величина, този вид дейност не беше по вкуса му, но като отговорен човек той полагаше всички усилия да изпълнява съвестно задълженията си. Според неговото виждане, за да се издигне авторитетът на училището като център за подготовка на висши кадри за военния и гражданския флот, трябваше да има повече хабилитирани преподаватели. Това на практика означаваше да се повиши нивото на научноизследователската дейност във всички катедри. Тази политика даде своите положителни резултати и броят на кандидатите на науките и на доцентите нарасна.

За съжаление, инициативите на професор Станчев не винаги срещаша подкрепа от страна на началниците на училището. Според него най-голямо разбиране е имал от контраадмирал Дичо Узунов. С назначаването на следващия началник – адмирал Манолчев, различията във вижданията със заместника му се задълбочават и се налагат все повече командните методи. Професор Станчев беше честоплюбив и откровен човек, но вече непрекъснато носеше на ръката си гривна за кръвното си налягане. С много усилия отстояваше своите принципи, но беше извършена нова смяна на началника. Като такъв бе назначен неговият съвипусник от командния профил – едноименникът му адмирал Емил Станчев Евтимов. Преди това този офицер е бил командир на база Атия и изведнъж става ръководител на висше учебно заведение. (Бел. фактически беше командир на Бригада ракетни и торпедни катери в Созопол). Свикнал да командва, новият началник се опитва да налага познатите му методи в новата среда. Естествено, професор Станчев държи на академичните традиции и продължава да стимулира изследователската работа на преподавателите с цел издигане нивото на учебната дейност. Конфликтът между началника и неговия заместник непрекъснато се засилва и за да съхрани своето здраве, професор Емил Станчев реши да напусне училището, което много обичаше и за чийто авторитет беше посветил едни от най-хубавите си години.

През 1979 г. професор д.т.н. Емил Станчев беше избран за Ректор на Висшия машинно-електротехнически институт – Варна. Тук той беше познато име на известен учен и авторитетен преподавател, поради което беше много добре приет от всички.

Ръководенето на гражданските ВУЗ-ове се различаваше съществено от това на военните училища. Длъжността ректор беше номенклатура на Окръжния комитет на партията (БКП), а ректорът беше член на ВУЗ-овския партиен комитет. Следващите ръководни длъжности бяха номенклатура на Градския и на Районния комитет на БКП. За работата на кадрите на съответните длъжности следяха и докладваха „нагоре“ така наречените структури от различните нива на партийната йерархия. Обикновено това бяха все бивши учителки, които си придаваха особена важност, без да са запознати със спецификата на дейностите във висшите учебни заведения. Нещо повече – и тези, на които докладваха, също нямаха понятие от учебна и изследователска работа във ВУЗ, но като партиен орган трябваше да осъществяват своя контрол и ръководство.

Вузовският партиен комитет осъществяваше контролни функции върху работата на ректора. Поради стечение на обстоятелствата партиен секретар на института беше заместник-ректорът по научната дейност доц. Светослав Колев. Получаваше се едно противоречие – заместникът на професор Емил Станчев трябваше да контролира по партийна линия работата му. Доцент Колев беше прекалено амбициозен и склонен към интриги човек, който сервилничеше пред висшестоящите партийни началници. Той използваше всеки случай, за да унижи ректора и да изисква съгласуване с партийния комитет на всяко негово решение. Това, естествено, сковаваше инициативността на академичното ръководство на института и ставаше пречка за нормалната му работа.

Ректорът беше принуден да реагира, за да запази своето достойнство и да се създадат условия за ползотворно академично функциониране на ВМЕИ – Варна. Със своя автори-

тет на учен и ръководител той съумя да намери начин да убеди първия секретар на Окръжния комитет на БКП в необходимостта от смяната на секретаря на Вузовския партийен комитет. Преди това двамата с професор Емил Станчев имахме продължителен разговор във връзка с възникналия проблем. За пръв път ректорът ме помоли да му помогна, като стана партийен секретар на института. Съзнавах, че това е доста сериозно предизвикателство, но нямах моралното право да откажа.

След избирането ми за секретар на вузовския партийен комитет направих всичко възможно, за да се създадат благоприятни условия за взаимодействие с академичното ръководство. Двамата с ректора винаги предварително обсъждахме спокойно важните въпроси и стигахме до разумни предложения, които се внасяха в партийния комитет. Преодоля се напрегнатостта в отношенията между академичното и партийното ръководства на института. Ректорът вече имаше по-голяма свобода за действие и вратите на неговия кабинет бяха винаги широко отворени за всички преподаватели и служители. Той беше много контактен и открит човек и бързо възприемаше нови идеи, които можеха да спомогнат за подобряване на работата. Ще подчертая, че от уважение никога не съм се обръщал към него с малкото му име. Когато бяхме само двамата, го наричах „шефе“, а в присъствие на други хора – „професор Станчев“ или „другарю ректор“. И за двамата ни най-отегчителни бяха безбройните и продължителни партийни съвещания, от които обикновено не виждахме никаква реална полза. Най-често след подобни „мероприятия“ изморени и огладнели отивахме в тях, където неговата майка ни посрещаше, успокояваше ни и ни нахранваше.

Не давахме никакви поводи на висшестоящите партийни органи да се намесват в работата на нашия институт. Отначало промяната бе възприета добре, но постепенно започнахме да чувстваме раздражението им от това, тъй като инструкторите нямаха възможност да се изявят и да докажат важността си в осъществяването на партийния контрол и ръководство. Разбирателството между ректора и партийния секретар беше най-големият дразнител за инструктора от Окръжния комитет на БКП Бойка Василева. В края на втория ми мандат като секретар на Вузовския партийен комитет „другарката“ Василева все поусърдно търсеше начин за моето отстраняване. Накрая успя да намери формален повод – занижени критерии при прилагане на класово-партийния подход при приемане на нови партийни членове. Ставаше въпрос за утвърждаване от страна на Вузовския партийен комитет на предложение на студентската партийна организация за приемане за партийен член на един отличен студент (син на наш доцент), чийто дядо е имал тухларница в едно малко Троянско село. На въпроса на инструкторката защо сме взели такова решение категорично ѝ отговорих: „За да може нашата страна да се развива успешно, в тази партия трябва да се приемат не само ваши, но и умни!“ Ясно съзнавах, че моите думи ще бъдат донесени до партийните началници. Последствията не закъсняха – на следващите избори беше предложен и избран нов секретар на ВПК.

Нашето приятелство с професор Станчев продължи както преди. През лятото на 1984 г. нашите семейства заедно почиваха в станцията на „Елпром“ – Ловеч. Там само няколко месеца преди смъртта си той се радваше на живота с малката си внучка Еми. Както винаги, той беше оптимист, независимо че в Окръжния комитет на БКП вече имаше редица мръсни доноси срещу него. Убеден съм, че отношението на партийните чиновници допринесе много за внезапната му смърт на 25 януари 1985 година.

3.5. Проф. д.т.н. Асен Недев, ректор на Техническия университет – Варна, 1991–1999 г.

Когато реших да напиша тези няколко страници за проф. д.т.н. Емил Станчев, прецених, че не е редно аз да разказвам за него като за ректор. Времената, през които ние с него сме били ректори, са били различни, учебните заведения са се различавали формално и неформално, а и етиката не ми позволява да пиша за това. Няма да правя оценка и на

научните му трудове – това могат да направят по-добре от мен неговите ученици и сътрудници. Предпочитам да разкажа за Човека Емил Станчев, такъв, какъвто го запомнихме ние като студенти, асистенти и колеги.

Първите ми контакти с него са от студентските ми години, през 1965 г. Той влезе в голямата учебна аудитория, застана пред повече от 200 студенти и с първите си думи премахна всички бариери между нас. След няколко седмици той знаеше имената на голяма част от нас и обръщенията му преминаха на „ти“.

Веднъж се срещаме с него пред вратата на лекционната зала. Той ни чака да влезем, а ние слушаме по малкия радиоапарат края на един важен футболен мач: България – Белгия. Емил разбира важноста на момента и отлага началото на лекцията с 10 минути, да се насладим на победата. След това лекцията е изслушана с интерес и внимание – ставаше дума за работа на центробежни регулатори на скоростта. Е, как да не го запомним за цял живот! Лекциите си по Теория на автоматичното регулиране съм преподавал по същия начин както той преподаваше. А как да не обичаме такъв човек!

Идва денят на изпита. Въпросът е труден – динамика на трептенията. Емил поглежда написаните уравнения и вместо да започне разпитване, пита: „Пет стига ли ти“? Изненадан, отговарям с „да“ и изпитът е приключил.

След пети курс дипломантите от първия випуск на специалност КММ се готвят за дипломни защиты. Под ръководството на Минчо Хаджийски (сега академик) съм разработил дипломна работа на тема: „Автоматично регулиране на корабни комбинирани парни котли“. Мислех си, че никой освен мен и Минчо не може да я разбере. В интерес на истината трябва да кажа, че тогавашните дипломни работи се доближаваха по обхват на сегашните дисертации. Но това е друг въпрос. Минчо ми казва: „Рецензент ще ти бъде доц. Станчев“! Аз съм изненадан: Първо, защото рецензент ще ми бъде доцент, а в целия Институт те са четирима, заедно с Ректора. Второ, какво разбира един доцент по ТММ от автоматично регулиране? Доцентът ми казва: „Ела след три дни у дома. Ще седнем на двора, ще пием кафе, ще прочетем рецензията и аз ще я подпиша“! Е, пихме кафе, прочетохме рецензията, защитих дипломната работа и в резултат на това започнах работа във ВМЕИ като асистент, а се пенсионирах като професор.

Когато разбрахме, че проф. Станчев ще става Ректор на ВМЕИ, всички ние, особено бившите му студенти, се зарадвахме. Той беше добър и достъпен.

Спомням си, че между двата му ректорски мандата ми се обаждат от катедрата и ми казват, че трябва да се явя при Ректора. Чудех се какво ли съм сбъркал? Отивам пред кабинета на Ректора и виждам, че там чакат декани, заместник–декани, ръководители на катедри (аз също бях заместник-декан). Когато дойде моят ред и влязох при него, аз разбрах, че той прави допитване как да оформи ректорския си екип. Изненадах се, защото знаех, че тези въпроси се решават по-нагоре, в някой градски или окръжен комитет на партията. Той беше решил да определи екипа си не с инструкции „отгоре“, а с допитване „отдолу“. Не зная как са се развили нещата по-нататък, но аз видях в екипа му някои имена, които бях предложил. За онова време това беше една доста смела постъпка. Помня, че когато по-късно аз бях избран за Ректор, в условията на т.нар. „демокрация“, трябваше да моля Общото събрание на три пъти да ми избере чрез тайно гласуване Зам.-ректори. Три Общи събрания не стигнаха за това и аз трябваше да работя с един Зам.-ректор по малко. Споменавам това, за да подчертая, че проф. Станчев имаше куража да взима и трудни решения.

Друг интересен случай. Започна се борба срещу тютюнопушенето в обществените сгради. Ректорът издава заповед и определя местата за пушене. Тя, разбира се, не се спазва. Идват проверяващи, залавят пушещите на нерегламентираните места и искат от Ректора да издаде заповед за наказанието им. Реакцията на проф. Станчев е изненадваща – той наказва себе си за слаб контрол и спестява наказанието на нарушителите.

Или още един случай. Изпитвам няколко студенти задочници на моя възраст. Теглят си пликите, в които са поставени изпитните въпроси. Изведнъж един от тях започва да подскача и вика: „Тройка, тройка!“ Питам го какво е станало. Той ми отговаря, че ако при проф. Станчев някой изтегли празен плик, той му пише тройка, без да го изпитва. Попитах по-късно Емил дали наистина е така. Той ми отговори: „Май имаше един такъв случай“. Не зная дали при него това е било системно, но и аз започнах да го правя от време на време.

Не искам повече да дразня строгите си колеги, затова ще приключа с нещо сериозно.

Проф. Станчев беше сключил договор за един от най-големите проекти по фонд „Научни изследвания“. Темата беше „Идентификация на сложни системи“ с четири направления: роботика, диагностика, модално управление и динамика. Отговорници по направленията бяха доц. П. Градинаров (сега професор), аз (тогава доцент), доц. Л. Сотиров (сега професор) и проф. Н. Минчев. Всеки от нас имаше своите два часа за наука седмично. Темата беше успешно приключена, а крайният резултат беше и трима нови професори. Следвайки примера на проф. Станчев, аз и до ден-дневен работя така с моите сътрудници.

Такъв беше Емил Станчев. Един добър човек, с когото беше удоволствие да се работи!

3.6. Кап. I ранг доц. д-р Стоян Кюлджиев, бивш преподавател в Морското училище

Със Станчев се запознах през 1958 г., когато аз бях механик на базов тралчик, а той водеше курсанти да се запознаят с корабите. Нашата т.нар. „Ленинградска група“ завърши Военноморската академия през 1957 г. в Ленинград, от 1951 до 57 г., общо 6 години. Тя се състоеше от 15 души, а сега са живи само 5 души. От там започна нашето познанство и приятелство със Станчев. През 1958 г. базовите тралчици се преместиха в Бургас. През следващата година Станчев пак дойде при мен по същия повод. През 1959 г. мен ме изпратиха да бъда преподавател в Морското училище. Станчев тогава преподаваше по съпротивление на материалите, аз поех тази дисциплина от него. Началник на катедрата по това време беше Папазов, наричаше се „Катедра 5“.

Морското училище тогава нямаше хабилитирани преподаватели, а Началник на училището беше контраадмирал Дичо Узунев. Той отвори вратите на Морското училище за науката. Първи се хабилитира като доцент Атанас Вълчев, началник на катедра „Двигатели“. Втори е Станчев, след като завърши задочно и висшето си образование в Политехниката. В Морското училище първо като кадети преди 1949 г. и после като курсанти за висшия курс се влизаше след жестоки конкурсни изпити и там постъпваха най-добрите студенти. (Аз не обичам думата курсанти, наричам ги студенти). Това стана очевидно за мен, когато след напускане на Морското училище постъпих във ВМЕИ – Варна и сравнявах студентите там с курсантите от Морското училище.

Станчев беше всеотдаен човек и с широка открита душа. Някои хора имат потайности в характера си, но той беше открит и като личност, и като преподавател. Най-характерното му качество беше всеотдайността не само към професията, но и в отношенията си с хората. Това е много важно, това предразполагаше той да има много приятели. Разбира се, една част от тях се оказаха не такива каквито трябва да бъдат, което е типично за България. И така, от 1959 до 1982 г. ние бяхме в една канцелария със Станчев. Той беше близък от студентството си в София с известния преподавател от ВМЕИ – София Михаил Константинов. Мишо му помогна да тръгне по пътя на науката. Морското училище имаше нужда от хабилитирани преподаватели, за да състави свой собствен научен съвет. Станчев си избра тема и започна да работи под ръководството и с приятелството на Мишо Константинов. Те просто си съвпаднаха като характери.

Съществена помощ в работата на Станчев в техническо отношение и по някои идеи, които не мога да уточня, оказа Николай Минчев. Още като курсант в Морско училище

Станчев успя да привлече Минчев и по същество се получи един тандем с него. Минчев помогна на Станчев чисто технически, което е нормално. Станчев защити първо кандидатска, после докторска дисертация и по този начин стана първият професор в Морското училище. Станчев, аз и Цанев се хабилитирахме като доценти във ВМЕИ – Варна.

Без да навлизам в подробности, ще кажа, че администрацията на Морското училище се стремеше по всякакъв начин да омаловажи стремежа на висшето учебно заведение да има свой собствен научен съвет. На тази основа възникнаха конфликти между тази администрация и Станчев и той беше принуден да напусне, като беше назначен за ректор на ВМЕИ – Варна.

В нашата катедра нямаше началници и подчинени, просто имаше хора, които работят – това беше една хубава катедра, един добър колектив и имам чувството, че курсантите, които са минали през Морското училище, уважават в една или друга степен тази катедра. И всички тези негативи, които бяха приписвани на Станчев, след това започнаха да ги приписват на моята личност. Това ме принуди и аз да напусна и след като съм избран за доцент във ВМЕИ – Варна, се прехвърлих да работя там.

Станчев беше много либерален, много душевен, с когото винаги можеш да намериш контакт ти с него или той с тебе. Той беше човек достъпен, и като ректор така се проявяваше. Аз по себе си знам – когато си бил военен и попаднеш в цивилна среда, ти се освобождаваш от някаква верига и ставаш по-либерален от всичките, които не са били военни. И със Станчев беше същото, той беше много уважаван учен и ректор на ВМЕИ – Варна.

Трагедията беше, че по негово време започна т.нар. „възродителен процес“. Аз и сега не мога да си обясня защо на този процес дадох името „възродителен“. И започнаха да изчезват добри студенти. Оказа се, че това са били способни млади хора, български турчета. Станчев понасяше много тежко това, той се опитваше да разбере защо тези млади хора напускат университета, защо наистина се върши това. Така той имаше конфликт, истински човешки конфликт с т.нар. „възродителен процес“. И на него от горе се търсеше някаква отговорност също – как така например, ако някой от тези турчета не си е сменил името. В резултат всички те напуснаха ВМЕИ – Варна. И в един ден през 1985 г., бръснейки се в банята, той получава инфаркт и почива. Много жалко, той беше 2 години по-голям от мен. Затова смятам, че този „възродителен процес“ оказва съществено значение за здравословното му състояние, 100% съм сигурен. По този въпрос ние сме говорили двамата като приятели защо се извършва този процес. Българи и турци са навсякъде и най-вече по селата си живееха нормално. И той ми казваше: „Представи си бе, Кюлджиев, ти се казваш Стоян Кюлджиев, а от утре започваш да се казваш Хасан Кюлджиев, как ще действаш“? Той приемаше и българи, и турци на равна нога. И Папазов беше същият – с българите беше българин, с циганите циганин, с турците беше турчин, с простациите простак, с интелегентните хора беше интелегентен. Такава метаморфоза при него настъпва моментално в зависимост от това, с кого общува.

3.7. Проф. д.т.н. Михаил Милков, бивш преподавател в Техническия университет – София

С проф. Емил Станчев се познаваме още от младежките си години през 1960 г. Заедно сме участвали в научни дискусии, конференции и конгреси в различни страни, спорили сме по технически и научни проблеми. Аз съм ходил у тях, той е идвал у нас. Познавам съпругата му. Той беше силна личност, роден за лидер и изследовател. Заедно с това той притежаваше рядко срещаното сред учените качество за съпричастност и готовност да помогне на колегите си в критични ситуации. С благодарност си спомням за свързани с мен такива случаи.

През 1966 г., когато завършвах своята кандидатска дисертация без научен ръководител, трябваше да докажа експериментално своята теза, но нямаш достъп до необходимата

измервателна апаратура. Тогава проф. Станчев ме покани във Варна, където пренесох своя стенд и заедно проведехме експериментите с помощта на модерния за времето си виброграф на Гайгер във Военноморското училище.

През 1979 г., когато бях старши научен сътрудник в Института по текстилна промишленост и кандидатствах в конкурс за доцент по ТММ във ВМЕИ – София, обявен за друг кандидат, проф. Станчев беше мой рецензент. Посетих го в санаториума в Банкя, където беше на лечение. Съобщи ми, че е рецензирал само половината от представените от мен трудове за конкурса, а останалите да запазя за следващ етап.

Когато сме пътували в чужбина за конгреси, конференции, обикновено сме били заедно в една стая. Например през 1983 г. на конгреса на IFToMM в Индия бяхме също така заедно. Куфарът ми се загуби при пътуване нататък и каквото имахме – чорапи, бельо, му дадохме от нашите за ползване. Багажът ми пристигна там, малко преди да тръгнем да се връщаме обратно. Бил изпратен по погрешка в Южна Америка, а той беше получил един куфар, пълен с боб, леща, и се чудехме какво да го правим. При престоя си в Индия бяхме винаги заедно. Бяхме не само в Делхи, но посетихме и Тадж Махал, а също и свещеното място Мадура. Дори ни дадоха някакви будистки титли.

Проф. Станчев беше много по-различен от останалите. Професорите обикновено развиват едно чувство за величие, че те знаят и могат всичко, гледат с пренебрежение на другите, като виждат в тях конкуренти. При тях преобладава егоизмът, всеки пази територия. Докато при Станчев нямаше такова нещо. Той помагаше не само на мен, и на други е помагал. Когато беше във ВМЕИ – Варна изпрати Николай Минчев, който по-късно стана професор, като стажант-асистент при мен. Тогава аз бях главен асистент във ВМЕИ – София и Станчев казал на Минчев: „Иди при Милков да се научиш на занаят“. Минчев беше тука известно време и бързо се разви, способен е. Ето това ценях в Станчев – помагаше на младите. И аз постъпвам по същия начин. С него сме спорили по научни теми, но винаги сме се поддържали и си останахме приятели. Емил беше холеричен тип. Той влагаше много енергия, много чувство във всичко и обикновено холериците не живеят дълго. Когато спорихме по научни теми, той винаги се палеше много, винаги си беше такъв.

По нашите географски ширини рядко се срещат хора и учени, съчетаващи човешките качества и научните постижения на проф. д.т.н. Емил Станчев.

3.8. Доц. д-р Стоян Стоянов, бивш декан на корабостроителния факултет 2 мандата в Техническия университет – Варна

Проф. Станчев познаваше нашия институт, въпреки че дойде при нас от Морското училище. Той имаше определена роля и за катедра „Корабостроене“, беше неин ръководител известно време. Ние се познавахме с него от корабостроенето, аз работех в Института по корабостроене (НИПКИК), а той имаше договор за работа там. С Морското училище имаме връзка, техни преподаватели идваха да преподават при нас, ние сме участвали в научни срещи там. Имало е може би някакво съревнование между двете учебни заведения кой да бъде първи. Като дойде Станчев, той имаше база за сравнение в какво ние сме добри и в какво не толкова. Той искаше вуза да си изгради собствен облик и има собствено научно развитие. Например всяка катедра да има 2 или 3 научни направления, в които тя да е водеща. Ние знаехме какво е развитието на съответните катедри във вузовете в София, Русе, Габрово и тези водещи направления за катедрите се определяха и като взаимно допълване с другите вузове. Той определи и стила на работа в катедра „Механика“. Дотогава тази катедра се развиваше преди всичко в теоретичната област, докато Станчев, познавайки проблемите в корабостроенето и енергетиката, се постара да даде приложен характер на развитието и по-конкретно в посока на автоматизацията и роботизацията. Той направи много да се отвори вузът към реалните проблеми на промишлеността. Ние сме правили срещи с ръководствата на големите предприятия от града, областта и страната, за които

вузът ни готвеше кадри. Обсъждаха се техните желаяния, проблеми и очаквания към вуза ни. Когато имаше срещи на ректорите на техническите вузове в Дома на учените, той ги канеше да дойдат и при нас, запознаваше ги с нашата структура, катедрите, постиженията ни. Това помогна да се повиши авторитетът на вуза ни. До момента ние бяхме познати предимно на ТУ в София, защото тук идваха техни хонорирани преподаватели, а освен това голяма част от нас бяха завършили или защитили дисертации в този университет. Една част от оборудването на лабораториите ние получихме от предприятията на корабостроенето или други предприятия, много често на взаимнообразен принцип, и това се дължи в значителна степен на Станчев. Той смяташе, че позицията на ректора е мандатна, временна, че това е една мисия да внесеш най-доброто, за да могат след нас и другите да дадат приноса си. Той не одобряваше ректорите да имат неограничен мандат, смяташе го като опасно нещо. Изграждането на административното управление се провеждаше на академични принципи, без никакъв диктат и с голямо взаимно уважение. Той имаше приеман ден и час само за преподаватели, за даване на предложения, за проблеми. Той представяше предложенията, които първо се разглеждаха в катедрените съвети, после във факултетните съвети и академичния съвет, като последна инстанция, като предвиждаше достатъчно време между техните съвещания за задълбочено обсъждане. Така той използваше потенциала на човешкия ресурс с неговите права и задължения. Бяха разработени длъжностни характеристики за всеки съвет и за всяка длъжност в университета, дори и най-ниската. Всяка година ние приемахме план за организация на работната заплата. Изискваше от ръководителите на катедрите да определят и стимулират най-добрите. Той идваше на заседания на катедрени и факултетни съвети. Въведе инициативата на всеки академичен съвет да се разглежда програмата на обучение по една или две специалности, напр. на математиката, на механиката, като предварително това се обсъжда на ниво катедрен и факултетен съвет. Тези добри идеи бяха възприети от предишни ректори и доразвити при мандатите му. И ние сме изключително благодарни за това. Когато завърши първия си мандат като ректор и след отчета той се обърна с призив към тези от ръководството, имащи право на втори мандат да останат, за да се продължи и завърши започнатото.

Проф. Станчев много харесваше потенциала на катедра „Механика“, там имаше подготвени хора. Постара се да ги ориентира към приложни изследвания. Близкото му сътрудничество и дискусии с проф. Михаил Константинов от ТУ – София помогна да се изясни как да се осъществи обучението по автоматизация на производството. Станчев поддържаше идеята, че всички инженери трябва да учат автоматично регулиране на управлението и това да влезе в базовия учебителен процес. Разбира се, заедно с това може да съществуват и катедри по автоматизация и пр. И студентите трябва да се учат на методи и процеси, а не на рецептура от знания. В този смисъл той критикуваше технологичните катедри, където често се даваха подробностите на отделните технологии, а те с навлизане на технологическия прогрес постепенно остаряваха. Смеяхме се на новината, че в Швеция се пенсионира последният ковач, а коването като процес остава. Станчев беше много внимателен, когато обсъждахме т.нар. „фундаментално обучение“. Той изключително добре познаваше какво представлява инженерната дейност и ако беше останал до края на мандата, вузът щеше да посрещне промяната в съвсем различна обстановка. Станчев положи големи усилия да доразвие материалната база на вуза, като бюджетните средства се насочваха целено и приоритетно за лаборатории и оборудване. Всяка катедра имаше бюджетен лимит и само тя решаваше къде да се вложат средствата – ако те не стигат, тогава въпросът се отнася по-нагоре. Той много държеше на коректните отношения, проблемите да стоят ясно и открито. Това е академичен и демократичен стил на ръководство, обсъждане на различни нива, където налагането с диктат е невъзможно. Той прокара принципа за ефективно използване на средствата. И го правеше с желание. Изслушваше всяко мнение. Материалната база беше недостатъчна, а тогава имахме около 8 хил. студенти. Беше по време на бума на България и търсенето на подготвени висши кадри. Нямахме специалност по енергетика на ТЕЦ, но специалността „Корабни машини и механизми“ се разшири и ста-

на приложима за енергетиката и други отрасли. Решенията се вземаха на демократичен принцип, но Станчев проявяваше силна възискателност за изпълнението им. Той възстанови реда, който беше въведен от предишния ректор проф. Пенчев за измененията на учебните програми, а именно да бъдат готови до последния академичен съвет през месец юни. След него се разводниха нещата – започнала учебната година, учебната програма неутвърдена, а това е отговорност на академичния съвет. Той казваше: „Вижте какво, проблеми имаме, но ще ги решаваме след 5 часа. Нека да не разхищаваме време и ресурси и специфичните проблеми на факултетите си ги решава факултетният съвет“. Въведоха се критерии за разпределение на основните средства от бюджета. Например, ако корабостроителният факултет имаше по-големи нужди от определения му бюджет, се договаряше и съгласуваха машиностроителният факултет да помогне със средства, ако същият разполагаше с такива. Той въведе ред, организираност и стриктност, явно заимствана от неговата военна подготовка, но той срещна нашето разбиране. Той имаше огромен авторитет в ТУ – София, контактуваше с проф. Михаил Константинов, проф. Димитър Бучков, проф. Любен Панов. С проф. Бучков беше много близък, те бяха колеги-ректори 2 години. Когато в някой от другите вузове честваха юбилей, той определяше от нашия състав хора, които да присъстват. Той много отвори диалога и тематиката с промишлените предприятия. Беше инициатор на срещи с висшите учебни заведения във Варна (Медицинския институт, ВИНС) за съвместно решаване на общите проблеми на студентите.

Проф. Станчев искаше да направи лаборатория по роботика към катедра „Механика“, но след неговата смърт тази идея се изостави. Станчев беше активен член на Световната федерация по ТММ ИФТоММ, оттам той донесе методите за обучение на студентите и осъвременяване на това обучение с нови дисциплини. Беше наясно накъде отиват нещата, имаше увереност в развитието на образованието и това му помогна, когато определяше темите на отделните аспиранти (сега докторанти). При него се възприе принципът, че хора, които са в ръководството на нашия вуз, не могат да работят и като хонорувани (по съвместителство) и в други вузове. Това може да стане само със специално разрешение, ако трябва да се помогне. Ако става въпрос за обикновени преподаватели в катедрите, това може. За тези работи сме му благодарни, разбираше ги. По мое мнение и мнение на колеги това е последният ректор с огромен размах, който вдигна нивото на вуза. И други ректори преди него направиха немалоко, но не в такива мащаби. При Станчев беше така: ако има нещо ново, предлагаме го, обсъждаме го, приемаме го на академичен съвет и никакъв диктат не може да повлияе. Петър Богданов беше влиятелна личност в корабостроенето и той се опитваше чрез секретаря на градския комитет на БКП Илия Георгиев да притиска Станчев. На едно заседание на ръководството, на което и аз присъствах, Станчев категорично заяви на Богданов, че той е добър организатор в науката, но за работи, които не му са ясни, да не се бърка. Това е смелост, на която малко хора са способни. Той не се подчиняваше сяпао.

Проф. Станчев направи много ръководството на вуза да се чувства като колектив. Правихме неформални събирания на академичния съвет по разни поводи. Казваше на секретарката си: „Събери парите на всички, ако искат да дойдат“. Събирахме се например на нашата почивна база на р. Камчия и рибарите носеха риба за нас. Или на ресторант в курорта „Златни пясъци“, тогава идвах и съпругите. Умееше ги тези работи, духа, настройката за създаване на контакта, за сплотяване на колектива. Казваше: „Ако се събираме само тука, ще се гледаме накриво, работата няма да върви“. Чествахме много тържествено и сплотено Нова година. Имаше много енергичен и действен секретар на нашия факултет Димитров, който организираше колективните събирания. Той беше събрал информация на всички преподаватели и служители за рождените им дни и Станчев поздравяваше всеки рожденик лично по телефона за ръководителите и с картичка по пощата за всички други.

Когато почина проф. Станчев, управата на град Варна се уплаши, стресна се. За организацията на погребалната церемония помогна много Морското училище. Станчев го познаваха много хора и затова беше толкова масово погребението му. Той имаше чар.

Станчев го критикувахме единствено за това, че реши прибързано въпроса за постройка на сграда в района на вуза, и той прие тази критика, но идеята му беше добра – че това ще бъде зала на БАН, ще я използваме съвместно.

Станчев направи нещо голямо – покани първия ректор на ТУ проф. Марин Опрев да му честваме 60-годишния юбилей. Проф. Опрев беше обиден на градското ръководство. Съгласи се да дойде, но при една уговорка – да не присъстват никакви хора от партийното ръководство извън института. Честването беше масово, залата не можеше да побере всички желаещи.

3.9. Кап. I ранг д-р Христо Василев, бивш курсант от випуск 80 (1961–1966 г.) на Морското училище

Спомен за кап. I ранг Емил Стоянов Станчев, д.т.н., заслужил деятел на науката, носител на много национални ордени, медали и отличия, признат световен учен, възпитаник на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, наш незабравим учител

Каквото и да се опитам да напиша или разкажа днес за нашия уважаван преподавател от Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“, ще е малко и недостатъчно, защото той беше голям човек, с прагматично и философско мислене, което надхвърляше нивото на заобикалящата ни посредственост преди 50 години. Тогавашното ръководство на Военноморския ни флот не му отдаде полагащото му се заслужено признание и се наложи той да доизгради кариерата си във Варненския машинен университет. Спомням си, че когато четеше лекции в нашето училище и в Машинния университет, често му се налагаше да бърза от едно място на другото и във военна униформа да се явява пред студентите, които също като нас го слушаха в захлас и пишеха всяка негова дума, заедно с шегите и вицовете му. При него всичко казано се запомняше веднага с интерес. Не се налагаше да ходим на консултации. Той беше учен, който владееше естествознанието и физиката почти във всички области. Във Варненския машинен университет привлече флотски млади учени на изградената от него школа – възпитаници на нашето училище като проф. д.т.н. Замфир Александров, доц. к.т.н. Стефан Тъмнев и проф. д.т.н. Николай Минчев, които, без да се откъсват от флота, продължиха благородното му дело и след злокобния ден 25.01.1985 г., когато се разделихме с него в зрялата му творческа възраст, достигнал световна слава на 55 години.

Завършил ВВМУ през 1953 г. с отличен успех в състава на т.нар. „Студентски випуск“, той веднага е назначен за преподавател. Той, негови съвипусници, други наши преподаватели, възпитаници на нашето училище, на европейски и руски школи, със своя талант и трудолюбие спомогнаха морската ни наука да се издигне престижно като водеща и желана в България, а нашето училище – учебно заведение с пораснал авторитет в страната и зад граница. През седемдесетте години на миналия век дипломите ни започнаха да се признават почти във всички високоразвити индустриални страни в света, нашите преподаватели станаха изтъкнати учени. Висшето военноморско училище започна да подготвя кадри както за военния, търговския, рибарския, речния флот, корабостроенето и кораборемонта, така и за други области на стопанството. То създаде преподаватели и научни работници за висшите учебни заведения на територията на Варна, БАН, търговски представителства зад граница, военни аташета, патриоти-разузнавачи, кадри за сигурността и др. Приноси с международни признания имат и други наши учени, но най-много е признанието към кап. I ранг Емил С. Станчев проф. д.т.н. Той работеше персонално с младите преподаватели, асистентите, курсантите и студентите от висшите учебни заведения, където преподаваше, и по този начин изгради школа от специалисти, които под негово ръководство и самостоятелно направиха научни изследвания и доразвиха теорията в областта на динамиката на механичните системи, еластодинамиката на машинните агрегати, в частност корабните пропульсивни комплекси, и видовете трептения и вибрации. Няма да забравим неговия лъчезарен образ

преди лекциите и беседите с нас и по време на научните съвети, когато и в най-нажежена обстановка по време на научни спорове и пледоарии ни разказваше вицове за великите мислители и законите на Мърфи, които умело свързваше с нашата действителност. Нашето училище и сега се гордее, че е създадо такъв учен, който ни показва пред света. Посредством него ние се свързахме със световни учени, каквито бяха проф. д.т.н. Виктор Иванович Небеснов, проф. Накашима, проф. Локакис, проф. Пулс и много други учени от Европа, Америка, Азия и Австралия. Неговото мнение се уважаваше на специализираните научни съвети по корабостроене, във Висшата атестационна комисия и международните симпозиуми, където сам изнасяше доклади в изброените по-горе области на познанието. Във ВВМУ е преподавал различни технически дисциплини: „Машинно чертане“, „Термодинамика“, „Теоретични основи на топлотехниката“, „Съпротивление на материалите“, „Хидродинамика“, „Теория и устройство на кораба“, „Машинни елементи“, „Технология на металите“, „Динамика на двигателите с вътрешно горене“ и „Теория на машините и механизмите“.

Преподаването на всичките изброени дисциплини, както и неговият философски диалектичен подход към методите за изследване беше личен пример, който ни окуражаваше да изучаваме новите науки, свързани с информатиката и електронно-изчислителните машини, да съставяме нови математически модели. Така например през 1979 г. един от неговите аспиранти с ръководител нашият уважаван колега проф. д.т.н. Замфир И. Александров (и двамата ученици на кап. I ранг проф. д.т.н. Емил Станчев) по време на консултация със световноизвестния учен в областта на динамиката на двигателите с вътрешно горене и теорията на машините и механизмите проф. д.т.н. В. И. Небеснов, получи покана да защити дисертация за доктор на техническите науки вместо предложената тема за кандидат на техническите науки. Към прецизно съставения математически модел за описание на системата следваше да се добави само автоматичното управление на работата в зависимост от натоварването ѝ. След получената информация нашият учител, кап. I ранг Станчев проф. д.т.н. с присъщата си усмивка каза: „Нека започнем най-напред с по-малкото, а после да преминем към голямото, защото няма да бъдем разбрани от нашата научна общественост и от ВАК ....! Това е направил само Айнщайн, а ние сме по-малки от него“.

Кап. I ранг Емил Стоянов Станчев проф. д.т.н. не се ограничаваше само с научната си дейност и като преподавател във висшите учебни заведения, председател на специализирания научен съвет по корабостроене, член на ВАК и член на Международни научни организации, а бе и радетел за приложението на нашата наука в практиката. Наши учени прилагаха знанията си под негово ръководство в Института по корабостроене, Български морски флот, Български речен флот, Химическите заводи в гр. Девня, във военната промишленост, военното и гражданско корабостроене и кораборемонта, Института по корабна хидродинамика и много други области на националното стопанство.

Ще го запомним като вечно забързан, замислен, ходом съставящ формули с добавяне на някой незабелязан параметър, който влияе на системата диференциални уравнения, описан в някои от математическите модели, съставени от неговите ученици.

Той не може да бъде забравен, защото е един от учените, „допринесли с нещо за доброто на света“. Ние, неговите ученици, ще разказваме за него на поколенията, докато сме живи, а написаното от нас заедно с него и за него ще остане и ще се чете!

Поклон!

3.10. Проф. д.т.н. Пенко Градинаров, бивш преподавател в Техническият университет – Варна

Проф. Емил Станчев имаше голямо чувство за хумор. С него бяхме на симпозиум по роботика в Ленинград през 1983 г. аз работех под негово ръководство в областта на роботиката и на симпозиума докладвахме една наша разработка. Там присъстваше и главният конструктор на завод „Берое“ в Стара Загора Енчо Енчев. Докладът мина с голям успех.

Спомням си следния случай. На банкетата след симпозиума присъстват и съпругите на руските участници и повечето от тях вдигат тостове за „настоящите мъжчини“. Става Станчев и казва: „Аз много добре не говоря руски, но разбирам, че тука става дума за „стоящите мъже“. Предлагам да вдигнем тост за „мъжчин действующие“! Тези негови думи предизвикаха фурор.

Станчев беше човек, който му беше по душа да направи добро, това е вътрешно чувство. Например по времето, когато беше ректор на ТУ – Варна, в катедра „Механика“ ние имахме един техник, на който един ден след работа му се развали колата. Той спира на пътя и вдига капака, за да я поправа. Минават десетки негови приятели и колеги, поздравяват и отминават. Станчев беше единственият, който спря своята кола, слезе и отиде да му помага да търсят повредата.

Станчев беше много мил, приветлив човек, винаги ще намери с какво да те ободри и развесели. И много работеше. Много хубав, добър човек беше. А това за мен е много важно, което в днешно време отсъства в нашето общество. Това е генетическа даденост, която му е дадена от Бога.

Ето една шега, не че е цинична, но все пак. Станчев казваше: „Вместо да си измиваш ръцете след тоалетна по-добре е да си измиеш сутрин органа“. Това той наричаше научна организация на труда. На такива каламбури беше голям майстор.

По онова време ректорът на ВМЕИ се определяше от Окръжния комитет на Партията, въпреки че формално се избира от Академичния съвет на ВМЕИ. Когато ние от катедрата научихме, че Станчев ще става ректор, много се зарадвахме, защото го познавахме добре от по-рано като Заместник-началник на Морското училище, който често е докладвал в нашата катедра.

Станчев и Михаил Константинов бяха страхотни приятели. И ще ви разкажа пак за симпозиума в Ленинград. Ние пристигнахме там късно през нощта. Станчев се обади на един свой приятел (той имаше приятели по цял свят), който дойде с кола на летището и ни закара в един голям хотел на Василевския остров със запазени места за участници в симпозиума. Влязохме ние там, настанихме се и той разбра, че в съседната стая е отседнал проф. Константинов. Тогавя Станчев отиде посред нощ и му почука на вратата. След малко Константинов се показа и като го видя, изскочи по бельо в коридора, прегърнаха се, разцелуваха се. Бяха много големи приятели. Станчев му казваше Майкъл Спиридж. Той се казваше Михаил Спиридонов Константинов и на шега стана Майкъл Спиридж.

Станчев обичаше да разказва една история, която му е била разказана преди това от акад. Артоболовски. Руснаците купуват от Америка още преди Октомврийската революция някаква голяма машина за обработка на дървен материал. И тази машина се поврежда. Мъчили се братушките много да я поправят, но не могли. Извикват специалист от Америка. Той обиколил тук и там, на едно място я ритнал и машината тръгна. Те много радостни от това го питат: „Е, кажете сега колко струва“? А той отговорил, че това струва 1001 златни рубли. А те: „Защо точно 1001 рубли“? Той: „За ритника вземам 1 рубла, а 1000 рубли затова, че знам къде да я ритна и колко силно трябва да я ритна, за да тръгне“. С това той илюстрираше значението на знанието и интелекта.

3.11. Доц. д-р Господин Киров, бивш преподавател в Техническия университет – Варна

През лятото на 1955 г. бях студент и отбивах военната си служба по линия на „Катедра 22“ във ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ като курсант. Слушахме лекции по различни военноморски дисциплини на изтъкнати, по това време, преподаватели като Минко Стойнешки, Панайот Хлебаров, Борис Изворски, Емил Жечев, Емил Станчев, Атанас Тодоров, Георги Антонов и др. Офицерските им чинове не си спомням и не ги назовавам, защото вероятно ще сбъркам.

Емил Станчев ни преподаваше дисциплината „Характеристики на гребния винт на кораба“. Правеше впечатление на всички нас, че много добре владее учебния материал, който преподава, и имаше добра дикция с неговия гърлест и висок глас. Беше с открит и весел, шеговит характер, а това скъсяваше дистанцията с аудиторията.

По-късно се срещнахме с него през 1965 г., тоест след 10 години, когато беше вече напреднал доста в служебната йерархия и беше капитан втори или първи ранг. Тази среща стана на кораб „Велико Търново“, който току-що бяхме построили в ККЗ „Георги Димитров“ – Варна. Аз бях гарантиен механик на този кораб, а той – представител на Морското училище и по-точно трябваше да води плавателна практика на курсанти от училището. Те не се качиха на кораба по неизвестни на мен причини, а само Емил Станчев тръгна на рейс.

По време на швартови и ходови изпитания бяха констатирани чувствителни вибрации в някои райони на кораба и една група научни работници от ВМЕИ – София, вероятно колеги на Станчев, правиха замервания, в които активно участие вземаше и той. Когато корабът тръгна на рейс, работата по темата продължи, нарасна и в скоро време той ми предложи да се включа и аз. Правехме замервания при различни натоварвания на кораба, при различни курсове и вълнови въздействия. Записите на вибрациите се извършваха с прибора „Гайгер“.

Това участие в замерванията беше полезно и лично за мен, тъй като в процеса на експлоатацията на кораба се установи, че опорният лагер на валопинията, непосредствено след упорния лагер (Мичела) има „дишане“, тоест вибрира. Това, естествено, предизвика известен смут сред корабното ръководство – кап. Асен Абаджиев, главен механик Божи-дар Фролошки и пом.полит Цветан Илиев, а и сред екипажа. Започнаха основателни или неоснователни замервания, тяхното анализиране и тълкуване. След посещения на различни пристанища в Западна Европа стигнахме до Анверс – Белгия.

На заседание на ръководството на кораба бях поканен да присъствам и аз, тъй като се разглежда въпросът за „дишането“ на лагера. Кап. Абаджиев ултимативно ми постави въпроса, че трябва да разреши излизане на кораба за ремонт в Анверс, защото според него на връщане при прекосяване на Бискайския залив съществува голяма вероятност корабът да аварира и ще последват произтичащите от това нещастни случаи, а може да се случи и най-лошото.

От многото замери на лагера бях установил, че износването на лагера намаля и спря в нормално допустимите граници – работеше безопасно. Но капитанът и главният механик не бяха убедени в това, нещо повече. Абаджиев поиска от мен писмен документ, че на връщане няма да се случи нищо на кораба, на което аз реагирах, че не мога да поема такава отговорност, защото не аз управлявам кораба, а той. Тогава се намеси Емил Станчев, който беше съвсем наясно с проблема за опорния лагер, и предложи да гарантирам само за лагера. Главният механик Фролошки също се съгласи на този вариант. Изготвих и дадох необходимото уверение и корабът пое обратния курс към България.

Замерите на лагера продължиха, но износване не се констатираше. Прекосихме надлъж и шир Бискайския залив, стигнахме до град Нант на река Лоара и от там до Тунис, където замерихме отново. Лагерът се държеше добре, но отначало целият екипаж се беше настроил срещу мен.

Така беше тогава, защото от БМФ както ръководството, така и екипажите предпочитаха да строят и ремонтират корабите си не в България, а в други страни, защото получаваха задгранична валута през периода на ремонт или строеж на кораба. Това беше общоизвестно. Но към края на рейса положението съвсем се промени и повечето от екипажа ми бяха благодарни, че не сме останали на ремонт и скоро ще видят близките си.

В цялата тази напрегната ситуация, продължила няколко месеца, с благодарност си спомням как Емил Станчев ме подкрепи, като честно се позова на обективните факти от

замерванията с прибора „Гайгер“, независимо че главният механик му беше съвипускник от Морското училище.

Разбира се, корабът продължи да плава още няколко месеца, докато излезе след едногодишна експлоатация в гаранционен ремонт, когато всички констатирани дефекти, описани от мен, бяха надлежно отстранени.

През време на първия рейс, около четири месеца, живяхме в една каюта с Емил Станчев – аз на долното, а той на горното легло. Както вече споменах, веселият му лек характер много добре въздействаше през дългите скучни дни и нощи, но при силно вълнение мълчеше и не вкусваше нищо. Предпочиташе намазани филийки, които му носех.

След това плаване, дълго време, около петнадесет години, не бяхме се срещали. През този период той постигна големи успехи в научната сфера – стана професор и защити докторска дисертация в областта на „Теория на машините и механизмите“, а след това беше избран за ректор на Висшия машинно-електротехнически институт-Варна (сега Техническият университет), където заработихме отново заедно.

Бях ръководител на катедра „Корабостроене“, когато той имаше 50-годишен юбилей и уреди голямо тържество, на което бях поканен и аз. След обичайните приветствия и поздравици той тръгна с чаша в ръка да се чукне за здраве с всички присъстващи. Дойде и до мен. Пожелал му здраве, успехи, три фута вода под кила и да прекоси още много пъти Бискайския залив, а той ми направи знак да мълча. Казах му, че няма нищо срамно в това, че и най-големите моряци като адмирал Хорацио Нелсон са страдали от морска болест. Последва непринуден смях.

Такъв съм го запомнил – енергичен, високо ерудиран, весел и добронамерен, готов винаги да помогне.

3.12. Проф. д.т.н. Петър Колев, бивш преподавател в Техническият университет – Варна

Проф. Станчев се раздаваше, беше всеотдаен. Той беше единственият ректор на ТУ-Варна, на когото кабинетът не се затваряше. Всеки можеше да влезе при него по всяко време, да си изложи проблемите, да говори с него. След това се появиха други ректори, които направиха прегради, едва ли не само с охрана можеш да влезеш при тях.

Второ, този човек наистина създаде школа. Като погледнеш хората, които станаха професори, доктори – това са негови ученици. Лично за мен, най-добрите ми спомени за него са след като разработих докторската си дисертация за т.нар. „голям доктор“. Тя беше на тема „Устойчивост на оптималните решения при проектиране на кораба“. Трябваше да я защитавам в България. Първият човек, с когото говорих след написването на дисертацията, беше проф. Станчев. Оставих му я и след известно време той ме повика и каза: „Виж какво, става. Подавай официално документите“. За мое нещастие, една седмица преди да се проведе предварителната защита в голямата зала на ВМЕИ – Варна, проф. Станчев почина. По-нататък е излишно да разказвам, че срещнах много трудности по защитата, главно поради този злополучен факт и намесата на недоброжелателни български колеги. В края на краищата получих подкрепата на авторитетни съветски учени начело с проф. Пашин и дисертацията беше защитена успешно със закъснение от година и половина. И искам да направя разлика какво представляваше проф. Станчев и какво представляват нашите български „колеги“ и какво означава българската завист. Защо казват, че на българина в ада не му трябвало пазач, имало кой да го дърпа в казана.

Проф. Станчев беше ректора, който даде тон, който наистина стабилизира дейността на ВМЕИ – Варна. Аз смятам, че той беше най-добрият ректор, откакто е създаден този институт. Това беше човек, който заслужава моето голямо уважение, беше готов да се раздаде, да помогне, който създаде цяла плеяда специалисти.

3.13. Доц. д-р Иван Василев Иванов, преподавател в Техническия университет – Варна

Аз съм завършил висше образование в Ленинград и с проф. Станчев не се познавах преди. През 1983 г. той беше назначен да бъде рецензент за моята хабилитация. Аз се хабилитирах тематично по теория на кораба, а Станчев беше един от специалистите по гребния винт, корабния корпус и главния двигател. Той беше много експедитивен, бързо написа рецензията и пожела да се срещне с мен, което не винаги се случва. Това ми направи много добро впечатление. Процедурата за хабилитацията мина през факултетния съвет и трябваше да се утвърди от ВАК (Висшата атестационна комисия). По това време аз бях член на партийната организация във факултета, в която той членуваше. Като ме видеше, искаше да плати членския внос с пари, предварително подготвени в бележника си. И след това той веднага слагаше там друга банкнота за следващия месец. Веднъж аз пак го търся за членски внос, той ме вижда и се хвърля да ме прегръща радостно и казва: „Утвърдиха те от ВАК“. За мен беше много необичайна тази емоционална реакция след като ние преди не сме били близки или приятели. Аз си обяснявам това с факта, че той имаше специално отношение към младите. Той непрекъснато повтаряше, че трябва да помагаме да се развиват младите, да готвим смяна. Така той пое Минчев, Тъмнев, Замфир Александров. Той имаше такова верую, че неговото предназначение е да дърпа, да подготвя хора след себе си.

След като мина хабилитацията ми, по традиция се организира честване с банкет. Това беше на последния етаж на хотел „Черно море“. Станчев дойде, но каза: „Няма да стоя до края, имам ангажимент – трябва да разкажа приказка на внучката си, преди да е заспала“. И действително той напусна събитието към 9 часа. Това рядко ще го направи друг човек.

И друго си спомням. Отивам в кабинета на Станчев един ден, пак да събирам членския внос. А при него като ректор по личен въпрос се влизаше без никакви формалности. И виждам, че пристига една дама, влиза при него, като се обръща с „Доц. Станчев“, но разбрала грешката си казва: „Професор Станчев, много съжалявам“. А той с широка усмивка отвръща: „Толкова се радвам, това за мен е комплимент да си спомня младите години. Доцент бях дълги години, а професор съм от скоро“. Това са няколко момента, в които разбираш какъв е човекът.

3.14. Проф. Димитър Димитров, бивш ректор на Техническия университет – Варна

Аз съм с най-добри спомени и впечатления за проф. Станчев като колега. Той за нас беше присаден човек отвън, когато стана ректор, но беше толкова доброжелателен и общителен, че за всеки намери добра дума, в смисъл да търси контакти и да се приобщи към проблемите на вуза, което му прави голяма чест. Това ми направи силно впечатление тогава. Спомням си, че имаше доста проблеми с възродителния процес, но мисля, че той се справи с чест и достойнство. Обаче това явно повлия върху здравето му. В деня преди да почине ние имахме заседание на ръководството на вуза и той беше пребледнял, жълт и обезпокоен.

Още като дойде при нас, той настоя много да се създаде архив на вуза. От тогава такава книга започна да се води, но по-късно не знам какво стана с нея.

На погребението на Станчев съпругата му Елка беше със счупен крак, а от София дойдоха много хора и го уважиха. Но Станчев беше голям ректор, защото съм познавал и други ректори. Той работеше много, но основната причина за ранната му кончина не беше многото работа, а друго. Нас ни обработваха, няма да казвам имена. Например на мен ми се обаждат в 10:30–11 часа вечерта и ми казват: „Как така почивате, вие знаете ли, че има отворени прозорци в електрофакултета“ и пр. такива неща. И това естествено ни натоварваше.

3.15. Проф. д.т.н. Борис Белниколовски, Техническият университет – София

Аз познавам Станчев още от 1970 г., когато бях млад асистент в университета. Тогава той създаде един семинар по динамика на механичните системи във Варна, който съществува и функционира до днес. Хората, които от началото участвахме, а и в момента участват, са проф. Минчев, проф. Живков и аз. Проф. Станчев беше рецензент на моята кандидатска дисертация и тогава той ме трогна с един жест. Имаше такова правило: на защитата може да отсъства само единият от рецензентите, но ако и двамата отсъстват, защитата се проваля. В случая с моята дисертация се оказа, че другият рецензент, проф. Иван Недялков, е зад граница по това време. На този ден дъщерята на проф. Станчев имаше абитуриентски бал и въпреки това той дойде на защитата. Това беше голям жест и аз съм му безкрайно благодарен.

Той беше много широко скроен човек. Варненската и софийската школа начело с проф. Алекси Писарев работехме успоредно по близка тематика. Проф. Станчев беше много лъчезарна, слънчева личност. Той беше ректор на университет, а аз само асистент, но нямаше бариера в отношенията ни. Просто не личеше, че той е бил военен преди. Защото хората, минали през казармата, обикновено са по-други, но при него нямаше такова нещо. Всички, които го познаваха, са със суперлативи за този човек. Никога няма да го забравя, защото в деня, когато от София се готвехме да пътуваме за Варна на погребението му, баща ми почина също и аз не можах да дойда.

Беше хубав човек и е благородна тази инициатива да се остави нещо на поколенията за него.

Не съм участвал в дейността по линия на ИФТоММ, но имам някои впечатления. Един англичанин беше президент на ИФТоММ и той казва на Станчев: „Проф. Станчев, трябва да научите един чужд език“. После Станчев споделя с нас: „Аз знам български, руски, немски, малко турски, а той знае само английски и ми казва да науча чужд език“. Спомням си, когато той беше в САЩ на гости на свой приятел-колега професор, проф. Станчев пита къде е голямата му дъщеря, която е студентка. Домакинът отговаря, че тя е на работа в колбасарски магазин, за да поеме част от средствата за следване, това е нормална практика там студентите да работят заедно със следването. Станало дума за бизнесмен, чийто син бил студент в Япония, но продавал вестници, за да се издържа. Тогава американският професор казал: „Вижте какво, проф. Станчев, ще организирам две лекции и вие ще получите за тях хонорар, за да си платите разходите по пътуването“. Станчев отговорил, че той е в Щатите с командировка, платена от държавата. Американският професор отговорил: „Много е богата вашата държава, щом ви плаща пътя и хотела“.

Аз си спомням много добре докторската дисертация на проф. Станчев, присъствал съм на защитата му. Много време мина оттогава, но за този човек само хубави неща ще чуете от всички.

3.16. Доц. д-р Никола Тодоровски, бивш преподавател в Техническият университет – Варна

Аз не познавах проф. Станчев, преди да дойде във ВМЕИ – Варна. Там съм бил и два мандата заместник-ректор на института. Очакванията на всички и на мен бяха как ще се отрази идването на проф. Станчев върху ръководството на института. За мое голямо удовлетворение аз останах с прекрасни впечатления от неговата работа. Беше много внимателен към всички, когато се поставяха задачите за решаване от най-високо ниво на ръководителите до долу. Не изказваше никакви произволни намерения, че това трябва да стане по този начин, а не по друг начин. Винаги разговаряше много внимателно, обсъждаха се търпеливо поставените въпроси. Разбира се, изказваше абсолютно точно своето

мнение как да се постъпи и така се осъществяваше ръководството. Аз съм имал много въпроси за разрешаване с него и той винаги се отнасяше с внимание. Не защото съм бил в института някакъв, а просто се е отнасял по човешки. Ако е смятал, че неговото мнение е по-правилно, обяснявал ми е търпеливо защо това е така. А не е постъпвал насилствено, не е налагал своето мнение. Така че аз бих казал най-хубави неща за проф. Станчев, без да смятате, че това е казано просто така. За съжаление той почина доста млад. Когато това се случи, аз бях командирован в чужбина. Като се върнах и научих новината, ми стана много неприятно и тъжно, даже ходих да поднеса своите съболезнования на семейството му. И смятам, че институтът загуби един много добър и честен ръководител.

3.17. Асистент д-р инж. Йордан Бояджиев от катедра „Техническа механика“ на Техническия университет – Варна

Спомени на един студент от специалност ТММОМ (Технология на металите и металообработващите машини) за проф. Емил Станчев

Липсва ми! Липсва ми този дух на академизъм, на професорите от „старата“ школа, за които се разказваха вицове от студентите, а и те разказваха вицове за себе си! За проф. Емил Станчев между студентите по мое време се носеха много митове и легенди: колко е свободомислещ; как си е извоювал с гения на научния си талант правото да казва това, което мисли, да прави нещата така, както му харесват и да постъпва така, както смята за правилно. А в „онези“ години такива волности бяха недопустими, направо скандални! Това много издигаше неписания авторитет на проф. Станчев в очите на студентите. Разказваха се много случки, но съм запомнил в детайли следната:

Писал проф. Станчев шестица на изпита на красавицата на випуска пред очите на всички и в резултат – донос до партийния комитет на университета (тогава ВМЕИ – Варна). Събира се партийният комитет на събрание и канят проф. Станчев, за да го критикуват, но никой не посмява да му каже за какво. Започва събранието, вървят едни завоалирани изказвания, никой не дръзва директно да атакува проф. Станчев, а той четеше лекции и в Морското училище и периодично си поглежда часовника (закъснява вече за лекцията там). Но в един момент му просветва за какво всъщност е събранието и взема думата: „Абе, вие сериозна работа нямате ли, че сте тръгнали да ми търсите сметка, че съм писал на една красавица шестица? Той Господ ѝ сложил шестица, аз по-малко не мога да ѝ пиша! Хайде да прекратяваме, че къкъснявам за лекция, а тези момчета ще се качват на бойни кораби и ще воюват точно за такива отличнички!“

След такава „предварителна подготовка“ началото на курса лекции, водени от проф. Станчев, беше запомнящ се – препълнена зала и нито един отсъстващ студент! Влезе в зала 114М един малко по-висок от среден ръст пълничък човек, плешив и с очила, абе типичен професор! Но като си отвори устата, и магията започна:

Здравейте колеги! Аз ще ви водя лекции по една нова, перспективна, динамично развиваща се и с много възможности дисциплина. Моето малко име е Емил Стоянов Станчев. Голямото ми ще питате тогава какво е – него не го помня цялото, затова съм си го записал. Колеги, и вас съветвам важните неща да си ги записвате и да ги държите под ръка наблизо, защото се забравят, а за нас, инженерите, е важно да сме точни, ние не сме филолози! Да, ето къде съм го записал: капитан първи ранг, заслужил деятел на техниката, професор, доктор на техническите науки, инженер Емил Стоянов Станчев. (Бел. той фактически е заслужил деятел на науката). Колеги, титлите се дават на човек не да се фука с тях. Те са стъпалата на нашето катерене по безкрайната стълба на науката. А науката, с която искам да ви запозная, е „Теория на машините и механизмите“...

Запомнил съм и последната му лекция – явно хората така сме устроени – най-много се запомня първото и последното, началото и краят. Дойде на лекция много възбуден. Тогава за пръв път чухме думи като роботика, Артоболевски, манипулатори, модулни системи,

Винер, кибернетика, автоматични системи, математическо моделиране... Другата лекция вече проведе и завърши курса един от най-способните му ученици – проф. д.т.н. Замфир Александров.

3.18. Кап. I ранг доц. д-р Филип Недялков, бивш преподавател в Морското училище

Беше някъде 1960 или 1964 г., когато бяхме преподаватели с Емил Станчев в Морското училище. Емил не беше известен с нищо тогава освен като преподавател, нямаше никакви титли и звания. БМФ имаха проблеми с кораб „София“, главният вал имаше вибрации. И те се обърнаха към ВМЕИ – София за съдействие, като сключиха договор, за да се реши проблемът. Ставаше въпрос да дойде тяхна група, да направят изследвания и да отстранят вибрациите. Ръководител на колектива беше доц. Михаил Константинов, по-късно професор. Дойде групата във Варна от седем души. И поискаха един специалист по морските въпроси като техен помощник, това беше Емил Станчев. Те имаха списък с участниците, в който отбелязваха приноса на всеки и така справедливо всеки да си получи съответния хонорар. Емил Станчев беше последен в списъка, като са смятали, че неговото участие ще бъде минимално. Когато започнаха изследванията на вала, обаче, с датчици, замервания и пр., Емил се наложи като главен ръководител на тази група със своята компетентност, капацитет и организираност. И фактически, когато работата приключи, групата направи събрание за отчитане кой колко работа е свършил и Емил го поставиха на второ място, непосредствено след ръководителя Мишо Константинов. Така Емил Станчев се запозна с бъдещия си ръководител, който му помогна много в организационно отношение. Той го пое под свое крило и помогна за развитието му, в това число разработка на неговата дисертация. Ние защитихме през ден нашите кандидатски дисертации, това беше месец май 1968 г. Фактически двамата бяхме първите аспиранти, които защитиха дисертации в Морското училище. Константинов беше ръководител на дисертацията на Емил, той за 2 месеца я внесе във ВАК за утвърждаване. След това проф. Константинов и Станчев имаха отлично взаимодействие, но всеки тръгна по своя път. Емил постепенно задмина и проф. Константинов в развитието си.

3.19. Проф. д.т.н. Димитър Бучков, член-кореспондент на БАН, бивш ректор на Техническия университет – София

С проф. Емил Станчев имахме реални контакти през периода 1983–1985 г., когато той беше ректор на ТУ – Варна, а аз на ТУ – София. И когато той идваше в София, ме посещаваше, а аз него – когато отивах във Варна. Казваше ми, че когато пристигне в София и види табелата на гарата, му се вдига кръвното. Разказваше ми също какъв е дневният му режим: става сутрин, бяга в Морската градина и т.н. Уж водеше природосъобразен живот и изведнъж – удар. Това беше като гръм от ясно небе. Явно е имал някакви проблеми. Той беше млад човек, енергичен, просто не може да повярва човек. Не пушеше, може да е пушил в миналото, но тогава не пушеше.

Имахме контакти с проф. Станчев също и когато той беше Заместник-началник на Морското училище по учебната и научна част. Проф. Станчев въведе за първи път там т.нар. НИС (научно-изследователски сектор), едно звено, което от името на Морското училище сключваше договори с външни организации за научноизследователската дейност. Това е негова заслуга, до тогава там не съществуваше звено, което да координира и управлява целия документооборот и контактите с организациите-възложители на такава дейност.

3.20. Проф. д.т.н. Венелин Живков, член-кореспондент на БАН

През 1970 г. проф. Михаил Константинов ме запозна с кап. I ранг Емил Станчев, който след две години вече като Заместник-началник на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ и професор д.т.н. бе рецензент на моята доцентура по ТММ във ВМЕИ – София. Проф. Е. Станчев е един от родоначалниците на научното направление в България по „Динамика на машините“ чрез организирането и домакинството на територията на училището на ежегодния едноименен научен семинар, който продължава да действа и до днес, давайки възможност за изява и израстване на много изследователи и учени.

Освен като военен експерт и учен проф. Е. Станчев бе възпитател и ръководител на млади изследователи в областта на механиката на корабните механизми и машини. Впоследствие като ректор на ТУ – Варна той привлече като асистенти трима изявени възпитаници на Морското училище – инженерите Н. Минчев, З. Александров и Ст. Тъмнев, които след време реализираха много успешна академична кариера.

Похвална е инициативата на бивши възпитаници на Морското училище за отбелязване на осемдесет и петата годишнина от рождението му.

3.21. Иван Неделчев, заслужил професор на Русенския университет СПОМЕНИ за кап. I ранг проф. д.т.н. ЕМИЛ СТАНЧЕВ

В моя дневник от 8.05.1951 г. съм записал: На 1 май сутринта Васил Радев (партиен отговорник на нашия курс) ме посрещна с думите: „За военноморското училище искат активисти отличници. Трябва да заминеш. Помисли“.

Имах много мъчителни дни. Мислих много и реших – никакво отиване. Ако ме задължат, тогава ще отида. Днес писах на мама.

Това се случи в края на моя предпоследен семестър като студент по машинно инженерство в Софийската политехника. Повече никой не говори пред мен по този въпрос. И няма нищо записано по него в следващите дневници. Спомням си, че за военноморското училище бяха изпратени студенти от по-долните курсове. Един от тях беше моят съгражданин от Силистра Димитър Бучков. Имаше и няколко други мои познати студенти от по-долните курсове, на които съм забравил имената.

Предполагам, че един от изпратените е Емил Станчев.

Мен ме оставиха веднага след защитата на дипломната ми работа като асистент по „Земеделски машини“ в Политехниката. По-късно, през есента на 1954 г., в Русе се разкри Висш институт по механизация и електрификация на селското стопанство. Катедрата, към която се числях в София, беше преместена в Русе. За Русе заминах като преподавател по „Теория на механизмите и машините“ (ТММ). Пенсионирах се през 1987 г., но продължих преподаването на ТММ в Русе до 1992 г. като хоноруван доцент.

През 1963 г. във Варна се разкри Висш машинно-електротехнически институт. Пръв негов ректор беше проф. Марин Опрев. С. Опрев се познавахме като колеги в Софийската политехника. Лекциите по ТММ в МЕИ – Варна четеше Емил Станчев, по това време преподавател във Военноморското училище по същата дисциплина. От тогава са моите срещи с Емил Станчев. Бях поканен веднъж от проф. Опрев да изнасям лекциите по ТММ в МЕИ Варна, защото Емил Станчев беше на плаване с курсантите на военноморското училище.

През месец юли на 1965 г. във Варна се проведе съвещание във връзка с предстоящата конференция по Механика на машините с участието на много гости от различни страни, вкл. и от капиталистическия свят. Конференцията бе дело на доц. Михаил Спириев Константинов. Като негови помощници за съвещанието сме аз, Александър Вригазов, Цанко Недев, Емил Станчев и още някои колеги от София. Участници в съвещанието са известни учени от много страни: академик Иван Иванович Артоболовски от СССР, проф. Кросли от

САЩ, проф. Филип от Австралия, професорите Морецки и Одерфелд от Полша, професорите Раду Богдан и Манулеску от Румъния, професори от Източна и Западна Германия и др.

От 27 до 29 септември 1965 г. в хотел „Рубин“ на курорта „Дружба“ се проведе договорената на съвещанието международна конференция по механика на машините с твърде много участници от различни страни. Международният дом на учените „Фредерик Жолио Кюри“ още не съществуваше. Организацията на заседанията беше много добра. Както съвещанието, така и конференцията, бе дело на доц. Михаил Константинов. Постави се начало на IFToMM – Международна организация по механика на машините. По-късно под егидата на IFToMM се провеждаха специализирани симпозиуми за обмяна на информация в областта на обучението по механика на машините.

В началото на 70-те години на миналия век в България беше организирано Учебно-методично обединение по теория на механизмите и машините (ТММ). Негов дългогодишен председател бе проф. Михаил Спиров Константинов. Периодично в градовете, в които има висши училища с преподаване на ТММ, се провеждаха съвещания, на които се дискутираха актуални въпроси на обучението по ТММ.

Заседанията в София протичаха малко формално, за разлика от тези в Русе, Варна, Габрово и Пловдив. Даже по времето, когато проф. Емил Станчев беше ректор на ВМЕИ – Варна, предложихме по-нататъшните заседания да се провеждат само във Варна.

Спомням си един случай, разказван от проф. Станчев, за посещението му в САЩ. Когато пристига на летището в Ню Йорк, се представя като професор Станчев на персонала на аерогарата. Служителите обаче имат в своите досиета Емил Станчев като полковник. Станчев продължава да твърди, че не е полковник, а професор. Наново, след проверка, чиновниците продължават да го възприемат като полковник. Тогава колегата Станчев им казва, че е не полковник, а кап. I ранг и професор.

Съобщението за смъртта на проф. Емил Станчев дойде, както се казва, като гръм от ясно небе. От Русе тръгнахме за Варна с кола начело с ректора ни, проф. Митю Кънев, аз и моят колега доц. Кирил Енчев. Беше през месец януари 1985 г. По това време се провежда възродителният процес. Шосето на няколко места бе преградено със съоръжения от камъни, военни проверяват пътуващите. В моя паспорт обаче аз съм без брада, която бях оставил през лятото на 1984 година, по време на нашите пътешествия с лодка по Дунава. Тази брада ми създаваше проблеми, но минавах все пак.

Във Варна заварихме голямо множество хора и много колеги темемисти от София и от други градове. Спомням си тялото на Станчев в ковчега. До главата му беше поставена моряшката му фуражка.

3.22. Иван Ралчев, съвипусник на проф. Емил Станчев и бивш преподавател в Морското училище

Нашият випуск се нарича „Вапцаровски“ и се състои от 412 души. В него имаше хора, родени през 1924 г. до 1932 г., дори хора, участвали във Втората световна война. Състоеше се от 3 роти:

1. Кадети.
2. Младежи, завършили средно образование, които кандидатстваха с конкурс за училището.
3. Бивши студенти – те бяха завършили най-малко 2 курс в университета и постъпиха в Морското училище без конкурс.

Аз бях от бившите студенти както и Емил Станчев. Тези, които бяха следвали физико-математическия факултет (математици, физици, химици), бяха приети за навигатори, а онези, учили в Политехниката между които Емил Станчев, Цвятко Дончев и Коста Ке-

ремидчиев – за механици. Причината за приема на студенти беше необходимостта от попълване на флота с морски офицери във връзка с Корейската война. В университета беше проведена агитационна кампания от кап. I ранг Иванов. Незадължително условие за приема беше медицински преглед, но някои студенти тогава се отказаха. И така ние, бившите студенти, с офицери от флота се качихме на влака и пристигнахме от София във Варна. Тогава Морското училище беше на ул. „Караджа“, а спалните помещения бяха на тавана в сградата – легла на два етажа, 150 души в спално помещение и без вентилация. Първо минахме около два месеца единична подготовка при кап. Василев и други офицери – маршировка, походи до Златни пясъци, спане в палатки, копаене на земянки, като за покриването им с тръстика гребяхме с лодките, за да насечем такава, и пр.

Емил Станчев беше предприемчив, силно амбициозен и искаше на всяка цена да бъде пръв. Имаше си багажа да се представи и в стрелби, и в походи. По характер беше такъв – ако реши нещо да стане, ще го направи. Беше от типа хора, които се налагат в повечето пъти за добро.

След единичната подготовка и клетвата на всички от випуска започна обучението. Началник на Морското училище тогава беше Атанас Папазов, много симпатичен човек. Провеждаха се чести срещи с командването на флота, например с адмирал Бранимир Орманов, командващ ВМФ. Те се държаха с нас много внимателно, все пак ние бяхме студенти.

Като Заместник-началник по учебната и научна част (ЗНУНЧ) в Морското училище Е. Станчев беше инициатор на тема за прогнозиране последствията от ядрен взрив и в нея участваха почти всички преподаватели, вкл. и тези от езиковата катедра за преводи от японски език. На компютър се задаваха параметри на взрива, за да се види какво цунами ще се получи, и т.н. Емил Станчев беше ръководител на тази тема и се справяше успешно.

Проф. Станчев стана ЗНУНЧ, когато началник на Морското училище беше контраадмирал Дичо Узунов и се ползваше с неговото доверие, което той оправдаваше. Постегнаха се някои неща в училището, напр. езиковата подготовка се обособи в отделна катедра, докато преди математиката, физиката и езиците бяха в една катедра.

3.23. Кап. I ранг доц. Кръстю Малчев, бивш преподавател в Морското училище

След 1960 г., когато се върнах от академичния курс в Ленинград, Емил Станчев беше Заместник-началник по научната и учебна част на училището. Тогава той беше установил връзка от името на българския ВМФ с военния флот на Полша. Темата, по която се работеше, носеше името „Сирена“. Емил Станчев привлече и мен да работя по темата и специално за използване на леководолазите за минно разузнаване и извършване на минноподдривни работи под вода. Трябваше да предлагам начини за подводни взривове и за организацията на леководолазите като подвижен състав за обследване на даден район за наличие на дънни мини – как да се ограничи този район, с какви данни и средства. Полските морски офицери търсеха начин да установят контакт с нашия флот, тъй като пряк контакт със съветския флот не можеха да имат, отношенията между тях бяха прекъснати много отдавна. Присъствал съм на среща между полски морски офицер и Емил Станчев, когато се е разговаряло в тесен кръг по тези въпроси. За подводните взривове и минното оръжие нещата са ми ясни и бях получил съответни данни от Ленинград, но за леководолазната дейност трябваше да ползвам данни от военноморската база във Варна. Моята част от темата е била разработена и резултатите съм ги предоставил и на Емил Станчев.

Главната задача, която решаваше Емил Станчев, беше задвижването и херметизацията на подводния апарат „Сирена“. Там му беше силата и под негово ръководство този апарат беше разработен в катедрата на Керемидчиев. След това той стоя дълги години

изложен близо да басейна в Морското училище. Това стана след като Емил Станчев си развали отношенията с началника на училището и стана ректор на ВМЕИ – Варна. Той беше много способен, но не можа да си довърши работата във флота, защото така се стекоха обстоятелствата. Там се намеси командващият флота Орманов. Началникът на щаба на флота Янакиев се опита да помага, защото той беше кадърен човек, но не можеше много да се намесва.

3.24. Кап. I ранг Тодор Калчев, възпитаник на Морското училище и бивш комендант на Варненския гарнизон

Аз постъпих в Морското училище през 1955 г. На втората година започнахме да изучаваме техническите дисциплини. Лейтенант Станчев ни водеше по 3 предмета: съпромат, машинни елементи и термодинамика. Това бяха най-важните технически дисциплини за корабните механици и той ни ги преподаваше много качествено, особено и практикоприложно. И за всяко нещо търсеше да намери физическия смисъл, а не само да прави теоретичен анализ. Под физически смисъл разбирам как да го запомним. Например знакът на неравенство: по-голямо, по-малко, ако сложим чертичка отдолу става 7 или 4 съответно. И това беше с много неща, които ние изучавахме.

Когато Морското училище беше признато за висше учебно заведение през 1957 г., аз бях курсант там (Бел. фактически то получава статут на висше инженерно морско училище през 1956 г.). Тогава се яви потребност, а по-късно се наложи със заповед преподавателите, които обучават кадри за флота, да имат висше образование. Те бяха задължени да завършат висше образование задочно. Един от тях беше Емил Станчев. Той споделяше с нас, курсантите, как се готви за изпитите, как се явява и пр.

В Морското училище тогава имаше и чешки курсанти и те внесоха логаритмични сметачни линейки. С тях определяхме модула на зъбно колело чрез логаритмуване и антилогаритмуване – това ни отнемаше поне 3 часа смятане. Трябваше да се умножат и разделят числа с различно място на десетичната точка и ние почти винаги допускахме някаква техническа грешка. Емил Станчев разчертава една таблица, хваща тази „совалка“, движи линеала вляво, вдясно, тък, тък, тък, тегли чертата, преброява числата и след 5–10 минути казва резултата до стотния, хилядния и десетохилядния знак след десетичната точка. Беше факир, като учеше и нас и ние започнахме да купуваме от чехите логаритмични линейки.

Като студент задочник кап. Станчев се явява на изпит по съпромат в София при проф. Найденов (или Ангелов). Този професор преди това е бил в национална комисия за приемане на някакъв обект или проект и се връща оттам изморен. Казва на лаборантката високомерно, себично, както се държаха тогава някои такива „фактори“: „Донесете ми една герафа (точно така, с е) с вода. Ако герафата е изпотена, ще издържите изпита, ако не е, ще бъдете скъсани“. Лаборантката носи гарафата, тя е изпотена, лаборантката раздава листи на задочниците. От 8 задачи те трябва да си изберат 3 и да ги решат. Само след 20 до 30 мин. старши лейтенант Емил Станчев завършва работата си, стои и чака. Професорът отива при него: „Вие какво, отказахте ли се, колега?“. „Не, аз тука направих нещо“. „Я дайте да видя“. Професорът гледа листа, гледа него, пак гледа листа. А Станчев решил и осемте задачи. Професорът го запитал какво работи и казал: „Добре, колега, елате в другата стая да си поговорим, а всички други задочници да се явят следващия път“. Станчев споделя после с нас: „Беше ми много неудобно, че на главни инженери на предприятия на възраст повече от 50 години им подлях вода без да искам да ги прехвърлят за другата сесия заради това, което стана“.

Всички курсанти в училището го заобикнахме и след това, като се дипломирахме, на всяка среща на випуска го канехме да присъства. Той и неговата съпруга бяха почетни гости на нашите тържества. Станчев разказваше много вицове – политически, контактни, вицове, свързани с техниката, всякакви.

Погребението на проф. Станчев беше грандиозно. Аз участвах като командир на курсантско подразделение в Морското училище в погребалната церемония. Тържественият скръбен ритуал проведе подполковник Йордан Сотиров, заместник-началник на гарнизона. Посещението беше масово, имаше поток от венци отвсякъде – предприятия, заводи, от Морското училище. Имаше може би 70-80 венеца. Когато погребяха проф. Станчев и поставиха венците на гроба, се издигна цяла могила.

Проф. Станчев имаше изключителна техническа мисъл. Беше „Бог на вибрациите“, т.е. механическите трептения от валолинията на кораба да намери начин да изчезнат. Вибрации по фундаментите също – прави се канал като камертон и вибрациите не се разпространяват.

Ще завърша със сентенцията, че за починалите не се казва нищо или добро. Но за проф. Емил Станчев може да се каже само добро.

3.25. Кап. I ранг доц. Коста Керемидчиев, бивш преподавател в Морското училище

През 1953 г. постъпих като преподавател в т.нар. „Цикъл 5“ на Морското училище, в който бяха преподавателите по технически дисциплини. По-късно той се раздели на две. В единия бяха кап. I ранг (дедушка) Левков – преподаваше по теория и устройство на кораба, той беше началник. Ст. лейт. Лефтеров беше преподавател по машинни елементи, ст. лейт. Папазов – по механика, Станчев – по съпромат, и аз – по технология. Това е през 1953 г.

Станчев беше умно момче. Той се запозна с проф. Константинов, бързо направи дисертация и след това стана доцент. Той имаше математически ум. На него дай началото и крайния резултат, оттам нататък той го изкарва. Ако нещо е сложно, той винаги го прави простичко, за да разберат хората. Когато стана професор, го изпратиха за около 2 месеца да учи английски език и той го научи. Сара Капонова му преподава около месец. Беше много умен и много работлив.

3.26. Кап. I ранг доц. Костадин Янков – бивш преподавател в Морското училище

Аз съм от първия студентски випуск на Морското училище, завършихме го през 1952 г. и бях назначен веднага за преподавател там. Станчев беше от втория студентски випуск. Като курсант той се проявяваше много силно. Аз съм му преподавал в трети курс по парни котли. Помня интересна подробност. На изпита по котли му се падна въпрос за процеса горене: химическите елементи на горивото, колко въздух е необходим за различните елементи – сяра, въглерод и пр. Той разви този въпрос по съвсем оригинален начин. Беше подобен на официално приетия, но доста по-различен. Бях изненадан малко, но всичко беше вярно и с право заслужи отлична оценка. Емил Станчев в този смисъл беше с широк поглед. Бяха го назначили за старшина на рота на един випуск след тях, на т.нар. „900-те“ и той с присъщия си замах добре изпълняваше тази роля. Като завърши училището през 1953 г., той стана преподавател в катедрата на Левков.

Спомням си, че когато Станчев беше заместник-началник по учебната и научна част в Морското училище, ми се оплакваше, че много го боли главата от повишено кръвно налягане. Тогава го попитах дали гълта някакви хапчета. Той отговори, че взема такива, но не бил редовен. И когато почина, разбрахме, че това е резултат от комбиниран инсулт с инфаркт, но по-скоро мозъчен инсулт. Това е било вследствие на голямо умствено натоварване, явно не си е давал сметка, че повишеното кръвно налягане може да доведе до това положение. Не е оценил нуждата от забавяне на темпото.

3.27. Кап. I ранг доц. Цвятко Дончев, бивш преподавател в Морското училище

Със Станчев се познаваме от времето, когато бяхме заедно студенти в Политехниката. С него бяхме приятели. Ходили сме на много места с моята кола, а после с неговата. Той не беше конфликтна личност. Беше свестен човек, умен и практичен.

3.28. Петър Златев, бивш хореограф, ръководител на танцови състави

Аз имам 55 години служба във флота, повечето време като хореограф и ръководител на танцови състави. Завърших архитектура, но се занимавах преди това с хореография и ме привлякоха да работя като хореограф във Военноморските сили и по-точно в Дом народен флот, Варна. Балдъзата на Станчев (по-малката сестра на Елисавета Станчева) играеше в моя танцов състав и тогава се запознах с Емил, но контактите ни бяха епизодични. През 1962 г. се проведе опреснителен курс за хореографите във Велинград да се обучим за новите тогава западни модерни танци. След обучението Емил научи за това, беше много ентузиазизиран, като веднага ми предложи да организираме курс за модерни танци по линия на клуба за младия офицер в ДНФ, чийто председател беше той. Този клуб имаше шефство с театъра във Варна и в курса щяха да участват и хора оттам. Курсът имаше продължителност 1 месец, със сбирки 2 пъти седмично. В курса участваха Емил и жена му Елка. През този един месец ние се сприятелихме и като ме виждаше, винаги ме прегръщаше. Той стана учен с международна известност, а аз бях просто един хореограф, който нямаше нищо общо с техниката, но като разбра, че имам подготовка за модерни танци, за нула време организира курса и лекционната зала в ДНФ беше пълна.

По-късно, през 1977-78 г., когато той беше вече Заместник-началник на Морското училище по учебната и научна част, ме повика в кабинета си. Табелата на вратата му беше огромна за представите ми, там бяха написани всичките му длъжности, научни степени и звания и аз се пошегувах с размера на тази табела, като влязох вътре. Той ме помоли да помогна методически и с костюми за курс по модерни танци на кубински курсанти от училището и девойки от Куба, студентки във Варна, което аз направих с голямо удоволствие.

За последен път го видях през 1984 г. Срецнахме се в един ресторант, той беше заедно с тогавашния директор на ДСО „Воден транспорт“ Николай Йовчев. Почнахме да се шегуваме. Каза ми: „Петьо, кажи му какъв танцьор бях аз“ и все в този тон.

На следващата година научих злокобната вест, че е починал. Той беше отворена личност, хората ги приемаше като равни. От това време имам само приятни спомени, а за него, че това е един човек с изключителен замах във всяко отношение.

3.29. Част от дневника на Здравка Станчева, майката на Емил Станчев

(Бел. Този дневник беше открит във Военноморския музей във Варна. Написан е собственооръчно от майката на проф. Станчев и се състои от 11 страници на обикновена тетрадка)

1930 г. в с. Одърне се ражда Емил Стоянов Станчев. Детето е доста будно и на 6 години научава да пише печатни букви, а след това и думи. Така започна и да чете, иска да ходи на училище. Ние с баща му не разрешаваме. Той отива в училище и моли учителя да го запише. Учителят отговорил, че е малък, но ако представи медицинско свидетелство от лекар, тогава ще го запише.

Лекарят работеше в с. Вълчитрън, разположено на 7 км от Одърне. И Емил става една сутрин рано и ми казва, че отива с вуйчо си Петър в с. Вълчитрън на гости у леля си. Намира лекаря там и му иска медицинско свидетелство, за да постъпи в училище, защото

вече можел да чете и пише. Лекарят му дал медицинско, детето се връща пеша в Одърне и така Емил го записват в училище. Беше много радостен от това.

Когато лекарят отива да преглежда учениците в с. Одърне, пита учителя как е неговият ученик. Учителят отговаря, че той е най-малък в класа и е добре, но понякога му пречи, защото се обажда, когато някой от другите ученици не знае. Аз написах писмо на баща му, че синът му е станал ученик.

На есента имавме сбор в селото. Аз помолих Емил да отиде до магазина и занесе 10 лв. на магазинера, на който дължах тези пари. Но магазинът бил затворен и Емил накупил от сергиите няколко метални играчки – конска глава, оловни войничета, пищовче. Аз се ядосах от това. Но баща му дойде на сбора с колеги и като видя Емил, се зарадва, че е станал ученик и че играчките, които е купил, са трайни, метални.

Една рекичка минава през селото и нашият Емил решава да прави воденица с течаща вода. Два дена майстори едно колело от дълги кочани с телове и конци. После обу ботуши, взе малка лопатка и отби водата, монтира колелото и то започна да се върти. От кръчмата го виждат хора и се чудят какво прави, двама души отиват да го видят. Питат го как се казва, кой е баща му и къде е единият му ботуш и му казват, че е голям изобретател. Той отговаря, че загубил ботуша си в тинята. После си намерил ботуша и като се върна вкъщи, ме пита какво значи думата „изобретател“. Аз му обясних, но ме надува на смях като го гледам с бели панталонки и синя блузка, а целия изцапан с кал. Жалко, че няма фотографии да го снимат. После му налях леген с вода да се изкъпе, изпрах му и дрехите, но той после се разплака, че дрехите не станали бели както преди. Аз препрах прането, дрехите се изпраха добре, а той отиде да си почине и прочете някоя приказка.

Същата година отиде с по-голямо дете на една бара на 3 км от селото да се учат да плуват. Киснали се във водата и стояли на слънце цял ден и беше слънчасал. Мазях го с хлебна сода и кисело мляко, увих го в чаршафи и след 2 дена се оправи.

Един ден направих обиск на джобовите му и намерих 1 цигара и кутия кибрит. Той си призна, че е пушил, но обеща вече да не го прави и да не казвам на баща му.

Като малък Емил играл с деца в един двор и те започнали да му викат: „Смърт на комунистите“, а той на тях: „Смърт на легиона“. И две по-големи деца го набиха здраво и му надраскаха главата.

Той беше във второ отделение, когато научи стихотворението „Опълченците на Шипка“ и трябваше да го рецитира на някакво тържество. Но главният учител Слави Попов каза, че има нареждане детето на комуниста да не му разрешават да се качи на сцената. Емил беше много разстроен. Но у нас се бяха събрали 10 жени, които не можаха да отидат на тържеството и Емил си издекламира стихотворението пред тях, качен на работната маса, и всички му ръкопляскаха. Така той се успокои и остана доволен.

Като завърши прогимназия, кметът Рашко Иванов обеща да дари плат за един панталон на всеки ученик, който ще постъпва в гимназия. Но за децата на комунистите това не се отнасяло и Емил беше много разстроен. Казах му, че този плат не бил качествен, а аз ще му поръчам костюм, шинел, шапка сталински модел и нови обувки. Така го записахме в кюстендилската гимназия, да бъде по-далеко и да не го тормозят като дете на комунист. Там имаше пансион за учителски деца. Но още същата зима закриха пансиона, защото го дадоха за ползване от немски войници. Емил се прибира от Кюстендил с влак, но вагоните били пълни с немска войска, във влака било много студено и той се разболя. Трябваше да викам лекар, да го лекувам и за 10 дена го изправих на крака.

Записахме го във Втора мъжка гимназия в гр. Плевен и се настани на квартира у един банков чиновник, който се казваше Любен Захрев. Там Емил живееше с още 3 момчета. Той участва в ръководството на гимназията и оценките от бележника му бяха шестици по всички предмети.

Емил се яви на някакъв изпит пред комисия от 3 души, включително директора на училището. Емил отговаряше като автомат. Директорът станал, потупал го по рамото и казал: „Браво, Станче“! След това се обърнал към учителката и казал, че с такива ученици шега не бива, той има професорска глава.

Като завърши гимназия, Емил кандидатства за студент по 3 специалности: машинно инженерство, право и архитектура. Той записа архитектура. При кандидатстването си в университета той не е казал, че е син на политзатворник, не сметнал за необходимо да използва привилегии. Той и в университета беше в ръководството. Като минаха 3 години от следването му там, го викнаха в Централния комитет на партията и му поставиха поръчение да намери 100 души студенти за Морското училище във Варна. Той ги набеляза и те отидоха във Варна. Но ми обеща да завърши задочно ВМЕИ – София. Като студент беше инструктор за моторни превозни средства.

Народно Военно-Морско у-ще „Н. Й. ВАПЦАРОВ“ — гр. Сталин
ТЕХНИЧЕСКИ ОТДЕЛ

ДИПЛОМА

№ 1102

Издадена на Емил Стоянов Станчев
роден на 13 март 1930 год. във с. Одрене-Плевенск
в удостоверение на това, че той е постъпил на 17 юли 1951 г.
и завършил курса на техническия отдел при Народното Военно-Морско училище на 25 юли 1953 год. с:

ОБЩ УСПЕХ: отличен 500

ПОВЕДЕНИЕ: примерно

Тази диплома заверена със съответните подписи и подпечатана с печата на Народното Военно Морско Училище, му се издава в удостоверение на това, че той е получил ВИСШЕ СПЕЦИАЛНО МОРСКО ТЕХНИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ, съгласно чл. 8 буква „В“ ал. II от Закона на Н. В. М. У-ще обявен в Д. В. брой 83 от 20. IV. 1942 год. и чл. 2 от закона за изменение и допълнение на закона на Н. В. М. У-ще, Д. В. брой 37 от 17. II. 1944 год. за да се ползува от нея съгласно законите на държавата.

ВИПУСК 48

№ 1102 / май 1955 год. град Сталин.

НАЧАЛНИК НАРОДНО ВОЕННО МОРСКО УЧИЛИЩЕ

Капитан 1 ранг [подпис] (Папазов)

НАЧАЛНИК УЧЕБЕН ОТДЕЛ

Капитан 3 ранг [подпис] (Кожухаров)

Диплома за завършване на Морското училище

ДИПЛОМА
ЗА ЗАВЪРШЕНО ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

№ В № 109947

Притежателят на тази диплома
др. **Емил Стоянов Станчев**
роден на **13. III. 1930 г.** в с. **Одърне**
с. **Плевенска**
е постъпил през **1956 г.** и завършил
през **1960 г.** пълния курс на **Машинно**
електротехнически институт
по специалността **Двигатели с вътрешни**
горене със **среден успех** от изпитите
през курса на следването **мн. добър /5.38/**
и успех от държавния изпит **мн. добър /5.00/**
С решение на Държавната изпитна коми-
сия от **22. II. 1960 г.** му се признава
квалификацията

машинен инженер

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДЪРЖАВНАТА ИЗПИТНА КОМИСИЯ

Декан:

Ректор:

Гр. **София** 1960 г.
Регистрационен № **2771**

МАШИНО-ЕЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

Приложение към диплома

109947

ИЗВАДКИ ОТ ФАКУЛТЕТНАТА КНИГА

/не важи без дипломата/

инж. **ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ**

Роден на **13. III. 1930 г.** в с. **Одърне**
Плевенски окр. през време следването с
в **Машинно-електротехнически институт**
София е изучавал и положил изпити по
следните дисциплини:

1. Анал. геометрия...	- отличен/5/
2. Дескр. геометрия...	- добър/4/
3. Химия.....	- среден/3/
4. Мат. анализ I.....	- отличен/5/
5. Физика I и II.....	- отличен/5/
6. Техн. металите.....	- отличен/5/
7. Маш. чертене.....	- отличен/5/
8. Мат. анализа II.....	- добър/4/
9. Статика.....	- добър/4/
10. ОМТ.....	- отличен/5/
11. Маш. чертене.....	- отличен/5/
12. Мат. анализ III.....	- добър/4/
13. Кинематика.....	- отличен/5/
14. Чужд. ез.	- добър/4/
15. Руски ез.	- отличен/5/
16. Металознание.....	- отличен/5/
17. Мет. металите.....	- отличен/5/

18. ТМХ.....	- отличен/5/
19. Динамика.....	- добър/4/
20. Съпротив. I.....	- добър/4/
21. ВКП.....	- отличен/5/
22. ТМХ.....	- зачита се
23. Хидродинамика.....	- добър/4/
24. Съпротив. II.....	- добър/4/
25. Топлопредаване.....	- отличен/5/
26. ПКВ.....	- отличен/5/
27. Термодинамика.....	- отличен/5/
28. Допуски.....	- добър/4/
29. Двигат.	- отличен/5/
30. Двиг. вътр. горене.....	- отличен/5/
31. Маш. елементи.....	- отличен/5/
32. Политикономия I.....	- среден/3/
33. Под. тр. машини.....	- добър/4/
34. Маш. элем. - пр.....	- отличен/5/
35. Електротехника.....	- отличен/5/
36. Политикономия II.....	- добър/4/
37. Под. тр. машини - пр. мн.....	- добър/5/
38. Двиг. вътр. гор. пр.....	- отличен/6/
39. Метал. машини.....	- отличен/6/
40. Автомобили.....	- отличен/6/
41. Констр. пр. д. в. г.....	- отличен/6/
42. Дин. м. и. двиг. пр.....	- отличен/6/
43. Дин. м. и. двиг. пр.....	- отличен/6/
44. Дин. м. и. двиг. пр.....	- зачита се
45. Автомобили.....	- отличен/6/
46. Орг. и. маш. пр. пр.....	- отличен/6/
47. Охрана на труда.....	- отличен/6/

48. Техн. машиностр.	- добър/4/
49. Експл. р. автом.	- отличен/6/
50. Експл. р. ст. двиг.	- отличен/6/

Забележка: От № 1 до 35 оценките са по петобалната система.

Среден успех от изпитите през курса на следването - **мн. добър/5.3**

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ

- Писмена дипломна работа на тема: "Динамическа изследване на силната уредба на торпеден катер"..... - мн. добър/5/
- Защита на дипломната работа..... - мн. добър/5/

ОР: **Селив.**
проф. **С. Иванов**
ДЕКАН НА МАШИНО-ЕЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ: **Селив.**
доц. **А. Атанасов**
Регистрационен № **1094** на дипломата.

Диплома за завършено висше образование във ВМЕИ - София

1444/66

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ ПО ВОЕННАТА АКАДЕМИЯ
"Г.С. РАКОВСКИ"
№ 4.68.591
21.8.1966 г.
СОФИЯ

3150 24.И.1966
28

На № 1239/12.VII.1966 година

Висшата атестационна комисия при Министерския съвет в заседанието си от 11 ноември 1966 година, с протокол № 24 ПРИСЪДИ на ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ научното звание "Д О Ц Е Н Т".
ПРИЛОЖЕНИЕ: научни трудове.

ПРЕДСЕЛАТЕЛ НА ВИШТАТА АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ:
/чл. кооп. прес. ге. Матеев/

НАУЧЕН СЕКРЕТАР НА ВИШТАТА АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ:
/проф. Ат. Логов/

Научно звание „Доцент“

ДИПЛОМА
ЗА КАНДИДАТ НА НАУКИТЕ
№ 1938

ВИШТАТА АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ ПРИ
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ в заседанието си на
8 юли 1969 год. (протокол № 15)
ПРИСЪДИ на
ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ
роден на 13.III.1930 г. с.Одърне, Плевенски окръг
научна степен
КАНДИДАТ НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ НАУКИ

София, 9 юли 1969 год.

ПРЕДСЕЛАТЕЛ
НАУЧЕН СЕКРЕТАР

Диплома за научна степен
„Кандидат на техническите науки“
(Бел. понастоящем доктор)

ВИШТАТА АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ

при Министерски съвет

ДИПЛОМА

за доктор на науките

№ 6749

София, 29 март 1977 г.

ПРИСЪДИ НА

ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

роден на 13. III. 1930 г. в с. Одрине, Плевенска

научната степен

ДОКТОР НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ НАУКИ

(протокол XII, № 3 от 25 март 1977 г.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВАК:

НАУЧЕН СЕКРЕТАР НА ВАК:

*Диплома за научна степен
„Доктор на техническите науки“*

ВИШТАТА АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ

при Държавния комитет
за наука и технически прогрес

СВИДЕТЕЛСТВО

за научно звание

№ 3055

София, 4 април 1978 г.

ПРИСЪДИ НА

ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

роден на 13. III. 1930 г. в с. Одрине, Плевенска

научното звание

ПРОФЕСОР

(протокол XIV, № 3 от 30. III. 1978 г.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВАК:

НАУЧЕН СЕКРЕТАР НА ВАК:

*Свидетелство за научно звание
„Професор“*

УКАЗ

№ 1570

Държавният съвет на Народна република България
въз основа на чл. 93, точка 24 от Конституцията и
чл. 20 от Указа за духовното стимулиране в
Народна република България

ПОСТАНОВЯВА:

Удостоява със звание

ЗАСЛУЖИЛ

ДЕЯТЕЛ НА НАУКАТА

проф. Елиил Стоянов Станчев

ректор на Висшия специално-
електротехнически институт – Варна

за неговите заслуги в областта на
науката и във връзка с 24 май –

Деня на българската просвета и
култура, на славянската писменост
и на българския печат.

София, 21 май 1983 г.

Председател на Държавния съвет
на Народна република България:

Т. Тривелиц

Секретар на Държавния съвет
на Народна република България:

[Signature]

Указ за почетно звание „Заслужил деятел на науката”

ОБЩИНСКИ СЪВЕТ - ВАРНА
ПРОТОКОЛ № 32
от заседание, проведено на 21.09.2005 г.

по точка шестнадесета от дневния ред

ОТНОСНО: Разглеждане на предложения за решения от ВрК "Наименования" относно именуване на улици в кв. "Вл. Варненчик" и градинка до ДЗИ - Варна.
Докл.: Г. ДЮЛГЕРОВ - Председател ВрК "Наименования"

Общ брой присъстващи общински съветници - 38

Общински съвет - Варна прие следните

РЕШЕНИЯ:

2472-16. На основание чл. 21, ал. 1, т. 18 от ЗМСМА, Общински съвет - Варна именува улицата в р-н "Вл. Варненчик", П м.р., ограничена с ос. т. 141 до ос. т. 20 на името на проф. д-р Емил Станчев.

/за - 33, против - 0, въздържали се - 2/

Протокол от решение на Община – Варна за именуване улица „Проф. д-р Емил Станчев“ в квартал „Владислав Варненчик“

Обозначаване на улица „Проф. д-р Емил Станчев“ на картата на кв. „Владислав Варненчик“

АВТОБИОГРАФИЯ

на Емил Стоянов Станчев

Роден съм на 13 март 1930 г. в с. Одърне – Плевенско. Основното си образование завърших в родното си село, а средното – в гр. Плевен през 1947 г. След това бях приет за редовен студент в Държавната политехника – София по специалност „Строително инженерство“.

През 1951 г. по призива на ЦК на БКП постъпих в Народното военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“, което завърших в съкратен (двегодишен) срок през 1953 г. След завършване на училището бях назначен за преподавател в него, където работих до 1979 г.

По време на преподавателската си дейност съм преподавал следните дисциплини: машинно чертане, термодинамика, теоретични основи на топлотехниката, теория и устройство на кораба, съпротивление на материалите, хидродинамика, машинни елементи, технология на металите, теория на машините и механизмите и динамика на корабните дизелови двигатели.

Теория на машините и механизмите и динамика на корабните дизелови двигатели преподавам от 1959 г.

Последователно преминах през длъжностите преподавател, старши преподавател, а от септември 1969 г. съм назначен за Заместник-началник по учебната и научната част на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

През 1957 г. продължих висшето си образование във ВМЕИ – София задочно, по специалност „Двигатели с вътрешно горене“, която завърших през 1960 г.

С научна работа се занимавам от 1961 г. До днес имам 64 публикации, излезли от печат, и 2 приети за печат.

От 1966 г. съм избран за доцент по „Теория на машините и механизмите“ при катедра „Техническа механика“ на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“, а през месец май 1969 г. защитих успешно кандидатска дисертация на тема „Динамика на машинните агрегати с отчитане на еластичността на връзката между силовата и работната машина“.

През 1977 г. защитих успешно докторска дисертация на тема „Идентификация на параметрите на механични системи“.

От 1968 г. досега съм ръководил 12 аспиранти (задочни и свободни), от които 6 вече защитиха кандидатските си дисертации.

В периода 1964–1966 г. работих по съвместителство като ръководител на секция „Механични уредби, устройства и системи“ в НИПКИК – Варна, а след това от 1967 г. до 1970 г. – като ръководител на катедра „Техническа механика“ във ВМЕИ – Варна.

През 1971 г. на III световен конгрес на международната федерация по ТММ (ИФТОММ) бях избран за Генерален секретар с мандат до края на 1976 г.

От 1973 г. съм ръководител на постоянно действащия Национален научен семинар по „Динамика на механични системи“ към Националната секция по ТММ при ЦР на НТС по машиностроене.

Произхождам от чиновническо семейство.

Баща ми преди и след 9.09.1944 г. работи като учител, а от 1955 г. е пенсионер.

Майка ми преди 9.09.1944 г. работеше като шивачка, а след това в зеленчуковата бригада на ТКЗС в родното ми село. От 1954 г. е постъпила като шивачка в ДИП „Дружба“ – Варна, а от 1959 г. същата е пенсионерка.

Родителите ми преди 9.09.1944 г. не са членували в никакви партийни организации, но са били съмишленици на БКП и са подпомагали нейната дейност в родното ми село. Непосредствено след 9.09.1944 г. същите стават членове на БКП. Понастоящем членуват в Първичната организация на БКП в кв. „Тодор Страшимиров“ – Варна.

След 9.09.1944 г. веднага бях приет за член на РМС, където членувах до образуването на СНМ.

За член на БКП бях приет през 1955 г. във ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна. Като партиен член съм бил член на ПБ, секретар на ППО и член на ПК на училището.

През 1954 г. се ожених за др. Елисавета Димова Илиева. Имаме две деца. Съпругата ми работи като директор на детска градина. Член е на БКП.

От 12.10.1979 г. съм освободен от редовете на БНА и уволнен в запаса поради избирането ми на 10.10.1979 г. за ректор на ВМЕИ – Варна, на която длъжност работя и сега.

.....(Станчев)

гр. Варна, ...(бел. дата неизвестна)

Препечатана автобиография на проф. Емил Станчев, дата неизвестна

АВТОБИОГРАФИЯ

№ ..... Е М И Л   С Т О Я Н О В   С Т А Н Ч Е В

Роден съм на 13 март 1930 година в село Одрине, Плевенско. Произхождам от чиновническо семейство. Баща ми Стоян Станчев Стоянов роден през 1899 година в същото село. Произхожда от бедно селско семейство. По професия е учител. До 1953 година учителствува в родното ми село, а от тогава до днес в турското училище - гр. Сталин. През 1934-1935 година бе уволнен за своите леви убеждения, но възврат поради недоволството на цялото население на родното ми село, като до 9.9.44г. учителствуваше по чужди села: Каленик, Ловешко, Пелишат и Бълчи - трън, Плевенско. Майка ми Здравка Андреева Ангелова родена през 1907 год. произхожда от кулашко семейство. До 9.9.1944 година се занимаваше с шивачество на дамски дрехи. След 9.9.1944 година работеше в ТКЗС - член на управителния съвет в родното ми село до м. август 1954 година. От тази дата живее при мене в гр. Сталин и се занимава с домакинство. Баща ми и майка ми след 9.9.1944 година станаха членове на БКП - преди това са били съмишленици. През януари 1948 година и двамата бяха изключени за левосектанство - неправилно разбиране на въпроса за съюзника. След разкриване на трайчкостовата банда в сколийския комитет се установи, че са били неправилно изключени. Баща ми по решение на специалната комисия на БК на БКП бе възврат за член, какъвто е и сега. Притежава партийен билет № 167886. Решението за майка ми е, че ако иска да постъпи в партията да кандидатства по установения от устава на БКП ред. През месец ноември 1954 година тя бе приета за кандидат член в партийната организация при ТКЗС в родното ми село. Поради нередовност в документите ѝ бе съобщено от ОК - Плевен да ги приведе в ред. До днес обаче още не е викана за утвърждаване в ОК - гр. Плевен.

Основното си образование получих в родното си село. Средното си образование завърших в II-ра мъжка гимназия през 1947 година в гр. Плевен. Същата година записах стопанския факултет в гр. София. На следната година наново се явих на състезателен изпит и бях приет в Държавната политехника "Сталин" - гр. София - отдела за строително инженерство. Там следвах до 1951 година, имам пет заверени семестъра, когато отзовавайки се на призива на партията постъпих в техническия отдел на НВМУ - ще на 17 юли 1951/ г. На 23 юли 1953 година завърших съкратения курс на Народното Военно-Морско Училище с пълно отличие, за което бях награден от Министъра на Народната отбрана с една брутна месечна заплата. Със заповед на министъра на Народната отбрана УК 001287 ми бе присвоено звание лейтенант и бях назначен в Народното Военно-Морско Училище на длъжност командир на взвод. Тази длъжност не съм изпълнявал никога. Вместо взводен командир бях през учебната 1953/54 г. преподавател по техническа термодинамика и машинно чертане през учебната 1954/55 година - предавах съпротивление на материали - те и технологията на металите. Със заповед на Командувания на ВМС - ОК - 0376/09.11.1954 година бях назначен на длъжност завеждащ кабинет в общотехническия дикъл при НВМУ - ще, като продължих да се занимавам с преподавателска дейност. През учебната 1955/56 г. преподавам теория и устройство на кораба и теоретически основи на топлотехниката.

През време на офицерската си служба съм награден от командувашето на училището за добра преподавателска дейност през учебната

№ 10.000 - пор. № 2462

Автобиография на проф. Станчев от 1956 г., стр. 1.

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

1953/1954 г. и от началника на политотдела ВМС за показан отменен успех във вечерния партиен университет през 1954/55 г. с книги. Наложени наказания нямам.

Преди 9.09.1944 г. във фашиската организация "Бранник". Непосредствено след 9.09.44 г. станах член на РМС и членувах до създаването на ДСНМ/22 декември 1947 г./ Работил съм на редица отговорни длъжности и то главно с другарите Цветан Стойчев-офицер в ВМС - с. Долна Митрополия-Плевенско и Тодор Трифонов Тодоров-офицер в ВМС-гр. Пловдив. В ДСНМ членувах до 22.02.1954 г. когато бях приет за кандидат член на БКП. Работил съм на редица отговорни длъжности и то главно с другарите Иван Спасов Иванов-офицер в ВМС-Русе и Атанас Атанасов Джамбазов -офицер в ВМС-пол. 20240.

През 1948 г. кандидатствувах и бях приет за кандидат член на БКП в родното ми село, но не бях утвърден от околийския комитет гр. Плевен, а приемането на учащи се бе забранено. В същото време бяха изключени и родителите ми

През м. април 1955 г. бях приет за член на БКП в дабната партийна организация при НВМУ-ще в което и прекарах целия си кандидатски стаж. Притежавам партиен билет № 444146 От месец декември 1955 г. съм избран за групов отговорник на партийната група на при техническите цикли.

На 31 март 1954 г. сключих граждански брак с другарката Елисавета Димова Илиева родена на 21.02.1933 г. в гр. Сталин. Произхожда от работническо семейство. Баща ѝ Димо Георгиев Илиев е роден през 1901 г. в гр. Сталин. Произхожда от работническо семейство. По професия е моряк-както преди така и след 9.09.44 г. Сега работи в ВМФ като капитан на гемията "Тракия" или "Мусала" и участва в задгранично плаване до СССР и Близкия изток. Преди 9.09.44 г. е член на ОФ. Майка ѝ Станка Николова Градинарова родена през 1900 г. произхожда от дребно селско семейство. По професия домакиня. Не е членува в фашиски организации. Сега е член на ОФ. Другарката ми има две сестри -Катя родена на 21.02.1933 г. и Димитричка родена на 01.10.1942 г. която работи като касиер-отчетник в фабрика "Червена Звезда" гр. Сталин. Член е на ДСНМ. През 1953 г. се омъжи за Добри Петров Патриков-железничар, работи в депо Сталин като влаков надзорник. Член е на ДСНМ. В фашиски организации и двамата не са членували. Димитричка сега е ученичка в 8 клас на I-во единно училище гр. Сталин.

Другарката ми е завършила професионалната гимназия в гр. Сталин през 1952 г. Същата година бива изпратена от Градския комитет на ДСНМ да следва шестмесечни курсове в София -школа за дружинни ръководители в Димитровската пионерска организация "Сол-темвриче" От 1953 г. м. септември до днес е дружинен ръководител

Автобиография на проф. Станчев от 1956 г., стр. 2.

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

в 10-то основно училище гр. Сталин. Член е на ДСНМ.

От м. август 1954 г. майка ми, баща ми, аз станахме жители на гр. Сталин и сега заедно с другарката ми живеем на ул. Николай Николаевич № 27.

На 5 декември 1954 г. другарката ми роди син, когото наименовахме Володя.

Допълнителни пояснения

- След завършване на основното си образование в с. Одрине. Плевенско бях изпратен от родителите си в пенсията за учителски деца гр. Кюстендил, където учих една година-учебната 1943/1944 г. В самия гр. Кюстендил съм живял само шест месеца-първия срок, тъй като втория срок не се учеше-поради бомбандировките от американците на София. На следната учебна продължих образованието си в гр. Плевен.

- Член на Бранник станах през м. септември 1943 г. - в родното си село и членувах до 9.09.44 г. - непосредствено след което бях приет за член на РМС. В бранническата организация в родното ми село членувах почти всички прогресивни младежи, някой от които нелегално членувах в РМС. Бранническата организация в село се бореше с всички сили легионери. След 9.09.1944 г. по-голяма част от членовете на Бранник бяха приети за членове на РМС - от този период ме познават другарите Борис Петков Иванов - старшина в поделение 20230 - гр. Сталин и Тодор Трифонов Тодоров - офицер в ВВС гр. Пловдив.

- След завършване на средното си образование в 1947 г. кандидатствувах в Държавната политехника "Сталин" и в Държавния университет - на конкурсния изпит по физика в Държавната политехника - бях скъсан - дадох материал който не бяхме изучавали и бях приет в Държавния университет - стопанския факултет, където следвах през учебната 1947/48 г. - но повече посещавах лекции по висша математика в Държавната политехника. На следната учебна година наново кандидатствувах в Държавната политехника и бях приет в отдела за строително инженерство - по специалност съобщения. През този период ме познава др. Никола Христов Кацаров - понастоящем председател на Окол. народен съвет - гр. Плевен.

05. март 1956 г.

гр. Сталин.

/ п / не се чете

Автобиографията е уточнена в лична беседа с др. тех. лейтенант Станчев Емил Стоянов.

ОФИЦЕР ПО КАДРОВИТЕ ВЪПРОСИ ПРИ НВМУ

КАПИТАН

/п/

/ Д И М О В /

ВЕРНО, НАЧАЛНИК КАДРОВО-СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ ПРИ НВМУ

МАЙОР:

Д И М О В /

Автобиография на проф. Станчев от 1956 г., стр. 3.

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

ГАЛЕРИЯ

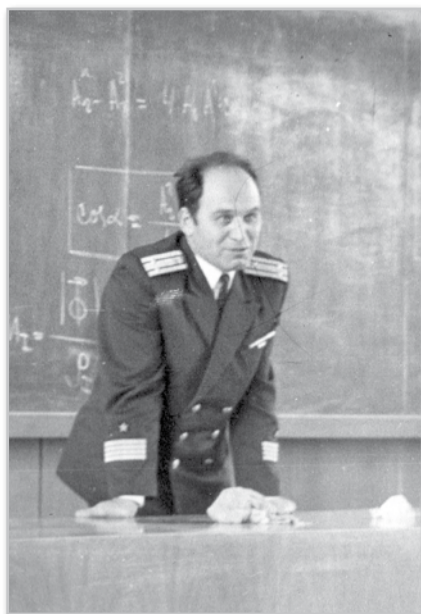
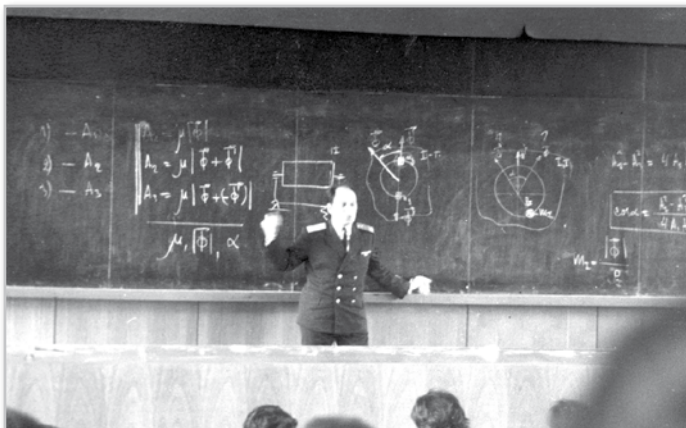

Като дете и младеж

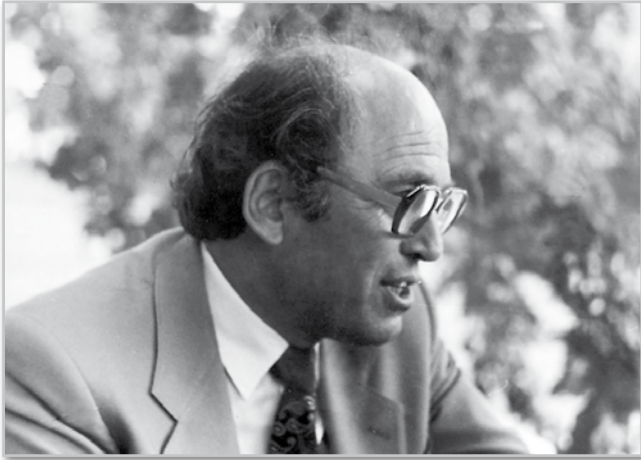

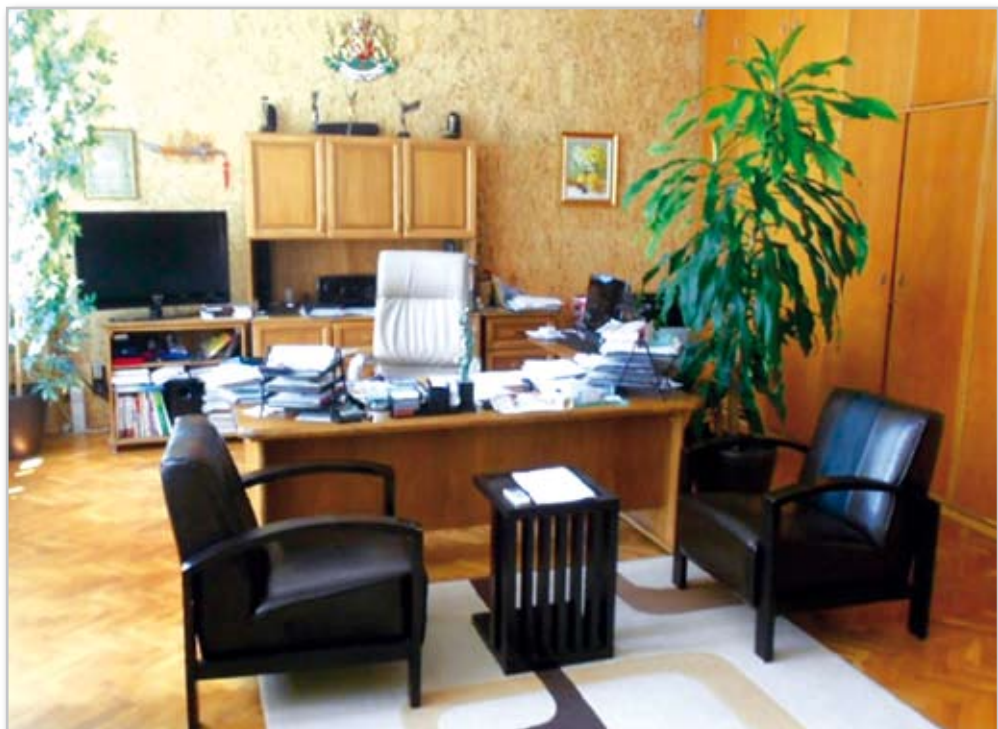
В катедра „Техническа механика“ на Морското училище

Като преподавател в Морското училище и Техническия университет – Варна

*Кабинетът на проф. Станчев като ректор на
Техническия университет – Варна*

*Портретът на проф. Станчев във фойето на
ректората в Техническия университет – Варна*

Главната аудитория на Техническия университет – Варна на името на проф. Станчев – отвън

Аудиторията отвътре

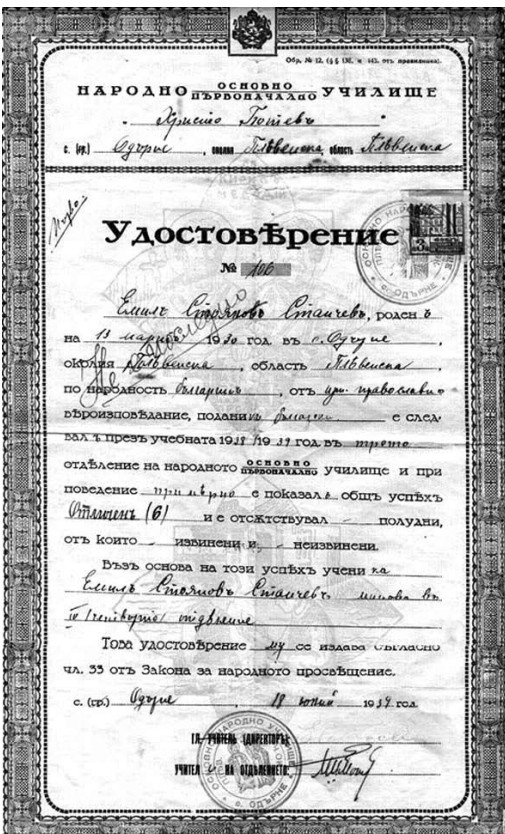
Документи

Ученикът Емил Станчев минава във второ отделение

Ученикът Емил Станчев минава в трето отделение

Ученикът Емил Станчев минава в четвърто отделение

Ученикът Емил Станчев минава в първи клас

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ЗРЕЛОСТ

№ 868

СТОЯНОВ СТАНЧЕВ, роден на 13 март 1930 год, в с. Одрене, Плевенско, аз православен, вероизповедание, по народност българин, поданик български, завършил курса на реалния отдел на втора Мъжка Плевенска гимназия, гдето изучавал следните предмети: български ез., френски ез., и руски ез., фил. наук., математика, физика, химия, ест. история, история, география, рисование, немски и телесно възпитание, и на зрелостния изпит, като редовен зрелостник при поведението ПРИМЕРНО /6% е показал ОБЩ УСПЕХ ОТЛИЧЕН /5.57/.

Това свидетелство подписано от Министерския представител, директора на гимназията и членовете на комисия за зрелостен изпит и подпечатано с училищния печат, удостоверява, че съгл. чл. 153 от Закона за Нар. Просвещение се ползува от правата които законите в страната предвиждат за лица с средно образование иче има право да продължи образованието си в висши учебни заведения.

Гр. Плевен, 29. Вми 1947 г.

МИНИСТЕРСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛ:

п. Гр. Маиджуков

КОМИСИЯ ЗА ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ:

ДИРЕКТОР:

п. Гр. Маиджуков

ЧЛЕНОВЕ:

- п. Т. Георгиев,
- п. Н. Рейкова,
- п. П. Вежова,
- п. В. Орлова,
- п. Л. Караманова
- п. Е. Некева,
- п. Д. х. Димитрова
- п. В. Цанева,
- п. Кр. Мамов
- п. М. Василева
- п. А. Павлова
- п. Игнатова
- п. Др. Цокев
- п. ие се чете
- п. ие се чете

УСПЕХ ОТ ЗРЕЛОСТНИЯ ИЗПИТ ПО ПРЕДМЕТИ:

Български ез. - ОТЛИЧЕН /5.50/	Химия - ОТЛИЧЕН /5.75/
Руски ез. - ОТЛИЧЕН /6.00/	Ест. история МН. ДОБЪР /5.40/
Френски ез. - МН. ДОБЪР /4.75/	Бълг. история ОТЛИЧЕН /5.50/
Математика - ОТЛИЧЕН /6.00/	Отечествена география -
Физика с астрономия - ОТЛИЧЕН /6.00/	МН. ДОБЪР /5.25

Гр. Плевен, вми 1947 г.

Директор: п. Гр. Маиджуков.

Свидетелство за зрелост

Восстановен курс на Варна
№ 3-1987
Копие на /1987/

О Т З И В

за публикуваните трудове от инж. ЕМИЛ СТАНЧЕВ

Публикуваните трудове от инж. Емил Станчев спечелиха въпроси: от теорията на механизмите и машините /; Върху геометричния синтез на равнинно подвизателни механизми /; По въпроса за избора на най-рационално разпределение на силата в затворените планетарни редуктори в коловозните шпандове /; от машинния дизайн / " Методи за пресметане на перемешните колебания на върволята скорост на агнегата " Дължини на еластичността на скотоната двигател - автомобилни - пресен винт върху върволята скорост на валопровода при установен режим" /; От теорията на колесниците. "За влиянието на амортизатора на силата увода на върволята китер върху развитието на усуквателта колесница при резонанс " /; От двигателите с вътрешно горене / " Методи за отбеляване на ефективната мощност на главните корабни дизели при експлоатационни условия ", " Някои въпроси относно влиянието на индикаторните диаграми на едновални двигатели с вътрешно горене с противоположно движение се бутава " /; От динамичното състояние на кораба / " Вибрационното състояние на 5000т.товарен кораб "София"; "Динамично състояние на вала на 5000т.товарен кораб "София".

В отговорите се предлагат нови методи за решаване на редица въпроси които имат научна стойност.

Характерно за публикуваните трудове от инж. Емил Станчев е задълбочената теоретична разработка, голямо разнообразие на аспектичните въпроси и увещание на редица теоретични постановки чрез подходища разработка до практически-приложен характер, което улеснява ползването им при решаване на редица въпроси и задачи.

- 2 -

2

Голям интерес представляват разработките: "Метод за отбеляване на ефективната мощност на главните корабни дизели при експлоатационни условия". Този метод позволява лесно да се отпелди ефективната мощност чрез замяне на индикаторната диаграма на единия от шибиндите, включва ползването на сложна алгебра при основните методи за измерване на ефективната мощност при експлоатационни условия. Създаде този метод да го публикувам още при първите разработки на въпросите за отбеляване на ефективната мощност на корабните двигатели при експлоатационни условия.

Разработките отнасят се до експлоатационно изследване на динамичното състояние на кораба са също така много ценни и могат да ни послужат като основа за методика при комплексните натурни изследвания на корабите.

Общо взето публикуваните трудове на инж. Емил Станчев се отнасят до въпросите свързани с развитието на машините по корабни механизми и устройства, които могат успешно да ползват всички та и улесняват разработката на задните постановки пред съвета.

ИНЖЕНЕР: Т. Ганчев
/инж.Т.Ганчев/

Отзив за публикуваните трудове на инж. Емил Станчев от
Научноизследователски и проектоконструкторски институт по
корабостроение (НИПКИК) - Варна

3-198X
1982
10/10/82
10/10/82
10/10/82

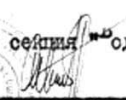
О Т З И В
за публикуваните трудове на инж. ЕМИЛ СТАНЧЕВ

Разработките на инж.Емил Станчев са от областта на машинната динамика и теорията на машините и механизмите.Част от тях носят проучвателен характер ("Динамично състояние на валовата линия на 5000 тонния товарен кораб "София", "Вибрационно състояние на силовата уредба на м/к "Варна", "Някои въпроси относно анализи на индикаторните диаграми на едновалови двигатели с вътрешно горене и противоположно движещи се бутала"), а в другата част ("Влияние на еластичността на системата двигател - валова линия - гребен винт върху ъгловата скорост на валопровода при установен режим", "Метод за пресмятане на регулирането на периодичните колебания на ъгловата скорост на агрегата", "Метод за определяне на ефективната мощност на главните корабни дизели при експлоатационни условия", "По въпроса за избора на най-рационалното разпределение на силовия поток в затворени планетарни редуктори, използвани в корабните шпилове"), се предлагат нови методи за решаването на ред въпроси в горепосочените области. Последните представляват научен принос.

Правят впечатление голямата производителност на инж.Емил Станчев, добрата му теоретична подготовка, задълбочеността и оригиналността на разработките му.

Най-голям интерес за специалистите от секция "Воден транспорт" в настоящия момент представлява работата "Метод за определяне на ефективната мощност на главните корабни дизели при експлоатационни условия". Този метод ще започне веднага да се прилага в работата на сътрудниците по двигатели с вътрешно горене.

За сега секция "Воден транспорт" няма в плана си задачи, при които биха могли да се използват останалите разработки на инж. Емил Станчев. Те обаче се следят с интерес и сигурно ще бъдат използвани при бъдещата работа на секцията.

Ръководител секция "Воден транспорт" при НИИТ

и.с.инж. Ст.Иванов

Отзив за публикуваните трудове на инж. Емил Станчев от
Научноизследователски институт по транспорта – филиал „Воден транспорт“ – Варна

О Т З И В И

за публикуваните в периодичния печат
работи на инж.кап.3 ранг ЕМИЛ СТОЯНОВ
СТАНЧЕВ

От 1961 година до днес инж.кап.3 ранг Емил Стоянов Станчев сам или съвместно с други специалисти е публикувал редица статии, част от които представляват интерес и за инженер механиците от ВМФ.

В статията за влиянието на амортизатори върху усукващите трептения на силовата уредба на бързоходен катер са изследвани теоретично резонансите на усукващи трептения в силовата уредба на нашите торпедни катери и е направена оценка на тяхната степен на опасност за уредбата. С това се дават ценни сведения на механиците на катерите за динамичното състояние на силовата уредба необходими при експлоатацията ѝ.

Друга статия която представлява значителен интерес за всички технически кадри на ВМФ е разработения от инж.кап.3 Станчев приближен метод за определяне на ефективната мощност на главните корабни дизели при експлоатационни условия. Този метод ще намери приложение по корабите на ВМФ при изследване на работата на главните двигатели с оглед на подобряване на технико-експлоатационните им показатели.

В част от статиите на инж.кап.3 ранг Станчев се третира редица специални въпроси от теория на механизмите и машините и динамика на корабните силови уредби, които нямат директна връзка с техническите проблеми пред инженер механиците от ВМФ.

В останалата част от неговите статии се съобщават резултатите от експерименталните изследвания на вибрационното състояние на кораби и динамичното състояние на силовите им уредби проведени на кораби от ВМФ.

Считаме, че подобни експериментални изследвания може и трябва да се провеждат и по корабите на ВМФ с което ще се създадат възможности за изясняване на някои експлоатационни проблеми и набелязват мерки за подобряване на техническото ниво на експлоатация на корабните силови уредби.

В това отношение инж.кап.3 ранг Станчев търпи известна критика за неподдржане на тесни връзки с корабите и техническите служби от ВМФ, за разлика от връзките му с корабите и техническите служби на ВМФ.

НАЧАЛНИК ПОДЕЛЕНИЕ 20400-11

ИНЖ.КАП.2 РАНГ КОНСТАНТИНОВ /

САМ. НАЧАЛНИК ПОДЕЛЕНИЕ 20400-11

ИНЖ.КАП.2 РАНГ ДОНЧЕВ /

03.12.1964 г.
отп. в 3 екз.

Отзив за публикуваните трудове на инж. Емил Станчев от
Военноморски флот – поделение 20400-11

НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ИНСТИТУТ ЗА ИЗОБРЕТЕНИЯ И РАЦИОНАЛИЗАЦИИ

АВТОРСКО СВИДЕТЕЛСТВО

№

32383

МПК F. 16 D 3/12

КЛАС.....

На основание чл. 22 от Закона за изобретенията и рационализацията Институтът за изобретенията и рационализации издава това авторско свидетелство на БМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ
от гр. Варна и к-в .....
за изобретението ВИБРОГАСЯЩ ЗЪБЕН СЪЕДИНИТЕЛ

съгласно приложеното описание и чертежи, с приоритет от 09.02.80

изобретателя:

Вписано в държавния регистър за изобретенията
рег. № 49915 / 1980 г.

Действието на авторското свидетелство се простира по цялата територия на Народна република България.

ДИРЕКТОР:

София, 22 ОКТОМВРИ 1980 г.

Авторско свидетелство

Задачи

за
Конкурсен изпит
по
Динамика на многоцилиндрови
бутални машини.

① Да се определят равновесни и формални на усукващи моменти на тримасовата система показана на фигурата

при следните данни

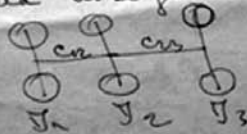
$$M_1 = 2,30 \cdot 10^{-3} \text{ кг}, c_{12} = 4,80 \cdot 10^{10} \frac{\text{Н}}{\text{м}}$$

$$M_2 = 0,66 \cdot 10^{-3} \text{ кг}, c_{23} = 1,36 \cdot 10^{10} \frac{\text{Н}}{\text{м}}$$

$$M_3 = 2,76 \cdot 10^{-3} \text{ кг}$$

② Да се определят коравина на връзка между втория и третия маса c_{23} и момент на претана маса M_3 са

както и се осигури задан момент на двубузловата и еднобузловата форма на усукващи моменти на тримасовата система показана на фигурата

двубузловата са $M_1 = 2,3 \cdot 10^{-3}$

$M_2 = 0,66 \cdot 10^{-3}$

$$c_{12} = 4,8 \cdot 10^{10} \frac{\text{Н}}{\text{м}} \quad \Omega_1 = 91 \text{ сек}^{-1}$$

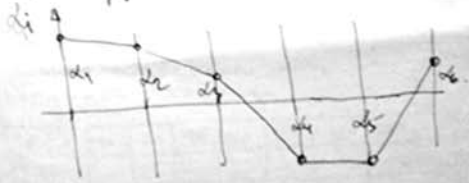
$$\text{и } \frac{\Omega_2}{\Omega_1} = 3,65$$

5) За функцията $f(x)$ с 5 цилиндри
 функцията за се определят
 точките на минимум и максимум вектор
 на системата уравнения са
 от ротационна маса и от гъб
 между вървешта и основата
 маса ако е увеличена и
 се определя конформацията
 максимална кондензирана с
 точка А и В маса са съответно
 $m_A = 1.5 \frac{\text{kg}}{\text{cm}}$ $m_B = 1.3 \frac{\text{kg}}{\text{cm}}$

Резултат на работата на ги
 машините на функцията с
 $1-5-2-4-3-1$, а основния
 параметър на конформацията
 максимална са $z = 400$ мм
 $\lambda = -\frac{1}{4}$ - Коэффициент отклонения
 на двигателя са 130 отлит

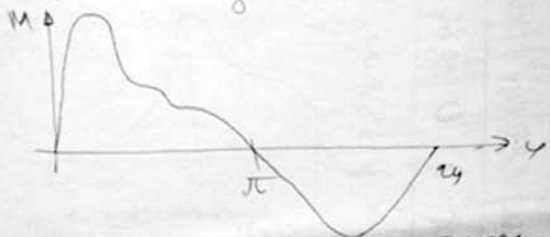
6) Да се конструира фазовия
 векторен диаграма и се
 изчисли $\sum_{i=1}^n \alpha_i$ като се вземе
 предвид дефиницията на вървешта
 дадено по величина вървешта
 се определят на 6 цилиндри
 максимална работата с $1-5-3-6-2-4-1$
 формата на преносната
 има вида показан на
 диаграмата.

α_i	1	2	3	4	5	6
α_i	1,000	0,800	0,520	-0,44	-0,56	0,120

Задачи за конкурсен изпит по динамика на
 многоцилиндрови бутални машини (ръкопис) – стр. 3

7) Споредан на втретин
 деленио од големите сили
 на отпадени колесо машини
 кол механизми от в четин
 гроб двубакоб двубакоб
 или вига

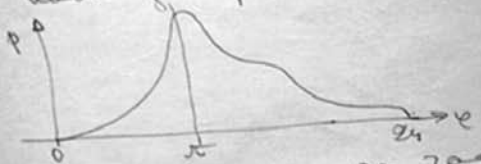

а соодветно се са зададени с
 следна таблица.

φ	0	30	60	90	120	150	180	210
M								

Да се определат ~~моментот~~
 на двубакоб и амплитудата
 и на големата сила на нај-мале
 деленио голем карактер
 на втретин деленио
 таблица деленио.

8) Да се определат колко
 наин квадрат на усилени
 в машини деленио или на
 средствени само от во
 вига сили ако индикатор
 наин квадрат или вига

а соодветно и се зададени
 с следна таблица.

φ	0	30	60	90	120	150	180
P							

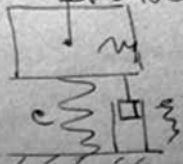
Приметно на индикатор
 колко механизми са ~~соодветно~~
 τ и λ , а диаметра на цилиндри
 на двубакоб е $D = \dots$
 Да се определат ~~само от во~~
 таблица на механизми ~~само от во~~
 деленио с машини деленио или на
 или соодветно соодветно.

9

Да се определи силата
 която се упражнява от
 механизмите при фиксацията
 при условие че силата е коса
 вект на амортисьора с кова
 вина $c = 50 \frac{\text{kg}}{\text{mm}}$. Температурата на
 механизмите е $\theta = 5100$, а
 въртенето на генератора въртене
 въртене на генератора е
 $P = P_0 \cdot \cos \omega t$. Коэффициент
 на демпфиране на прене
 мента от силата на аморт
 жорите е $\xi = 100 \frac{\text{kg/cm}^2}{\text{mm}}$.

$A \cdot P = P_0 \cos \omega t$

$\frac{M \text{ cm}}{\text{mm}}$

10

Да се определени амплитудата
 и фазата на пренема на
 установената въртене аморт
 жорите температура ако
 температурата на аморт
 жорите е $c = \dots$, масата на
 амортжорите е $M = \dots$,
 възбудителната на прене
 мента е P резултатът на
 възбудителната на фиксацията
 която се характеризира
 с уравнението $y = y_0 \cos \omega t$
 Коэффициентът на демпфира
 на пренема от аморт
 жорите е $\xi = \dots$

$A y = y_0 \cos \omega t$

Висше Народно Висше Лично Училище
 „Никола Йонков Вапцаров“
 Кавраге. Българският гласници?

Вх. № 31-1996
 Ув. № VII, 4416
 Пощенск. оф. 3, 4, 21-1, 11, 11, 11, 11

Върху един друг
метод за кинематично
изследване на Асурови
групи от II клас.

Жакко!
 Асурови е автор
 още в 1939 г.
 (Сурови, Тезиса Декарта и
 Декарта - Асуровски
 Големият - 1939 г.)
 Чл. Делчев

София
 05.05.1962 г.

Сурови
 Декарта
 Декарта
 Декарта

Записки на „Върху един друг метод за кинематично изследване на Асурови групи от II клас“ –
 резолюция на автора за решена задачата още през 1939 г. (личат скъсаните страници)

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ДАРЕНИЕ

02508 *

Дарител:	Елисавета Димова Станчева	
Адрес:	Варна, ул. "Колони" № 21	
Вид на дареното: (парчево (сума))	Документи, отпличия, снимка на кап. I р. З. д. н. проф. д-р на т. н. Емил Стоянов Станчев 1930-1985, с музейно-материална стойност 3570 лв.	
Номер и дата на въвекия документ Батонски клон:	Квит. № 2152, 2157/15. I. 1987	
Предметно: (описва се)	Документи, отразяващи научната и обществоната дейност на кап. I ранг З. д. н. проф. д-р т. н. Емил Стоянов Станчев /1930-1985/	
Воля за използване на дареното:	За опазване и популяризиране на дейността на Емил Станчев	
Воля за взаимност да	не	Привели ли са други дарения: ☐ Да ☒ Не
Привел дареното: (описва и печат)	Директор Военно-морски музей - Варна	Подпис на дарителя:
за свидетелство	Доцент К. ИСТ. И. ИЛК.	/Антонев/

Свидетелство за дарение от съпругата на проф. Станчев – Елисавета, на документи, отпличия и др. на Военноморски музей – Варна

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ДАРЕНИЕ

02509 *

Дарител:	Здравка Андреева Стоянова	
Адрес:	Варна, ул. "Колони" № 21	
Вид на дареното: (парчево (сума))	Документи, значки на кап. I ранг, заслужилите дялове на науката проф. д-р т. н. Емил Стоянов Станчев /1930-1985/ музейно-материална стойност 129 лв.	
Номер и дата на въвекия документ Батонски клон:	Квит. № 2176/29. IV. 1987	
Предметно: (описва се)	Документи за завършване на основното образование в с. Одрине, Плевенско. Значки от различни конференции, от посещения на чужди държави.	
Воля за използване на дареното:	За опазване и популяризиране на дейността на Емил Станчев.	
Воля за взаимност да	не	Привели ли са други дарения: ☐ Да ☒ Не
Привел дареното: (описва и печат)	Директор Военно-морски музей - Варна	Подпис на дарителя:
за свидетелство	Доцент К. ИСТ. И. ИЛК.	/Антонев/

Свидетелство за дарение от дъщерята на проф. Станчев – Здравка, на документи, отпличия и др. на Военноморски музей – Варна

КАРТА № 29

Др. **Емил Ст. Станчев**
от гр. (с.) **Варна**

Приморски районен народен съвет
(окръжен общински районен)
в **29-та** избирателен район
гр. Варна окръг
12.12. 1983 г.

МАНДАТ 1983 — 1986 г.

НАРОДНИТЕ СЪВЕТИНИЦИ при изпълнение на своите задължения в избирателния район се подпомагат от съответните държавни органи, длъжностни лица, стопански организации, а също така от Отечественния фронт и другите обществени организации (чл. 43 от ЗИПНС).

Те пътуват безплатно до и в съответния избирателен район и до седалището на представителния орган, в който са избрани, с държавния железопътен воден и автомобилен транспорт (чл. 51, ал. 2 от ЗИПНС).

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ КОМИТЕТ
НА НАРОДНИЯ СЪВЕТ:

С. Прохнев
печат

Карта за народен съветник

КВАРТАЛЕН КОМИТЕТ НА ОТЕЧЕСТВЕНИЯ ФРОНТ - кв "Д. КОЦЛОВ" - IV - ВАРНА

До др. **Емил Стоянов Станчев**

ЦК на БКП Ви кани да присъствувате на Дванадесетия конгрес на партията.
Конгресът ще се открие на 31 март, вторник - 9 часа, в Народния дворец на културата „София“.

Важи за всички заседания

№: 006896

ПАРТЕР

Блок **2** Ред **12** Място **6**

П Р Ъ Ч Е Н И Я

дадени на др. **ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ**
Общински съветник в 45-ти избирателен район в гр. ВАРНА
ЗА МАНДАТА 1981 - 1983 ГОДИНИ

1. РАЗШИРЕНИЕ НА УЛИЦА "ВОЙНИШКА" И НАПРАВА НА УЛИЧНОТО ОСВЕТЛЕНИЕ НА СЪЩАТА УЛИЦА.
2. НАПРАВА НА АСФАЛТОВ ПЪТ ПРЕЗ 1981 ГОДИНА ПРЕД НОВОПОСТРОЕНИТЕ ГАРАЖИ ЗА ЛЕКИ КОЛИ ДО НОВАТА СТРАНА НА ЗАВОД "ДРУЖБА" - ОТ УЛИЦА "Д. БЛАГОВ" ДО ВХОДА ЗА УЧИЛИЩЕ "МОРИС ТОРЕС", КАТО СЕ ПОВЕДЪТ И ОТВОДНИ ПЛОЩАДАТА ОТ ЛЕВТЕ СТРАНИ НА БЛОКА НА УЛИЦА "Д. БЛАГОВ" № 119.
3. НАМАЛЯВАНЕ НА ОБСЪЖКОНИТЕЛНИЯ ШУМ ОТ НОВИЯ ЗАВОД "ДРУЖБА" И СВЕЩАНАТО В ГРАНИЦИТЕ НА ДОПУСТИМИТЕ НОРМИ.

БЪЛГАРСКА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

00558 *
Др. **Емил Стоянов Станчев**

е избран за делегат на Националната партийна конференция от **Варненската** партийна конференция.

Народен дворец на културата „Людмила Живкова“

Партер Блок **1** Ред № **7** Място № **17**

Поръчения като общински съветник

Покана за присъствие на 12 конгрес на БКП като делегат

ВИСШ МАШИНО-ЕЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИ
ИНСТИТУТ — ВАРНА,

Ректоратът на Висшия машино-електротехнически институт — гр. Варна, уведомява, че на 21 май 1969 год. в 17 часа, в аудитория 23 ще се състои

ПУБЛИЧНА ЗАЩИТА

на дисертацията на доцент инж. **ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ**

на тема:

„Динамика на машинен агрегат с отчитане еластичността на връзката между шлювата и работна машина“ за получаване на научната степен

„КАНДИДАТ НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ НАУКИ“
РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Проф. инж. **ВАСИЛ ГЕРОВ** — зав. катедра „Хидравлични машини“ при ВМЕИ „В. И. Ленин“ — София
2. Доп. инж. **МИХАИЛ КОНСТАНТИНОВ** — при катедра „Машинни елементи и теория на машините и механизмите“ — ВМЕИ „В. И. Ленин“ — София.

Дисертацията и рецензиите са на разположение на интересуващите се в ректората на ВМЕИ — Варна.

Р-3891-29-4 1-1

Име **ЕМИЛ**
бащино **СТОЯНОВ**
фамилия **СТАНЧЕВ**
рoсн(а) на **13.11.1930г.**
в гр. **Одърне Плевенско**
ОВ № **059991**
д. п. серия **МВР**
изляден от **Варна**

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА
ПРАВОСПОСОБНОСТ
№ **3666**

Държавна инспекция по мореплаване удостоверява, че притежател на настоящото свидетелство е владения правоспособност **ВОДАЧ НА ПЛАВАТЕЛЕН СЪД** до 10 БРТ по море съгласно Наредба за компетентността на морските лица в НРБ.

Издан протокол № **11**
от **05.06.1980г.**
гр. **Варна, 18. VII. 1980 год.**

печат с герб **Иванчо Димитров**
(Говедарев)

Обява за публична защита на кандидатска дисертация във вестник

Свидетелство за правоспособност на плавателен съд

ПРИВЕТСТВЕН АДРЕС
По случай 50 годишен юбилей на
Проф. д-р т. инж. Емил Стоянов Станчев

Скъпи др. Станчев,

ПОЗДРАВТЕЛЕН АДРЕС

За Ректора на ВМЕИ – Варна

проф. д-р т. инж. Емил Стоянов Станчев

Другарю Станчев,

По случай Вашата 50-годишнина приемаме най-сърдечните поздравя на Партийното, профсъюзното, административното ръководства и целия личен състав на ЗРНА – Варна.

Голям е Вашият принос за подготовката на висши технически кадри, много от които прилагат своите знания и умения в нашата завод.

Вие умело съчетавате новостите в науката и реализирането им в практиката.

Ние вярваме, че Вие като учен с Вашите знания и опит ще работите и занаярец с присъщия Ви жар и ентузиазъм за интерпратцията на науката и производството.

Желаем Ви много здраве, жизнениост и дълголетие с много лично щастие и успех в благородната Ви работа.

Директор на ЗРНА: инж. Петко Данев

Партиен секретар на ЗРНА: инж. Кръстьо Тенев

13 март 1983 г.
Гр. Варна

Честването на вашия петдесетгодишен юбилей с радост и за нас корабостроителите, чийто дела са непосредствено с неуморната Ви работа на трудния фронт на научното обслужване в родното ни корабостроене.

Вашата творческа дейност в корабостроенето е научно начало за внедряване на комплексните изследвания на строителите се у нас кораб. За първи път на челина 5000 т. кораб тип „София“, построен през 1962 г. Вие полкозите основите и научноизследователските традиции в областта на динамиката на корабните машини и механизми. Под Вашето енергично и компетентно ръководство се създава секция „Силови уреди“ към Института по корабостроене, подготовка се много научни и инженерни кадри с голем опит и знания, които работят в корабостроенето. Консултативите и експертите Ви по възникващите проблеми на нашето корабостроене са характерни винаги с висок интелект и ерудиция.

В този тържествен за всички нас момент искаме да отбележим Вашата изключителна отзивчивост, старание и готовност в областта не само на научноизследователската работа, а в цялостната дейност за развитие на корабостроенето.

Административното, профсъюзното ръководство на ДСО „Корабостроене“ и неговите подразделения Ви пожелават крепко здраве, лично щастие и големи успехи в отговорната Ви работа на научния фронт и в подготовката на инженерни и научни кадри като Ректор на ВМЕИ!

Нека да бъде още така тясна връзката Ви с нашето родно корабостроене и за разцвета на нашата социалистическа родина – Народна Република България!

Честит празник!

Ген. Директор на ДСО „К“: / инж. Й. Дечев /

ДРУГАРЮ СТАНЧЕВ,

По случай Вашата 50-годишнина приемаме най-искрените поздравя на командуването, полкатодела и личния състав на ВВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

И в дните, когато сте били военноморски офицер, член на командуването на училището, и сега като учен-ръководител, полковник и човек. Вие имате значителен принос за подготовката на висши технически кадри за нашето народно стопанство и за защитата на зовоаната на социалистическото ни отечество. Вие се проявявате като последователен и всеотдаен към работата си човек и дадохте много за издаване научния авторитет на ВВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ и за славопие на командно-преподавателския колектив.

Ние вярваме, че и в бъдеще с Вашата воинска запалка и търсец дух ще бъдете в авангарда на онези, които творят успехите в строителството на развито социалистическо общество в нашата родина – Народна република България.

Желаем Ви крепко здраве, бодрост, дълголетие, много лично щастие и успехи във Вашата благородна дейност.

март 1980 г.
Варна

Началник ВВВМУ „Н. Й. Вапцаров“
контрадиректор инж. (СТАНЧЕВ)
Началник на полкатодела на ВВВМУ „Н. Й. Вапцаров“
капитан I ранг инж. (МЛАДЕНОВ)

П Р И В Е Т С Т В Е Н И Е

на Общинския комитет на БВП – Варна
до др. ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

Уважаеми професор Станчев,

Приемаме от името на Общинския комитет на БВП и лично от мое име най-сърдечни поздравления по случай Вашия 50-ти ронден ден.

Днес изразяваме всеобщо уважение към Вас, професор Станчев, за дългогодишната научна, преподавателска и обществена дейност, за личния Ви принос в развитието на теорията на машините и механизмите. Благодарим за примера, който давате като комунист по инициативност и настойчивост при осъществяване на партийните задачи.

Приемате нашите най-искрени пожелания за крепко здраве, бодрост, плодотворна научна работа и всеотдайна дейност за възмощно реализиране в живота Тезисите на ЦК на БВП за развитието на образователното дело в нашата страна.

гр. Варна,
13. III. 1980 г.

ОБЩИНСКИ КОМИТЕТ НА БВП – ВАРНА
ПЪРВИ СЕКРЕТАР: /ин. Георгиев/

ДО
РЕКТОРА НА ВМЕИ
проф. д-р т. инж. ЕМИЛ СТАНЧЕВ
ВАРНА

УВАЖАЕМИ ДРУГАРЮ СТАНЧЕВ,

Изпълнителният комитет на Общинския народен съвет – Варна, най-сърдечно Ви поздравява по случай Вашия 50 годишен юбилей.

С чувство на дълбоко уважение Ви желаем крепко здраве и бодрост, семейно щастие и творчески успехи във високоотговорната работа на учен и общественик.

Отчетливо Виия личен принос, нашите убедили, че и в бъдеще ще водите всички си сили, опит и знания за приготвяне в дела задължително поставени от Българската комунистическа партия в областта на висшето образование – за формирането на комунистически възпитани личности и отлични специалисти, зидачи и инженери, надарени строители на социалистическата ни Родина.

Уверени сме, че под Ваше ръководство още повече ще се издига и укрепва авторитета на Висшия машино-електротехнически институт – град Варна.

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК!

13 март 1980 год.
Варна

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБЩИНСКИЯ
НАРОДЕН СЪВЕТ
/инж. Кр. Тонков/

ДО ПРОФЕСОР ЕМИЛ СТАНЧЕВ –
Доктор на техническите науки,
Ректор на ВМЕИ – Варна

Уважаеми другарю Станчев,

От името на Общинския комитет на БВП и от свое име те поздравявам най-сърдечно по случай твоята jubilejna годишнина.

С цялата своя досегашна работа като офицер, преподавател, научен работник и ръководител ти имаш значен – телен принос за обучението и възпитанието на издояно запалки и висококвалифицирани кадри за нашата военноморска флот и родното корабостроене и корабовъзстановяване. С голямо желание и ентузиазъм изпълни поръката на Общинския комитет, вклени се активно в живота на ВМЕИ във Варна и със своите опит и знания допринесли значително за издояно развитието на учебно – възпитателната и научно-изследователската дейност на Института.

Общинският комитет на БВП разчита на тебе и те подкрепя в усията ти, заедно с партийния комитет и издояното ръководство, с помощта на всички професор-преподавателски състави да осигурите до края на престояването на учебно – възпитателната работа във ВМЕИ в духа на онезиата на пленума на ЦК на БВП за развитие на образованието.

Работи все така всеотдаивно, с издояна жар и творчество за издояно името на ВМЕИ – Варна и повишаване приноса на възпитаниците на института в развитието на научно-техническия прогрес в сълката на социалистическа родина.

Приема най-сърдечни пожелания за крепко здраве, голямо човешко вяние, високо самоуверено и успехи в твоята разностранна дейност.

ОБЩИНСКИ КОМИТЕТ НА БВП – ВАРНА

ПЪРВИ СЕКРЕТАР: /инж. Стоянов/

Поздравления на различни организации по случай 50-годишния юбилей на проф. Станчев

До
проф. ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ
ул. "М.Колошич" № 21, вх.А
ВАРНА

ДО
проф. ЕМИЛ СТАНЧЕВ
ректор на ВИСИЯ машинно-
електротехнически институт
гр. ВАРНА

Другарю Станчев,

Примете моите най-сърдечни поздравления по случай удостояването Ви с високото звание "Заслужил деятел на науката".

Желя Ви здраве, частие и нови творчески постижения в науката и в подготовката на висококвалифицирани кадри.

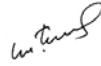
25 май 1983 г.

/Т. Иванов/

Честито звание "Заслужил деятел на науката"!

Още дълги години все така неуморно и всеотдайно да творите за делото на партията и народа!

Стани Бонев

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ПРЕДИДИМ

1340 - София, ул. "Т. Живков" № 1 Тел. 9-4141, ТЕЛЕГРАФНО СЪОБЩЕНИЕ

Имя:

Фамилия:

ДО
проф. ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ
РЕКТОР НА ВИСИЯ МАШИНО-
ЕЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ
ВАРНА

УВАЖАМИ ДРУГАРЮ СТАНЧЕВ,

От името на Президиума на Българската академия на науките и от мое име Ви честита с голяма радост удостояването Ви с високото звание "Заслужил деятел на науката" по случай 24 май - Деня на българската просвета и култура, на славянската писменост и на българския гонимец.

Награждаването Ви с високото звание е израз на почит и признателност към личния Ви принос за развитието на родината ни наука.

Желя Ви крепко здраве и много сили, за да работите все така всеотдайно и неуморно за напредка на новата сфера на социалистическа Родина.

С УВАЖЕНИЕ

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Иван А. Балевски/

Т У Ж - ЗАМЕСТИК НАЧАЛНИКА ПО УЧЕБНАТА И
НАУЧНА ЧАСТ НА ВИСИЯ "Н.Й. ВАЛЦАРОВ"
КАП.1 РАНГ ДОЦЕНТ ДОКТОР НА ТИ ИНЖЕНЕР
ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

ДРУГАРЮ СТАНЧЕВ,

Поздравявам Ви най-сърдечно по случай големията от Вас научна степен "ДОКТОР НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ НАУКИ" - признаване на Вашата верна служба на Партията и народа и дълготрайната изпитана научна и учебна дейност.

От все сърце Ви желая здраве, лично щастие и дълготрайна плодотворна дейност на фронта на военноморското образование, наука и култура.

Обучението и възпитанието на следващите офицери за Военноморския флот е висша поведла на Партията. С Вашето активно участие при изпълнението на този върховен дълг все спомогателно за постигане на все по-големи успехи в боеготовността и боеспособността на нашия флот.

Още веднъж желая на Вас и Вашите близки здраве, щастие и нови успехи в съзнателната работа.

26 март 1977 г.
гр. Варна

КОМАНДУВАЩ БОЕНМОРСКИЯ ФЛОТ
ПОДСИГНАВАЩА: (Иванкиев)

СОФИЯ
25 май 1983 г.
ОГЛЯН ДОЛНОВ

ВАРНА - ДО РЕКТОРА НА ВИСИЯ МАШИНО-
ЕЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИ ИНСТИТУТ
ДР. ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

УВАЖАМИ ДРУГАРЮ СТАНЧЕВ,

Маяк поздравявам Ви с високото звание "Заслужил деятел на науката".

Вашата партия и правителство по достойнство са оценили Вашият голям принос за развитието на родината ни социалистическа наука и в подготовката на висши кадри за народното стопанство.

Пожелавам Ви още много години крепко здраве, радост, частие и нови успехи във Вашата отговорна дейност.

ЗАМ.-МИНИСТЪР НА НАУКАТА, ОБРАЗОВАНИЕТО
И СПОРТА (Ив. Асенов)

24 май 1983 г.
София

Поздравителен адрес
за кап.1 ранг професор доктор
на техническите науки инж.
ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

Другарю Станчев,
Командувачето и Политотделът на
ВНВМУ "Н.Й. Валцаров", Ви поздравяват
най-сърдечно по случай присъвяването на
научната степен "доктор на техническите
науки" и на научното звание "професор".
Пожелаваме Ви крепко здраве и още
по-големи успехи във Вашата бъдеща
високоотговорна дейност по подготовката
и възпитанието на команди и технически
кадри за нуждите на флота.

Началник ВНВМУ "Н.Й. Валцаров"
кап.1 ранг инж. (Станчев)

Началник Политотдела ВНВМУ "Н.Й. Валцаров"
кап.1 ранг инж. (Иванкиев)

Поздравления на различни институции за придобиване научни звания и степени - доктор на техническите науки, професор и заслужил деятел на науката

Справка
ЛИСТ ЗА ИЗУЧЕНИЕТО

за КТН. доц. *Щедро* *или 2р акт*
на лейтенант БМИЛ, СТОЯНОВ СТАНЧЕВ

І. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Роден е на 13 март 1930 година в с. Одрне, Плевенско. Завършил е реална гимназия, шест семестъра по строително инженерство и съкратения двегодишен курс на Народното Военно-Морско Училище.

Произхожда от чиновническо семейство. Баща му е дългогодишен учител, както продължава да бъде и сега. На младини е членувал в комсомола и партията. По време на фашисткия преврат 1923 година е бил арестуван и инквизиран в полицията, където е имал добро държане. През периода 1941/44 година не е вземал участие в съпротивителното движение. След 9.9.1944 година става член на БКП в редното си село и работи активно в организацията. През 1949 година е изключен от партийната организация за вътрешно партийна борба, но в последствие членството му е възстановено. В настоящия момент той е секретар на първичната партийна организация на административните служители в селото.

Майка му произхожда от богато-кулашко семейство и родителите ѝ са обявени за кулаци. В периода 1920/23 година е членувала в младежкия земеделски съюз, след което до 1944 година е безпартийна. След 9.9.1944 година става членка на БКП, председател на женското дружество в селото и депутат в селсъвета. През 1949 година е изключена от БКП за защита на кулаците и неправилно отношение по зърно-доставките/по данни на ОК на БКП-Плевен/. Членството ѝ в БКП не е възстановено.

Родителите му както и той нямат близки засегнати от мероприятията на народната власт, с изключение на родителите на майка му, или такива които да са били или сега да са в капиталистическа държава.

Кандидат член на Б.К.П. *от 1955 г.*

ІІ. ДЕЙНОСТ ПРЕДИ 9.9.1944 ГОДИНА

Септ. 1943 - Септ. 1944 г.
гр. Кюстендил

Учи
Учи в мъжката гимназия в осми клас. Като ученик е бил член на "Бранник" без да е проявявал особена дейност.

ІІІ. ДЕЙНОСТ СЛЕД 9.9.1944 ГОДИНА

Сеп. 1944 - Яни. 1947 г.
гр. Плевен

Продължава да учи във втора мъжка гимназия, в която завършва единадесети клас. Непосредствено след 9.9.1944 год. става член на РМС и работи активно, като взема участие във всички мероприятия, провеждани от партията и РМС. Бил е член на гимназиалното ръководство на БМОС.

Сеп. 1947 - юни 1948 г.
гр. София

Записва се студент в Държавния университет по специалност-стопански факултет

Септ. 1948 - февр. 1951 г.
гр. София

Записва се студент в Държавната политехника, по специалност строително инженерство и завършва шест семестъра. Продължава да членува в ДСНИ и работи активно особено по физкултурна линия.

Справка (лист за изучението) - стр. 1

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

юли 1951 - юли 1953 г.
гр. Сталин

Заедно с други студенти е приет за курсант в Народното Военно-Морско училище, което завършва като отличник. Като курсант е бил отделен командир, нем.к-р на взвод и старшина на ротата и е работил добре. При завършване на училището, дружествения комитет на ДСНМ го характеризира като карьерист, не търпящ критика и ... "отношението му към партията е да използва положението си за лични изгоди. . . ."

юни 1953 год.
гр. Сталин

Присвоено му е офицерско звание "Теж. лейтенант" и е назначен за командир на курсантски взвод в училището, а се използва като младши преподавател в техническите цикли по термодинамика. В началото на 1954 година е приет за кандидат член на БКП. Има добра обща и техническа култура. По характер е весел и общителен с хората. Има правилно отношение към партията. С работата си като младши преподавател се справя сравнително добре. Има данни да се развива като технически офицер.

26.07.1954 г.

гр. Сталин

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ "КАДРИ" ПРИ НВМУ-ЩЕ
" НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ "

КАПИТАН ЛЕЙТЕНАНТ /п/ Т И Ш Е В

В Е Р Н О ,

НАЧАЛНИК КАДРОВО-СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ

МАЙОР Иван Димов Д И М О В /

Справка (лист за изучението) – стр. 2

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А

на ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ от с. ОДЪРНЕ, ПЛЕВЕНСКО

Произхожда от средно учителско семейство. Баща му е учител в село Одърне, Плевенско. Преди 9 септември 1944 година същият е членувал в БКП. По време на фашисткия преврат през 1923 година е задържан от полицията. В полицията е имал добро държание. През периода 1940-44 год. не е взел участие в съпротивителното движение. След 9.9.1944 година става отново член на БКП. Издиган е за член на партийното бюро. Партийната организация го е изключила за фракционна дейност. Окръжния комитет на БКП-Плевен не е потвърдил изключването му и го оставил с "последно предупреждение". Майка му през периода 1920/23 година е членувала в ЗМС. След 1923 година до 9 септември 1944 година е безпартийна. След 9 септември 1944 година е приета за членка на БКП. Издигната е за председателка на БЖНС и членка на Сълсъвета. Изключена е от редовете на партията за защита на кулаците. Произхожда от кулашко семейство.

Емил преди 9 септември 1944 година е членувал във фашистката организация "Бранник". Не е проявявал активна дейност. След 9 септември 1944 година става член на РМС. Работи добре, взема дейно участие в изнасянето на реферати и беседи за РМС. Други с прогресивни младежи. Завършил е средно гимназиално образование и е следвал една година инженерство в София.

Общата му култура е добра. Политическата му подготовка също е добра. По характер е тих и скромен. Обича да общува с хората. Морално и криминално е запазен. Има правилно отношение към мероприятията на властта. Не е засегнат от специалните закони на властта.

Мнението на МК на БКП-Одърне е че може да остане като офицер във военно-морския флот.

ОКОЛИЙСКИ КОМИТЕТ НА БКП - ПЛЕВЕН

СЕКРЕТАР /п/ не се чете

ЗАВ. АДМ. ОТДЕЛ /п/ не се чете
/печат/

В Е Р Н О , НАЧАЛНИК КАДРОВО-СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ ПРИ НВМУ

М А Й О Р

Илиян Димов
Д И М О В /

Характеристика от Околийски комитет на БКП - Плевен

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

С В Е Д Е Н И Е
От Трифон Тодоров, ул. Т. Луканов" - 29 - Плевен
За Емил Стоянов Станчев от с. Одрене - Плевенско

Емил произхожда от средно чиновническо семейство, което живее в с. Одрене.

Баща му е учител. Член е на БКП от 9. IX. 1944 г. Преди 1923 г. е членувал в КМС, като курсист в учителския институт е съден за комунистическа дейност и е лежал 1 година в затвора - Плевен. След излизането му от затвора 1925 г. той се откъсна от активна партийна работа. Остана симпатизатор на прогресивното движение. Във всички политически акции беше на страната на Партията, като в избори и др. През 1930 г. или 1931 год. бе уволнен като учител за комунистическа дейност. Събра подписи от селяните, че не е комунист и не се занимава с комунистическа дейност и бе назначен отново учител. От 1934 г. до 1944 г. той остана пасивен, но не мина на вражески позиции. След 9. IX. 1944 г. става член на БКП и сега е такъв, работи не лошо.

Майка му произхожда от богато семейство. Родителите ѝ са обявени за кулаци. След 9. IX. 1944 г. бе приета за партийен член. Поради неправилното ѝ отношение към партийните въпроси с другарите бе изключена от Партията.

Самият Емил от малък имаше слабост да излъква, да бъде начело и поради това стана член на "Бранник" когато бе в VII/III/ клас, такъв бе и VIII/IV/ клас до 9. IX. 1944 г. След тая да стана член на РМС. Като такъв той работеше сравнително добре. Смятам, че с членството си в "Бранник" не е получил така идейно-политическа закалка или да е имал лоши прояви срещу прогресивното движение преди 9. IX. 1944 г. Смятам, че може да се разчита, че в служебната си и политическа работа той ще работи добре.

П л е в е н
23. IV. 1954 г.

ГОРНОТО НАПИСАХ САМОРЪЧНО И СЕ
ПОДПИСВАМ: /п/ не се чете

В Е Р Н О,

НАЧАЛНИК КАДРОВО-СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ ПРИ НВМУ

МАЙОР: Илиян Димов

Сведение от Трифон Тодоров - Плевен

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

С В Е Д Е Н И Е
За Емил Стоянов Станчев
от Пенка Николова Влагова
чл. на парт. орг. при ОК на БКП-Плевен

Познавам Емил Ст. Станчев, а така също и неговото семейство от м. септември 1944 год. от когато нашето семейство се засели на гара Одрене, където другаря ми работеше като ръководител движение.

Бащата и майката са учредители на партийната организация в селото, където и понастоящем членуват. Баща му е в комунистическото движение от ранна младост. Преминал през левосектанския период на нашата партия, у него в първите години след 9.9.44 г. има известни прояви от такъв характер, за което беше и наказван от ОК на БКП-Плевен. Обаче той и другарката му се ползват с авторитет в селото.

Майката на Емил Ст. Станчев беше председателка на женското дружество в селото, работеше с жар и под нейно ръководство израстнаха прекрасни жени в селото, голяма част от които сега са бригадирки и животновъдки, високодобивнички.

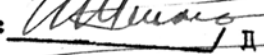
Самия Емил беше ученик в Плевен, от където съм и аз и бяха в един клас с моята сестра. И двамата бяха членове на Учкома, използваха ги особено много за подобряване работата сред селската младеж. Ползуваше се с името на добър, честен и ученолюбив младеж, който се сочеше за пример на останалите. Ходил е в нац. младежка бригада където също добре е работил. Възпитан от малък в духа на комунистическите идеи той израстна като прекрасен млад кадьр.

2. I V. 1954 г.
гр. Плевен

ПАЛА СВЕДЕНИЕТО /п/ П. Влагова

В Е Р Н О,

НАЧАЛНИК КАДРОВО СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ - НЕМУ

Ш А Й О Р: Д И М О В /

Сведение от Пенка Влагова - Плевен

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

С В Е Д Е Н И Е

За Емил Стоянов СТАНЧЕВ от
Александър Иванов БОЯДЖИЕВ

В разговор с др. Джурев – първи секретар на Околийския комитет на БКП – гр. Плевен установих, че бащата и майката на Емил Стоянов Станчев са били с прогресивни разбирания още преди 9.9. 1944 г. и са подпомагали съпротивителното движение.

След тая дата стават членове на БКП. Работили са добре и съзнателно са провеждали партийните мероприятия. Майката Здравка Станчева, активно е работила сред жените и е била председателка на женското дружество.

По късно през 1949 година са били изключени от БКП, поради безпринципни вътрешни борби в партийната организация.

Стоян Станчев е направил възражение против изключването му и е бил възстановен през 1950 г. След това става секретар на териториалната партийна организация.

Здравка Станчева не е правила възражение и нейния въпрос за възстановяването ѝ в БКП не е поставян и тя до сега не е възстановена.

Понастоящем родителите на Емил Стоянов Станчев се намират в гр. Сталин.

25 май 1955 година.

СЪСТАВИЛ СВЕДЕНИЕТО

/п/ /БОЯДЖИЕВ/

В Е Р Н О,

НАЧАЛНИК КАДРОВО СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ – НЕМУ

М А Й О Р : Иванчо Д И М О В /

Сведение от Александър Бояджиев – Плевен.

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А

на курсанта ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ от НАРОДНОТО
ВОЕННО-МОРСКО УЧИЛИЩЕ "НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ"

Роден е на 13. март 1930 година в с.Одърне,Плевенско.Произхожда от чиновническо семейство. Баща му е учител,а майка му домакиня.Имат 20 декара земя в ТКЗС.Родителите му са изключвани от БКП,като на баща му е възвърнато членството ,а на майка му още не.Причините за това изключване на комитета не са известни.

Преди да постъпи в Народното Военно-Морско Училище е бил студент в държавната политехника. На ДСНМ е член от 1947 година.В организацията работи добре предимно в художествената самодейност,но често се откъсва от останалите другари и дружи с определен кръг хора.Проявява кариеризъм какъвто е проявявал и в гражданския живот.За своята подготовка работи много добре и през 1952 година стана отличник по бойната и политическа подготовка.Тази година също показва отлични резултати по отношение на учебата,но по дисциплината прави сериозни пропуски.Др.Станчев има и това лошо качество,че своите провинения хвърля върху другите и пред командирите излиза прав. Затова често е критикуван в организацията,но резултати от критиката няма.Той е критикуван и за лопото му отношение към някои партийни членове.Като студент се е представил за кандидат член на БКП,но при поискване на документи не е могъл да ги представи.Не търпи критика и когато бива критикуван се стреми да извърти така въпроса,че да се изкара прав.В гражданския живот е допускал мошеничество отношение към организацията/ присвоил имущество числящо се на ДСО"Академик",за което е бил снет от ОК на ДСО/.Отношението му към Партията е да използва положението си за лични изгоди.Може да бъде механик във Флота.

или 1953 година

гр.Сталин

СЕКРЕТАР НА ДРУЖЕСТВЕН КОМИТЕТ НА ДСНМ -
Ш-ТИ ТЕХНИЧЕСКИ КУРС
КУРСАНТ /п/ ХР.ПЕСЕВ

В Е Р Н О , НАЧАЛНИК КАДРОВО-СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ-НВМУ
МАЙОР Иван Димов ДИМОВ /

Характеристика като курсант в Морското училище

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

СЛУЖБЕНА АТЕСТАЦИЯ

на КУРСАНТА **ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ** от
НАРОДНОТО ВОЕННО-МОРСКО УЧИЛИЩЕ "НИКОЛА
ИОНКОВ ВАЩАРОВ "

Роден в 1930 г. с.Одърне, Плевенско. Постъпил в Народното
Военно-Морско Училище на 17 яли 1951 година.

Членува в ДСНМ от 1947 година. Взема живо участие в орга-
низационния живот на ДСНМ. Изказва се на събрания, критикува пропус-
ките на другарите си и своите слабости. Като старшина на рота, обаче,
не се опира на ДСНМ като на пръв помощник на командуването.

Дисциплината му, строевия му вид, опрятност са били винаги
примерни. Вискателен е към себе си и другарите си. Много голямото
му желание, с което работи като началстващо лице, стегнатия му войниш-
ки вид и правилна дисциплинарна практика му помогнаха да израстне
в кратко време от отделен командир, до пом. взводен командир и на-
последък старшина на рота. Успехът който има като началстващо лице
го успокои и малко занемари опрятността си и учебната си работа. На
събрание на взвода му бе помогнато и сега работи с амбиция да повто-
ри миналогодишния си успех - пълен отличник.

Полага грижи за оръжието си.

Маркс-Ленинската му подготовка е отлична. Чете редовно
вестници.

Другарските му отношения са добри. Уважава другарите си и
е уважаван.

Не е боледувал до сега. Здрав и издържлив. Добре играе на
гимнастически уреди.

На море не издържа.

Имайки предвид успехът му като началстващо лице, желанието
с което работи и оформените му командни качества, намирам, че е под-
ходящ за строеви командир в Народното Военно-Морско Училище.

гр. Сталин
яли 1953 г.

НАЧАЛНИК НАРОДНО ВОЕННО МОРСКО УЧИЛИЩЕ
КАПИТАН 1 РАНГ /п/ ПАПАЗОВ

НАЧАЛНИК ПОЛИТОТДЕЛА ПРИ Н. В. М. УЧИЛИЩЕ
КАПИТАН 1 РАНГ /п/ ПАРАШКЕВОВ

В Е Р Н О ,

НАЧАЛНИК КАДРОВО-СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ ПРИ НВМУ
МАЙОР *И. Димов* ДИМОВ /

Служебна атестация като курсант в Морското училище

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

МИНИСТЕРСТВО НА НАРОДНАТА ОТБРАНА
УПРАВЛЕНИЕ "КАДРИ"

СЛУЖЕБЕН СПИСЪК
НА ОФИЦЕРА И ГЕНЕРАЛА

О Т А Н Ч Е В

ЖИЛ ОГОЦОВ

Съставен на 10 **М а р т** 1956 г.

НАРОДНО ВОЕННО-МОРСКО УЧИЛИЩЕ "Н. Й. ВАПЦАРОВ"
(в административна частта)

Съставен в два екз.
№ 1 - към Дело
№ 2 - отдел "кадри" БМО

№ 1278 стр.

а) Членствата на кои организации и в кои организации е бил член? — Какви партии, организации, комитети и др. е бил член и на кои позиции е бил член в тези организации?	Член на БМО от 09.09.1944 г. до 22.12.47 г. От 22.12.47 г. — член на ДСНМ до януари 54 г. За член на БМО е приет в ремсовата организация о.Одърно, Плевенско.
б) Назви на членската организация и от кой комитет или политически е бил член?	Бил е член на БКП от февруари 1954 г. до април 1955 г. Приет в първата парт. организация при деба на НВМО-де.
в) Назви на политически организации и от кои партии комитети или политически е бил член?	Член на БКП от април 1955 г. приет в партийната организация при деба на НВМО. Има наложени партийни наказания. В опозицията не е участвал.
г) Член ли е на БКП, околна и в кои организации е бил член? — Какви партии, организации, комитети, комитети и др. е бил член и на кои позиции е бил член в тези организации?	
д) Назви на партийните членски организации и от кои партии комитети или политически е бил член?	Не е членувал
е) Членствата на кои организации и в кои организации е бил член?	Не е прекъсвал
ж) Членствата на кои организации и в кои организации е бил член?	Не е членувал
з) Членствата на кои организации и в кои организации е бил член?	БМО, БМОС, ДООО, ОБ.
и) Членствата на кои организации и в кои организации е бил член?	Фашистката младежка организация "Браник" от септември 1943 г. до септ. 1944 год.

НАЧАЛНИК НАРОДНО ВОЕННО-МОРСКО УЧИЛИЩЕ
"НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ"

КАПИТАН 1 РАНГ /печат/ МУТАСОВ

В Е Р Н О
НАЧАЛНИК КАДРОВСКО-СТРОЕВО ОТДЕЛЕНИЕ

МАЙОР ДИМОВ

Служебен списък на офицера и генерала

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

Секретно
(свако издана)

АТЕСТАЦИЯ

периода от 25 юли 193 г. до 30 октомври 1934 г.

КОМАНДИР КУРСАНТСКИ ВЕВОД
(звание от длъжност на преподавателя-преподавател)

НАРОДНО ВОЕННО МОРСКО УЧИЛИЩЕ "НИКОЛА Й. ВАЩАРОВ"
(вуз или училище)

ТЕХ. ЛЕЙТ. ОТ КОРАБ. СЛ. СТАНЧЕВ ЕМИЛ СТОЯНОВ
(звание, длъжност, фамилия, име и презиме)

Година на раждането 13 март 1930 г. партийност и стан: ком. чл. БКП

националност: българин общо образование: гимназия VI сем. инж.

Службен стан и армията: като офицер 1 г. 3 м. стан в длъжността: 1 г. 3 м.

Висше образование: Народно Военно Морско Училище

Изводи от последната атестация за 193 г. год. изведен е от

Като офицер ще е атестиран.

I. Текст на атестацията

Лейт. Станчев взема длъжност командир на курсантски вевод, а изпълнява такава на младши преподавател. Той е енергичен и способен офицер, има воля и издръжливост, е общителен, много дисциплиниран и изпълнителен и добре се държи с другарите си. Служи първа година като офицер и преподавател по дисциплини техническа термодинамика и машинно чертане. Добросъвестно готви лекциите си, използва съветски съветски източници и внася партийност в преподаването.

Въпреки голямо число часове, неизбежни за начинаещ преподавател трудности и трудна дисциплина-техническа термодинамика, за която в цикъла нямаше събрани лекции/до сега тази дисциплина се преподаваше от лектор/- лейт. Станчев добре се справи с преподаването. Той правилно приема критиката, вслушва се в съвети и указания на началника на цикъл и на по-опитните другари, винаги навреме написва лекции и внася ги на разглеждане в цикъла. Лейт. Станчев успешно се справи с допълнителни

лекции по живучест на корабта при курса за запасни офицери. Има всички данни да бъде много добър преподавател. Лейт. Станчев участва в редица инициаторска дейност и изработване на предмети за онагледяване в степен не напълно отговаряща на неговата активна и енергична натура.

Лейт. Станчев е кандидат член на БКП. Членува в ДСНМ. За заетията по Маркс-Ленинска подготовка е много добре подготвен, редовен в посещенията. Проявява трудолюбие и активност при занятията. Оценката на заключителните занятия е отлична.

По командирска подготовка също е редовен в посещенията, добър в тактическа подготовка и особено старание и отлично се е проявил при напасянето обстановката на картата.

Много добре познава уставите и ги изпълнява.

Познава и изпълнява заповед О140.

Голямо старание лейт. Станчев е проявил при изпълнение на секретарски обязанности в цикъла.

Атестация като млад офицер в Морското училище – стр. 1.

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

Следва да се използва като преподавател, на която длъжност
напълно съответствува. Поради малък стаж като преподавател не следва
да се издига в по-горна длъжност. Не се нуждае от изпращане на обуче-
ние.

НАЧАЛНИК НА ОБЩОТЕХНИЧЕСКИЯ ЦИКЪЛ
ИНЖ.КАП. 1 РАНГ /п/ /ЛЕВКОВ/

25 септември 1954 г.

II. Заключение и отзиви на старшия началник

Млад преподавателят с дънки да расте в тая дейност.

Проявява се и в рационализаторската дейност.

Ценен е за училището и следва най-напред да получи малко
корабна служба, след което би следвало да бъде изпратен да получи

висше образование

28.9.54 г.

НАЧАЛНИК УЧЕБЕН ОТДЕЛ

КАПИТАН 2 РАНГ /п/ не се чете

Заключение на атестационна комисия

С работата си се справя добре, има дънки да се развива
като млад преподавател. Необходимо е да отпусне по корабните
механици, да му се даде възможност да овладее висшето си образование
по специалността, за да се оформи като ценен преподавател в училището.
Следва да проявява по-голяма активност в обществено-политическия ра-
бот.

ПРЕПОДАВАТЕЛ:

НАЧАЛНИК ПОЛИТОТДЕЛ НЕВЛУ КАП. 1 Р. /п/ ПАРАШКЕВОВ /

ЧЛЕНОВЕ:

1. НАЧАЛНИК УЧЕБ. ОТДЕЛ НЕВЛУ КАП. 2 Р. /п/ ЗЛАТАРОВ /

2. НАЧАЛНИК ОТДЕЛ. КАДРИ НЕВЛУ КАП. Л. /п/ Т И Ш Е В /

ОБЩОУЧ. ЧЛЕНОВЕ, ОТД. МОЛОД. /п/ МАТЕНЕВ /

05. ОКТОМВРИ 1954 Г.

IV. Решение на утвърждаващия атестацията

УТВЪРЖДАВАМ:

НАЧАЛНИК И. В. М. УЧИЛИЩЕ

КАП. 1 Р. /п/ ПАНАЗОВ /

С оригинала с веро,

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ КАДРИ - НЕВЛУ

КАП. ЛЕИТ. /п/ Т И Ш Е В /

ВЕРНО, НАЧАЛНИК КАДРОВО СТРОЕНО ОТДЕЛЕНИЕ - НЕВЛУ

07. ОКТОМВРИ 1954 Г. МАЙОР. /п/ Т И М О В /

1. Атестацията се прави различно в свободна форма.
2. Заключението от старшите началници и атестационните комисии, да се дават пълно, без
копие на всички, а не с една дума „утвърждавам“ и т. н.
3. Търсят се атестации и копие заключението се подготвя съответно, като се указва дънк-
ността на подготвящите се.
Кавалите ми се прочетоха и се проведе беседа на 27. 10. 54 г.
Подпис /п/ СТАРЧЕВ /

Атестация като млад офицер в Морското училище – стр. 2.

Източник: Централен военнисторически архив, Велико Търново

АТЕСТАЦИЯ

КТМ № 076 КС/75

Доц. ктн. инж. и. н. 1 р. **ВММ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ** личен №

1. Вид въоръжен сил **Военноморски флот**
2. Род войска и служба **Корабен механик ВМФ**
3. Обединение **Военноморски флот**
4. Подделение, в което служи офицерът **ВМВУ "И.И. Вапцаров"**
- Зам. началник по учебната и научната част
(Длъжност, на която се атестира офицерът)
ВМВУ "И.И. Вапцаров"
6. От колко години е на заеманата длъжност **30.09.1969 г.**
7. Година на изготвяне на атестацията **1975 г.**
8. Специалност (ВОС): **Корабен механик** 3 3 2
9. Дата и място на раждане **13 март 1930 г. с.Одърне - Плеванско**
10. Партийна принадлежност (от кога) **член на БКП от м.април 1955 г.**
11. Общо образование **висше инженерно**
12. Военно образование **ВМВУ "И.И. Вапцаров"**

Изводи от последното атестиране

Отлично подготвен, дисциплиниран и авторитетен офицер. Напълно съответствува на заеманата длъжност.

Личностни качества и показатели за оценка

Критерий	Кратка характеристика на качествата	Оценки*	Умножение	Средна оценка	Обосновка на оценката от командира (началника)**
Критериуми за личностни качества	Степен на владеене на марксо-ленинското учение. Умение за прилагането му в практическата работа.	5			Владее много добре теорията на марксо-ленинизма. Проявява политически активност в живота на училището. Стрели се да прилага знанията в практиката.
	Непримиримост към буржоаната, идеологии и ревизионизма и готовност за борба с тях.	5		3,74	
Специални изпитания и въвеждане в дейност	а) Активност и съзнателност в работата за повишаване благодеянията на Родината, за нейната защита и издигане на международния и авторитет. Участие в разобличаване проявите на национализма, империализма и шовинизма	5			Проявява последователност и повишаване подготовката за заедата на Родината, за укрепване на нейния авангард. Полага усилия за укрепване на дружбата ни със СССР и другите социалистически страни.
	б) Степен на активност за укрепване на дружбата ни със СССР и Съветската армия, с народите и армиите от социалистическите страни, за солидарност с работническата класа от капиталистическите и съюборанните страни	11		3,89	
Личностни качества и показатели за оценка	Степен на подчиняване на своето поделение и дейност на една постоянна и основна цел в живота — въвеждането на комунизма.	5			Поведението и дейността си е подчинил на основната цел на партията — построяване на комунизма.
	Решаване на всички въпроси (големи и малки) в интерес на обществото. Способност да отстоява партийната идеология във всичко и навсякъде и когато това е в ущърб на лични интереси и отношения.	5		3,07	
Степен на професионална квалификация	а) Отношение към професията на офицера. Активност и последователност за тукто и качествено изпълнение на задълженията. Стремж към повишаване ролята на офицера като командир и началник.	4			Към офицерската си професия се отнася положително. Към неопосредствено си задължения полага недостатъчни грижи. Основното съвнимание насочва към научната работа. Полага усилия за овладяване и повишаване на своята квалификация.
	б) Непривържливост за изучаване и овладяване на най-сложните проблеми от специалността.	6		2,82	
Степен на професионална квалификация	а) Съзнание и стремеж към най-добро изпълнение на функционалните си задължения. Оценкованост и резултатност в служебната дейност.	4			При изпълнение на функционалните си задължения проявява активност, но не винаги организираността му дейно е води до осъществяване и качествено изпълнение на задачите. Допуска известна отхляпване.
	б) Готовност за помощ на свои колеги и изпитанията и интерес към всички, които имат служба на офицера на заеманата длъжност.	5		2,40	

Атестация като Заместник-началник на Морското училище – стр. 1.
Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

1	2	3	4	Умеа да формулира и поставя задачи, но не определя точно новото и не контролира точно изпълнението.	2,42
2	3	4	Участува в партийно-политическия живот в училището. Влиза във всяка партизанска организация, която се организира на партизански организации в своята дейност.	2,32	
3	4	4	Честен е в отношенията си към колежките и началника. Стреля се да постигне по-голям успех, но не го прави.	2,05	
4	4	4	Стреля се към изпълнение на задачите, но не винаги проявява инициативност и последователност до довършването на до края.	2,17	
5	4	4	Имава често в ценна предметна за качествено изпълнение на задачите, като се стреми да прояви инициатива и самостоятелност.	2,11	
5	4	4	В момента на неуспех и трудност не губи оптимизма и последователно работи до довършване на задачите.	2,42	
5	4	4	Като офицер е дисциплиниран и изпълнителен. Стреля се да прояви инициатива на устата и в писаното. Не винаги проявява да организира подчинените, особено при давателите.	3,00	
5	4	4	Към владичето на бойната и политическа подготовка се отнася с горещ интерес. Към другите отнася се отчасти с горещ интерес, но винаги отнася по-голям интерес когато се въвеждат общински решения за курсантите.	2,51	
5	4	4	Към обществената самостоятелност се отнася горещо. Към владичето винаги се отнася с горещ интерес. Стреля се да не допусне разрыв между думи и дела. Критичен е, но не достатъчно смекчаван.	3,18	
5	4	4	Стреля се да бъде справедлив към всички и предпазлив към другите се отнася с уважение, но не винаги ги изслушва внимателно, особено при разглеждане на работни задачи.	1,52	
5	4	4	Стреля се да съблича комунистическия морал. Проявява като лицемер, изгодливостта други не са забелязани.	2,60	
5	4	4	Има изградено чувство за съвещност самостоятелност. Умеа да се държи на обещанията си.	2,32	
5	4	4	Проявява възражения процесите и явленията в обществения живот. Умеа да разкрие общественото и да излага необходимите изводи.	2,76	
5	4	4	Има отегнати и логична мисъл. Умеа да разкрие връзките, зависимости и причините и протичането на явленията и процесите.	2,38	
5	4	4	Има много добра памет. Бързо усвоява и изпускава разни чужди форми и информация, които умеа да използва.	2,32	
5	4	4	В откриването го действителност се ориентира много добре. Има точна и логична мисъл и изразителна реч.	2,37	
5	4	4	При продължителен физически и умствен труд и бързото запаване работоспособност от. Здрав е. Спортна и плуване.	2,32	
Сума на точките				78,73	
					много добре

Атестация като Заместник-началник на Морското училище – стр. 3.

Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

ОБЩИ ИЗВОДИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

1. Особено е слабостта на офицера, който е слабо владеел на чужд език за заемната длъжност; но е необходимо е да владее: руски — код 1; английски — код 2; френски — код 3; немски — код 4; турски — код 5; гръцки — код 6.

2. Особено слаби страни и недостатъци на атестиран офицер и предлагани средства за отстраняване на него: Недостатъци са гримите, които помага за ръководителството и промоването на учебния процес и ръководителството на преподавателския екип. Необходимо е да помага повече гримите за подготвяне на организаторската си дейност в специалното, да контролира и подпомага подчинените си с тяхното методическо изготвяне.

3. Заразено ли е съзнание: добре

4. Предложение за по-нататъшно използване на офицера:

а) Съответства на заемната длъжност — код 1

б) Достойн за издигане на по-горна длъжност

в) При несъответствие — да се преназначи на длъжност

— да се улови в запас — код 0 — (заемно време на длъжност) — код 3

5. Нужда ли се от издигане на обучение (в курс за опресняване — код 4; за усъвършенстване — код 5; за преквалификация — код 6; за специализация — код 7; за академичен курс — код 8; за ПА — код 9;

6. За военно време да се използва за: зам. началник по учебната част на

7. Необходимо ли е владение на чужд език за заемната длъжност; но е необходимо — код 0; необходимо е да владее: руски — код 1; английски — код 2; френски — код 3; немски — код 4; турски — код 5; гръцки — код 6.

Подпис на изготвящата атестацията
НАЧАЛНИК ВЪВЪЗ № 2 БАЦАКОВ
КОМАНДИР (началник) КОНТРОЛЪТЪА (п) ЯНАКОВ
(име, подпис, фамилия)
Зам.-командир по политическата част
КАПИТАН 1 РАТН (п) АМИТОВ
(име, подпис, фамилия)

ОТЗИВ НА СТАРШИЯ НАЧАЛНИК НА РОД ВОЙСКА (СЛУЖБА)

197 г. (длъжност и родина)

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА УТВЪРЖДАВАЩИЯ АТЕСТАЦИЯТА

Утвърждавам атестацията. Считаю, че някои от оценките са занижени.

11.12. 197 г. 5
КОМАНДИР ВЪВЪЗНОРСКИЯ ФЛОТ
ВИЦЕАДИРАЛ (п) ЯНАКОВ
(име, подпис, фамилия)

11.12. 197 г. 5
Запознах се с атестацията
Подпис: (п) Станчев

ВЕРНО, НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ "КАДРИ" - ВЪВЪЗ
ИНЖ.КАП.1 РАТН ШИШКОВ (НИКОЛОВ)

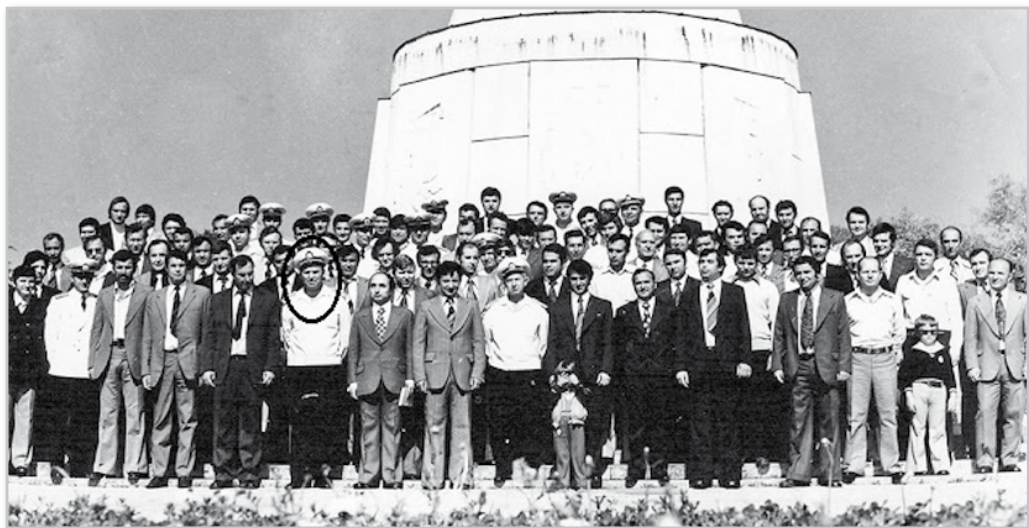
Атестация като Заместник-началник на Морското училище — стр. 4
Източник: Централен военноисторически архив, Велико Търново

Снимки

*На среща със съвипускници
по случай 20 години от
завършване на Морското
училище*

На юбилейна среща на випуск 80 (1961–1966 година) на Морското училище

Леководолзна дейност, на горната снимка малкото момиченце до проф. Станчев е дъщеря му Здравка

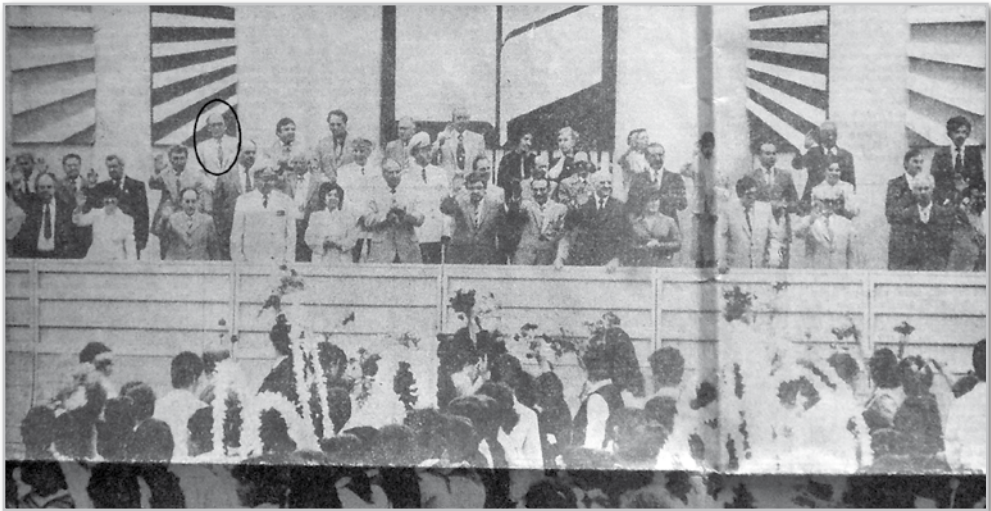
Други снимки от Морското училище

THIRD NATIONAL CONGRESS ON MECHANICS
VARNA 13-16 IX 1977

*Дейност в Международната федерация по науката за
механизмите и машините (IFToMM)*

Манифестация за 24 май 1983 г. във Варна, изявление на проф. Станчев от трибуната в-к „Народно дело“ 25.05.1983 г.

Когато пред трибуната навлизат колоните на студентите от ВМЕИ – Варна, ректорът на института проф. д.т.н. з.д.н. Емил Станчев с възмущение казва: „Удостояването ми с високото звание „Заслужил деятел на науката“ не е лична награда, а признание за колектива, с който работя, за института, който ръководя“

Дейност във ВМЕИ – Варна, конференции, конгреси, обществена дейност 1

Дейност във ВМЕИ – Варна, конференции, конгреси, обществена дейност 2

Дейност във ВМЕИ – Варна, конференции, конгреси, обществена дейност 3

Дейност във ВМЕИ – Варна, конференции, конгреси, обществена дейност 4

Дейност във ВМЕИ – Варна, конференции, конгреси, обществена дейност 5

Семейни снимки

50

ГОД.

ЮБИЛЕЙ

Поздравление от името на ОК на БКП
Зав. отдел "Наука и образование"
при ОК на БКП проф. Л. Лефтеров

Честване на 50-годишнина 1

Поздравление от Председателя на
Общинския Народен съвет – Варна
инж. Хр. Тошков

Поздравление от Секретаря на ГК
на БКП инж. Дочо Стойнешки

Честване на 50-годишнина 2

Поздравление от Партийния секретар на ВК на БКП при ВМЕИ – Варна доц.ктн.инж. Св. Колев

Поздравление от името на СО "Корабостроене" – Зам.ген.директор – инж. Д. Панчалиев и Института по Корабна хидродинамика – ст.н.с.И ст. ктн. инж. П. Хаджимихалев

Поздравление от адмирал Емил Станчев - Начальник ВМФМУ "И. П.

Поздравление от проф. Г. Капрелян
- Ректор на ВМИ - Варна

Честване на 50-годишнина 4

Поздравления от името на НИС - Цв. Власева, от дружеството на жените при ЕФ - Я. Цокова и проф. ктн. инж. Евгений Вълчев

Гост на ибиляра Ректора на ВМЕИ - Габрове

Честване на 50-годишнина 5

Честване на 50-годишнина 6

НА ПРОФ. ЕМИЛ СТАНЧЕВ
ПО СЛУЧАЙ ПЕТДЕСЕТ ГОДИШНИЯ МУ ЮБИЛЕЙ
ОТ КОЛЕКТИВА НА
ИНСТИТУТА ПО КОРАБНА ХИДРОДИНАМИКА

Висш Машинно-електротехнически институт
В а р н а

Проф. ДИП Инж.
ЕМИЛ СТОЯНОВ СТАНЧЕВ
Ректор

9010 Варна
ВМЕИ
тел. 8-18-11

9000 Варна
ул. Колони 21
тел. 2-86-73

Лични вещи, подаръци, някои ордени и медали

БЛАГОДАРНОСТИ

Този сборник бе създаден с активното и отговорно участие на неговите истински автори – по-близки и по-далечни доброжелателни хора, работили и контактували с професор Емил Станчев, които с радост споделиха впечатления, факти и случки с него. Дълъг е списъкът на тези, на които съставителят поднася своето признание и искрена благодарност.

Неоценима помощ оказа съпругата на професора – Елисавета (Ели) Станчева с подробните си спомени и предоставените снимки и документи.

С готовност участваха в идеята бившите колеги от Военноморското училище: кап. I ранг доц. д-р Стоян Кюлджиев, кап. I ранг доц. Коста Керемидчиев, кап. I ранг доц. Костадин Янков, кап. I ранг доц. Цвятко Дончев, кап. I ранг доц. д-р Филип Недялков, доц. Иван Ралчев и Мари Барасатян – бивша завеждаща кабинет „Машинно чертане“ към катедра „Техническа механика“.

Съществено участие в сборника имат бившите и настоящи преподаватели от Техническия университет във Варна: проф. д.т.н. Николай Минчев, проф. д.т.н. Замфир Александров, проф. д.т.н. Пенко Градинаров, проф. д.т.н. Петър Колев, проф. д.т.н. Димитър Димитров, доц. д-р Господин Киров, доц. д-р Стоян Стоянов, доц. д-р Иван Василев Иванов, доц. д-р Никола Тодоровски и ас. д-р Йордан Бояджиев. С готовност откликна за написване на предисловие към сборника и проф. д-р Росен Василев, настоящ ректор на Техническия университет – Варна.

В екипа се включиха също бивши и настоящи преподаватели в техническите университети в София и Русе: проф. д.т.н. чл. кор. Димитър Бучков, проф. д.т.н. чл. кор. Венелин Живков, проф. д.т.н. Михаил Милков, проф. д.т.н. Борис Белниколовски, заслужилият професор на Русенския технически университет д.т.н. Иван Неделчев. Възторжени мнения дадоха кап. I ранг д-р Христо Василев, бивш аспирант на съратник на проф. Станчев, кап. I ранг Тодор Калчев, възпитаник на Морското училище и бивш комендант на Варненския гарнизон и Петър Златев, ръководител на танцови състави към Дом народен флот – Варна.

Ценна бе логистичната помощ от членовете на гражданската инициативна група – Здравко Станчев, доц. Иван Василев, инж. Огнян Жеков и кап. I ранг Кънчо Бонев. Той подпомогна извличането на необходимата архивна информация от Централния военноисторически архив във Велико Търново. Сътрудниците на тази институция бяха любезни да представят наличните данни за професор Станчев.

Въпреки по-късното им включване в инициативната група, доц. Иван Василев и инж. Огнян Жеков от Техническия университет – Варна съдействаха за привличане на други бивши преподаватели от университета и бяха нашата връзка с неговото ръководство. Доц. Николай Ангелов от катедра „Техническа механика“ на Военноморското училище предостави някои снимки и документи. Богат документален материал намерихме във Военноморския музей във Варна, където срещнахме добронамереността на д-р Мариана Кръстева – директор на музея, и на гл. спец. Жени Хараламбиева.

Специфичен принос имат сътрудниците на библиотеката на Техническия университет-Варна начело с директорката Любов Вълкова, както и сътрудниците от библиотеката на Военноморското училище. Сътрудниците на Националния център за информация и документация (НАЦИД) – София осигуриха за проучване оригинала на докторската дисертация на професор Станчев. Неговата секретарка по време на ректорския му мандат Елена Димитрова също бе любезна да сподели свои спомени.

Още веднъж благодаря на всички!

Съставителят

ЛИТЕРАТУРА И ИЗТОЧНИЦИ

1. 50 години леководолазна дейност в България, Илия Кръстев, Агнес Георгиева, изд. „ДИ-МАР – А. Пеев“, 2009
Леководолазното дело във Висшето военноморско училище „Никола Й. Вапцаров“, кап. I ранг о.р. доц. д-р Филип Недялков
2. Бакалов, Янчо. Тъй рече Зоро – 2
(За високите звания, за художествената самодейност и за още нещо)
<http://www.morskivestnik.com/spomeni/bakalow7.html>
3. Барелеф в Алея на преподавателя във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна
<http://old-www.naval-acad.bg/Bg/mu-125g/alej/stanchev.html>
4. Вестник „Народно дело“ от 24.05.1985 г.
5. Виртуален инфоцентър за докторанти
<http://phd-center.bvu-bg.eu/index.php?Cmd=searchzasht>
6. Виртуална библиотека България – COBISS, Локална база данни: Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, София
<http://www.bg.cobiss.net/scripts/cobiss?ukaz=BASE&bno=60000&id=1319081825718915>
7. Висше военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, катедра „Техническа механика“, снимков архив
8. Военноморски музей, Варна – новини, 85 години от рождението на кап. I ранг професор доктор на техническите науки Емил Станчев (1930–1985 г.) – Създател на научна школа във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, март, 2015
<http://morskimusey-bg.com/nowini/mar2015.html>
9. Военноморски музей, Варна – фондове на музея
10. Генова, Пенка. Проф. Михаил Спиров Константинов – две кръгли годишнини, година на издаване неизвестна
http://tmm.tu-sofia.bg/MK_biografia.pdf
11. Георгиева, Агнес, Кръстев, Илия, 50 години организирана леководолазна дейност в България, Доклад, първа част, 2008
<http://bgswim.info/skin-dive-bul-1.htm>
12. Главно управление на архивите при Министерския съвет, указ № 1570 от 21.05.1983 г. на Държавния Съвет на Народна Република България
13. Димитров, Валентин „Морска сирена“, Литературен свят, бр. 81, февр. 2016 г. (за дъщеря-та на проф. Станчев – Здравка)
<http://literaturesviat.com/?p=114888>
14. Държавен военноисторически архив, гр. Велико Търново – фондове
15. За проф. Станчев от уебсайта на ВВМУ „Н.Й.Вапцаров“ – Варна
<http://www.naval-acad.bg/>
%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/
%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%82%D0%B5%D1%82-
%D0%B8%D0%BD%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD/
%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0-%D1%82%D
0%B5%D1%85%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B
0-%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0/
%D0%B8%D0%B7%D1%82%D1%8A%D0%BA%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0
%BF%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82%

D0%B5%D0%BB%D0%B8-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0

16. Избор на проф. Станчев за Генерален секретар на ИФТоММ – съобщение
https://scholar.google.bg/scholar?cluster=5312901096643276232&hl=bg&as_sdt=0,10#
17. Информация за снимки на проф. Станчев
<http://old-www.naval-acad.bg/avmu/48-vipusk/23-07-08-vip-48.htm>
18. Информация за село Одърне, Плевенско
<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B4%D1%8A%D1%80%D0%BD%D0%B5>
19. Информация за снимки на проф. Станчев
<http://old-www.naval-acad.bg/avmu/48-vipusk/23-07-08-vip-48.htm>
20. Йотов, Иван. 85 години от рождението на кап. I ранг проф. д.т.н. Емил Стоянов Станчев, Морски вестник, 13 март 2015 г.
http://morskivestnik.com/compass/news/2015/032015/032015_40.html (повторение)
21. Към овладяване на върховите постижения. Среща разговор, Народно дело 29.01.1985 г.
22. Манифестация за 24 май във Варна, изявление на Е. Станчев от трибуната в-к „Народно дело“ 25.05.1983 г.
23. Науката трябва да решава не проблемите на днешния ден, а проблемите на бъдещето, Наука и техника за младежта, 1983, № 9
24. Национален център за информация и документация (НАЦИД) – София, Докторска дисертация на проф. Емил Станчев
25. Неделчев, Иван. Обучението по дисциплината „Теория на механизмите и машините“ в началото на нейното преподаване в България (Доклад, изнесен на 09.09.2011 г. на ежегодната конференция по „Механика на машините“ във Варна и на 29.10.2011 г. на научната конференция на Русенския университет), Русе 2011
https://en.wikipedia.org/wiki/International_Federation_for_the_Promotion_of_Mechanism_and_Machine_Science
26. Неделчев, Иван. Обучението по дисциплината „Теория на механизмите и машините“ в началото на нейното преподаване в България, Научни трудове на Русенския университет, 2011, том 50, серия 2
27. От паметната плоча на Асоциацията на възпитаниците на Морското училище
Кап. I ранг Емил Стоянов Станчев, проф. д.т.н., (1930–1985 г.)
<http://avmu.org/alley.html>
28. Предложение за преименуване на улица във Варна, Съюз на учените – Варна, Писмо от Съюза на учените – Варна с предложение за именуване на улици в града на името на видни учени от Варна, 17 юни 2010 г.
<http://www.su-varna.org/novini-10/arhiv-10.htm>
29. Предложение за преименуване на улица във Варна, Съюз на учените – Варна, Писмо от Съюза на учените – Варна с предложение за именуване на улици в града на името на видни учени от Варна. (Приложение към писмото), 17 юни 2010 г.
30. Професор Емил Станчев – живот и дейност. Н. Минчев, З. Александров, Единадесети национален семинар по динамика на механичните системи, Варна, 29–30 септ., 1986 г.
31. Регионална библиотека „Пенчо Славейков“ – Варна, картотека
32. Родев, Цончо. Отвъд синия праг, Експедиция „Космос“, изд. „Отечество“, 1985
<http://chitanka.info/text/28279/6>
33. Станчева, Елисавета, снимки от албуми и предоставени писмени материали

34. Статия в уебсайта на Военноморски музей – Варна, 85 години от рождението на кап. I ранг професор д.т.н. Емил Стоянов Станчев – заслужил деятел на науката и техниката (1930–1985)
http://www.museummaritime-bg.com/Kalendar/2015/kalendar_Mart.html
35. Статия във Фейсбук страницата на Военноморски музей – Варна, 85 години от рождението на кап. I ранг професор д.т.н. Емил Стоянов Станчев – заслужил деятел на науката и техниката (1930–1985), 13.03.2015 г.
<https://www.facebook.com/Navalmuseumvarna/posts/951362588231396>
36. Съобщение в уебсайта на ВВМУ „Н.Й.Вапцаров“ – Варна за 30-годишнина от кончината на Станчев
<http://old-www.naval-acad.bg/Bg/arhiv/arhiv-015/25-01-prof-stanchev.htm>
37. Съобщение във Фейсбук, Обреди ЕООД – Варна, 24.01.2016 г.
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=729898920478806&id=702059359929429
38. Технически университет – Варна, Библиотека, Автореферат на кандидатска дисертация на проф. Емил Станчев; картотека
39. ТУ – Варна, Библиографски сборник за научните публикации на преподавателите от ВМЕИ. Издава се по случай 10-годишнината от създаването на ВМЕИ – Варна
40. ТУ – София, Справка за публикации на проф. Емил Станчев
[E_Stanchev_bibliographu_1.pdf](#)
41. Фархи, Овид. Слово, посветено на 50-годишнината на Техническия университет – Варна, 04.10.2012 г., Варна
http://new.tu-varna.bg/en/images/NEWS/2012_10/Slovo_fin.pdf
42. Човек с много звания, Михаил Кънчев, Български воин, 1984, № 8
43. Янакиев, Величко. Халата професор Станчев, Български учен – генерален секретар на международната федерация по теория на машините и механизмите, „Изтъкнати учени – морски офицери“ Николай Пантов, 1999 г.
44. Ceccarelli, Marco. International Symposium on History of Machines and Mechanisms Proceedings HMM 2000, p. 56
http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-015-9554-4_6#page-1
http://tmm.tu-sofia.bg/l_Nedelchev.pdf
https://scholar.google.bg/scholar?cluster=5312901096643276232&hl=bg&as_sdt=0,10#
https://static-content.springer.com/lookinside/chp%3A10.1007%2F978-94-015-9554-4_6/000.png
45. Ceccerelli, Marco. Distinguished Figures in Mechanism and Machine Science, Their Contributions and Legacies, Part 3, Springer, 2014, pgs. 148 – 150, 156
https://books.google.com/books?id=yavIAwAAQBAJ&pg=PA61&dq=International+Federation+for+the+Theory+of+Machines+and+Mechanisms+%28IFTtoMM%29+1979&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi2_KWh7unKAhVDXR4KHUKpCfMQ6AEIJTAA#v=onepage&q&f=true
https://books.google.com/books?id=yavIAwAAQBAJ&pg=PA61&dq=International+Federation+for+the+Theory+of+Machines+and+Mechanisms+%28IFTtoMM%29+1979&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi2_KWh7unKAhVDXR4KHUKpCfMQ6AEIJTAA#v=snippet&q=Stanchev&f=true
46. Ceccerelli, Marco. Technology Developments: the Role of Mechanism and Machine Science and IFTtoMM, 2011, p. 466
<https://books.google.com/books?id=Pe9o-jCD4MEC&pg=PA466&lpg=PA466&dq=IFTtoMM+ku+pari+1971&source=bl&ots=F6cMiMYd6V&sig=Im6z8liul-6ufMYOiBM9MODEt8E&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwiN8o3W8YTLAhXEWx4KHbryBu4Q6AEIJTAC#v=snippet&q=Kupari&f=false>

Михаил Бояджиев

ПРЕДИ ВСИЧКО ЧОВЕК

Капитан I ранг професор д.т.н. з.д.н. инж.

Емил Стоянов Станчев

Сборник публикации, спомени, документи и снимки

Българска, първо издание

Формат: 16 / 70 × 100

Обем: 9,5 п.к.

Издателска къща СТЕНО
Варна, Централна поща, п.к. 333
тел./факс 052/608 546
e-mail: stenobg@gmail.com
www.stenobooks.com

ISBN 978-954-449-874-0